Villiers de l'Isle Adam

SKAFOTTETS HEMMELIGHED

OG ANDRE FORTÆLLINGER

Villiers de l'Isle Adam

Skafottets hemmelighed

og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Auguste de Villiers de l'Isle: *Skafottets hemmelighed og andre fortællinger* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden (idet Kim N. Jensen har givet tilladelse til distribution af oversættelsen af *Søster Nathalia* på samme vilkår som de øvrige fortællinger.)

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Auguste de Villiers de l'Isle: *Skafottets hemmelighed og andre fortællinger* is based upon sources in the public domain worldwide. (Kim N. Jensen has consented to the distribution of *Søster Nathalia* under the samme Creative Commons BY-NC-SA license as the rest of the works herein).

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Varslet

Vi var en vinteraften sammen i en kreds af intelligente mennesker hos en af vore venner, baron Xavier de la V***, en bleg ung mand, som anstrengende militære strabadser, han allerede i en meget ung alder havde underkastet sig i Afrika, havde bibragt et noget svækket følelsesliv og vænnet til en temmelig ekstravagant levevis. Som vi sad der omkring kaminen, faldt samtalen på de mærkelige mysteriøse sammentræf af omstændigheder, der forekommer i visse menneskers liv. Da sagde baronen:

"Nu skal jeg fortælle Dem en historie, som jeg ikke vil ledsage med nogen forklaring. Den er sandfærdig, og De vil vist også finde den mærkelig.

Det var i efteråret 1876, på en tid da temmelig mange dødsfald begyndte at forurolige os her i Paris, at jeg en aften kom tidligt hjem efter en mærkelig spiritistisk forestilling og følte mig stærkt trykket af dette arvelige tungsind, hvis mørke skygge lægger sig over alle mine tanker og kuer ethvert forsøg på anspændelse af mine evner.

Forgæves har jeg efter nogle lægers råd drukket masser af sennes-te; forgæves har jeg efter andres recepter slugt centner af jern; forgæves har jeg givet afkald på alle fornøjelser og ved ethvert middel søgt at bringe mine brændende lidenskabers kviksølv ned til samojedernes temperatur; intet har hjulpet! Jeg er og bliver en tungsindig og indesluttet karakter. Men jeg må dog trods min tilsyneladende nervøsitet besidde en forholdsvis stærk konstitution, siden jeg endnu ser solens lys.

Den nævnte aften altså, lagde jeg mærke til, da jeg kom hjem og ville tænde en cigar ved et af lysene på spejlkonsollen, at jeg var bleg som døden; jeg begravede mig da i en stor lænestol, et gammelt stykke med granat-farvet fløjlsbetræk, hvor jeg hensank i mine grublerier. Mit anfald af tungsind steg denne gang ligefrem til ildebefindende, og da jeg anså det for umuligt at ryste dets mørke skygger af mig ved almindelige selskabelige fornøjelser – især så længe stemningen i hovedstaden var så trykket – besluttede jeg at tage bort fra Paris ud på landet for at se, om ikke naturen til en afveksling og legemlige anstrengelser, som jagt f.eks. skulle kunne sprede mit tungsind.

Næppe var denne tanke faldet mig ind, før navnet på en gammel ven, jeg i årevis ikke havde tænkt på, fader Maucombe, dukkede op i min bevidsthed.

Sidst jeg havde set den lærde præst, var lige som han skulle foretage en lang pilgrimsrejse til Palæstina. Siden havde jeg hørt, at han var kommet tilbage og boede i sin beskedne præstegård i en lille landsby i Nedre-Bretagne.

Fader Maucombe måtte vel have et værelse til disposition. Utvivlsomt havde han også på sine rejser samlet nogle gamle bøger og andre mærkelige sager. I moserne der omkring måtte der desuden være nok af vildænder. – Hvad kunne altså være heldigere? Men hvis jeg ønskede at se de skovklædte højder stråle i de klare efterårsafteners glans, så måtte jeg skynde mig, for vi var midt i oktober, og kulden kunne snart komme.

Klokken slog ni.

Jeg rejste mig og strøg asken af min cigar; tog resolut min hat, min rejsekappe og mine handsker på, min vadsæk og mit gevær i hånden, slukkede lysene og gik ud – idet jeg forsigtigt

drejede nøglen om tre gange i den gode gamle lås, der er min dørs stolthed.

Tre kvarter efter førte Bretagne-toget mig i retning af den lille landsby Saint-Maur, hvor fader Maucombe boede. Jeg havde endda fået tid til på banegården at ekspedere et brev, jeg i en fart kradsede ned med en blyant for at underrette min fader om min afrejse.

Næste morgen var jeg i R., hvorfra man kun har et par mil til Saint-Maur.

Da jeg ønskede at sove godt om natten for straks den følgende morgen at kunne gå på jagt, og da jeg frygtede for, at enhver hvile efter frokosten skulle skade min nattesøvn, bestemte jeg mig til, for at overvinde trætheden, at anvende dagen til visitter hos gamle kammerater fra studentertiden. Kl. 5 om eftermiddagen, da jeg var færdig med dette, lod jeg en hest sadle i gæstgivergården "*Den forgyldte Sol*", hvor jeg var taget ind, og da den rigtige sol var ved at gå ned, nåede jeg Saint-Maur.

Undervejs havde jeg søgt at fremkalde i min erindring billedet af den præst, som jeg agtede at besøge. Det tidsrum, der var forløbet siden vort første møde, hans rejser, forskellige mellemliggende begivenheder og hans ensomme levevis måtte sikkert have forandret ham. Jeg ville nok finde ham ældet og grånende, men jeg kendte den lærde mands livlige samtale, og jeg glædede mig til de aftener, vi skulle tilbringe sammen.

Det var virkelig en god idé at tage herhen, kunne jeg ikke lade være at gentage for mig selv.

Jeg spurgte et par gamle folk, der gik og vogtede kreaturer langs grøfterne, hvor præsten boede, og fik en forestilling om, i

hvor høj grad han ved sin gavmildhed havde erhvervet sig sine sognebørns kærlighed. De viste mig med glæde vejen til præstegården, der lå et stykke fra den samling usle rønner og stråhytter, der ellers udgør landsbyen Saint-Maur.

Husets landlige udseende, dets små ruder og grønne jalousier, de tre stentrin for døren, vedbendrankerne og slyngroserne, der snoede sig op ad muren lige til taget, hvor en lille røgsky steg op af skorstenen – alt gav mig en følelse af hvile, sundhed og dyb fred. Bag stakittet prangede træerne i haven med gyldenrøde blade; vi var jo i oktober. De to vinduer strålede i den nedgående sol; midt imellem dem var der en niche med et helgenbillede. Tavs steg jeg af hesten, bandt den ved lågen og løftede dørhammeren, mens jeg endnu kastede et blik rundt om på landskabet.

Solskæret lyste på de fjerne ege- og fyrreskove, hvor de sidste fugle fløj hjem til reden; vandet i en lille sivbegroet sø genspejlede himlen så prægtigt; naturen var så skøn, luften så stille, egnen så mennesketom i dette øjeblik, hvor aftenen sænkede sin fred over jorden – at jeg uvilkårligt blev stående i tanker, uden at lade hammeren falde til.

Jeg var i denne tilstand af træthed, hvor de overophidsede nerver skælver ved det mindste indtryk. Et blad faldt tæt ved mig; dets svage raslen fik mig til at fare sammen. Og hele det vidunderlige syn ligesom strømmede ind i mine øjne. Jeg satte mig ned ved døren og følte mig som eneboer.

Men det varede kun nogle øjeblikke, før jeg mærkede aftenens kølighed og kom til mig selv igen. Jeg rejste mig hurtigt og greb atter dørhammeren, idet jeg betragtede huset, der nylig så så smilende ud.

Atter standsede jeg og måtte spørge mig selv, om jeg var bytte for en hallucination.

Var det virkelig det samme hus, jeg netop lige havde set? Hvor forfaldent viste det sig ikke for mig nu med sine lange revner i murene, mellem de gulvisne blade? Døren lå nok gæstfrit indbydende med sine tre trin; men i de grå fliser så jeg spor af indhuggede bogstaver, og jeg forstod, at stenene skrev sig fra den nærliggende kirkegård, hvis kors jeg kunne skimte et stykke borte. Huset syntes mig helt forandret, så jeg gyste ved det; og ekkoet af dørhammeren, som jeg i min betagethed lod falde, genlød uhyggeligt i dets indre.

I min længsel efter at møde et menneskeligt ansigt, der kunne hjælpe mig ud af den nedtrykte stemning, der havde grebet mig, skød jeg, uden at vente længere, døren op og trådte ind.

Jeg befandt mig i en lang gang, for enden af hvilken jeg så præstens gamle husholderske, Nanon, komme ned ad trappen med et lys i hånden.

"Hr. Xavier!" udbrød hun glad, da hun genkendte mig.

"God aften, min gode Nanon!" svarede jeg og rakte hende min vadsæk og mit gevær – kappen havde jeg glemt i "*Den forgyldte Sol*".

Jeg gik op. Et øjeblik efter holdt jeg min gamle ven i mine arme. En heftig bevægelse greb os begge og beherskede os en stund, men så kom Nanon med lampen og kaldte os til aftensbordet.

"Kære ven," sagde jeg, idet jeg stak min arm ind under hans for at gå ned i spisestuen, "åndeligt venskab er uforgængeligt, og jeg ser, at vi begge nærer denne følelse for hinanden."

"Der gives kristne sjæle af nært guddommeligt slægtskab," svarede han. "Verden har jo ganske vist også mindre 'fornuftige' trossætninger, hvis bekendere er rede til at ofre deres blod og deres lykke for dem – fanatikere, ikke sandt!" tilføjede han smilende. "Men lad os vælge den tro, der er den bedste, siden vi har frit valg, og hvad vi tror, det sker også."

"Ja," sagde jeg, "sagen er vel, at allerede det, at to og to er fire, i grunden er et mysterium."

Vi gik ned i spisestuen. Under måltidet satte præsten mig ind i landsbyens forhold, efter først at have bebrejdet mig, at jeg så længe havde glemt ham. Han fortalte også et par anekdoter om godsejerne i omegnen, meddelte mig sine personlige jagtbedrifter og fiskeritriumfer, var kort sagt yderst munter og elskværdig.

Nanon løb ud og ind og opvartede os på det bedste i enhver henseende, mens hendes store kappeflige stod ud fra hovedet til begge sider som et par vinger.

Da jeg rullede mig en cigaret til kaffen, gjorde fader Maucombe, der var en gammel dragonofficer, ligeså; og da der indtrådte et øjebliks pause i samtalen, mens vi tog de første drag, gav jeg mig til at betragte min vært med opmærksomhed.

Han var en mand på omtrent 45 år, høj af vækst, med lange grå hår i lokker omkring det magre, stærkt markerede ansigt. Øjnene strålede af en mærkværdig intelligens. Hans træk var regelmæssige og strenge; hans ranke holdning havde fuldstændig modstået årenes tryk: han forstod at bære sin lange præstekjole. Hans tale var som gennemtrængt af ånd og mildhed, og det var en lyst at lytte til hans smukke, klangfulde

stemme, der vidnede om ypperlige lunger. Efter aftensmåltidet førte han mig ind i sit lille studereværelse.

Som vi nu sad der med fødderne på ildbukken, lænet tilbage hver i sin læderbetrukne lænestol, kom vi naturligvis til at tale om Gud.

Jeg var træt og hørte til uden at svare.

"Med et ord," endte Maucombe sin lange udvikling, idet han rejste sig, "vi er her i verden for at vidne – vidne ved vore gerninger, vore tanker, vore ord, hele vor kamp mod naturen – hvis vi da selv hører sandheden til." Og han sluttede med et citat af Joseph de Maistre: "Det er kun hovmodet, der skiller mennesket fra Gud."

"Trods dette," sagde jeg, "har vi jo dog den ære, vi naturens fordærvede børn, at leve i lysets århundrede."

"Lad os foretrække århundredernes lys," svarede han smilende.

Vi gik kort efter op til vore værelser ovenpå.

En lang gang, parallel med den nedenunder, skilte min værts værelse fra det, der var bestemt for mig. Han ville absolut følge mig ind for at se efter, om der ikke manglede mig noget, og som vi så stod og gav hinanden hånden til godnat, faldt der et skarpt skær af mit lys hen over hans ansigt – og fik mig uvilkårligt til at fare sammen ved, hvad jeg så.

Var det ikke en døende, som stod der foran mig? Det ansigt, jeg nu så, kunne umuligt være det samme, jeg havde set under måltidet. Eller hvis det var det samme, så syntes jeg, at jeg først nu så det, som det i virkeligheden var: Den tanke slog mig, at det nu gik mig ganske på samme måde med præsten selv som før med hans hus.

Det ansigt, jeg her så, var forstenet og blegt som en død mands, og øjenlågene var sænket. Havde han glemt min nærværelse? Eller bad han måske? Hvad gik der dog af ham, sådan som han så ud. – Der var kommet en så pludselig højtidelighed over hans skikkelse, at jeg uvilkårligt lukkede øjnene. Da jeg efter et sekunds forløb atter slog dem op, stod den gode fader der fremdeles – men nu var han sig selv igen fra før. – Gud ske lov! Hans venlige smil spredte al min uro. Dette indtryk havde ikke varet så længe, at der var blevet tid til at stille noget spørgsmål. Det havde været en pludselig indskydelse – en slags hallucination.

Maucombe ønskede mig endnu en gang godnat og gik.

Da jeg blev alene, sagde jeg til mig selv: Det er blot en ordentlig søvn, du trænger til.

Det er bekendt, at når man er overtræt, kan man ikke falde i søvn straks. Alle jægere har prøvet det. Jeg havde sat mit håb til en god nat. Men efter ti minutters forløb mærkede jeg, at mit nervøse ildebefindende aldeles ikke gjorde mine til at vige for søvnen. Jeg lå og lyttede til træormenes afmålte tik-tak i træværket, og fo'r sammen, når grenene i blæsten raslede mod hinanden ude i haven, eller vedbendrankerne slog mod mine ruder. Min høresans var skærpet i en grad som hos folk, der skal til at dø af sult.

"Jeg drak to kopper kaffe før," tænkte jeg, "det er nok det, der er i vejen!"

Jeg satte mig op i sengen og gav mig til at stirre på flammen i lyset, som endnu stod og brændte på mit bord. Over mit hovedgærde hang et lille vievandskar af broget porcelæn med en buxbomgren i. Det faldt mig da ind, at jeg kunne væde mine

øjne med det indviede vand for at forfriske dem. Derpå blæste jeg lyset ud og lukkede øjnene. Søvnen nærmede sig; jeg blev roligere og sov ind.

Da blev der pludselig banket tre hårde, bydende slag på min dør.

"Hvem er det?" råbte jeg og fo'r op af søvne.

Jeg mærkede nu, at jeg allerede havde sovet, men vidste i øjeblikket ikke, hvor jeg var; jeg troede, jeg var i Paris. Den slags glemsomhed kan man undertiden gøre sig skyldig i, lige når man vågner op. Men da jeg næsten i samme øjeblik havde glemt, hvad det var, der vækkede mig, sank jeg atter hen i en fuldstændig ubevidsthed om situationen.

Men, det er sandt! faldt det mig så atter pludselig ind: Man bankede jo på døren. – Hvem mon det var?

Som jeg var nået så langt i min tankegang, dukkede der op i min bevidsthed en dunkel og forvirret forestilling om, at jeg ikke var i Paris, men i en præstegård i Bretagne, hos fader Maucombe.

På mindre end et sekund var jeg ude af sengen og midt ude på gulvet.

Det første indtryk, jeg fik sammen med den kolde fornemmelse i fødderne, var indtrykket af et stærkt lys. Den fulde måne, der sad lige for mit vindue oppe over kirken, skinnede ind mellem de hvide gardiner og tegnede med sit kolde, blege lys en trekant på gulvet.

Da jeg nærmede mig døren, traf en lysplet fra nøglehullet min hånd og mit ærme. Der var dog altså nogen uden for døren; man havde virkelig banket.

Men to skridt fra døren blev jeg pludselig stående.

Beskaffenheden af den plet, der viste sig på min hånd, overraskede mig. Den havde en kold, mat glans, der ikke lyste. – Og hvordan kunne det være, at jeg ikke gennem sprækken under døren så nogen stribe af lyset i korridoren? – Nej, pletten fra nøglehullet lignede snarere en ugles skinnende katteøje, der stirrede på mig.

I det samme hørte jeg udenfor i nattevinden uret på kirken slå tolv.

"Hvem er det?" spurgte jeg med lav stemme.

Da forsvandt lyspletten; - jeg nærmede mig ... men så åbnedes døren - langsomt og stille.

Foran mig ude i gangen stod en høj, sort mand – en præst med kalot på hovedet. Månen oplyste hele hans skikkelse med undtagelse af ansigtet; jeg så kun ilden i hans to øjne, der betragtede mig stift og højtideligt.

Et pust som fra den anden verden omgav denne gæst; hans holdning forfærdede mig. Lammet af rædsel betragtede jeg tavs denne forfærdelige skikkelse.

Pludselig løftede han langsomt armen imod mig og holdt en lang genstand op for mig. Det var en kappe, en stor sort rejsekappe. Han rakte den hen imod mig som for at jeg skulle tage den! ...

Jeg lukkede mine øjne for ikke at se det – ville ikke se det! Men i det samme fløj en ugle tæt forbi midt imellem os med et frygteligt skrig, og lufttrykket fra dens vinger strejfede mine øjenlåg, så jeg atter slog dem op og så den flyve gennem værelset.

Jeg følte en sådan skræk, at hårene rejste sig på mit hoved; og rallende af angst – jeg havde ikke kraft til at skrige – stødte jeg

døren i med begge mine hænder. Besynderligt nok forekom det mig, at alt dette skete uden den mindste lyd.

Det var mere, end min organisme kunne bære. Jeg havde en fornemmelse, som om jeg mistede bevidstheden. Da jeg atter vågnede, fandt jeg mig siddende oprejst i sengen med armene strakt ud foran mig, iskold og med panden badet af sved; mit hjerte bankede voldsomt.

Hvilken forfærdelig drøm! tænkte jeg.

Men skønt jeg nu var vågen, ville angsten ikke forsvinde. Det varede noget, før jeg vovede at røre mig for at søge efter tændstikkerne; jeg frygtede for i mørket at føle en kold hånd gribe om min.

En nervøs skælven gennemfo'r mig ved lyden af tændstikkerne, da jeg tog dem på lysestagen. Omsider fik jeg dog lyset tændt.

Øjeblikkelig følte jeg mig bedre. – Jeg besluttede at drikke et glas vand for fuldstændig at komme mig og stod derfor op af sengen.

Da jeg kom hen til vinduet – sad månen virkelig deroppe og så ud ganske som i min drøm, skønt jeg ikke havde set den før, da jeg gik i seng; og idet jeg med lyset i hånden gik hen for at undersøge låsen i døren, fandt jeg, at nøglen virkelig var drejet om indvendig fra, hvad jeg ikke mindedes at have gjort, da jeg gik i seng.

Jeg kastede sky et blik omkring mig; det hele forekom mig højst påfaldende.

Imidlertid gik jeg atter i seng, og søgte at overbevise mig om, at det naturligvis alt sammen kun var en ond drøm; men jo mere jeg tænkte, des mindre beroliget blev jeg. Til sidst

overvældede trætheden mig, så jeg atter faldt hen trods min angst.

Da jeg vågnede, skinnede solen nok så muntert ind i mit værelse.

Det var en dejlig morgen; mit ur, der hang over hovedgærdet, viste 10. Og hvad er mere styrkende og oplivende end dagen og den strålende sol – især når man mærker, at luften ude er fyldt med vellugt, og at en frisk vind blæser hen over marker og træer og buske og de dugvåde blomster langs grøfterne.

Jeg klædte mig hurtigt på uden at tænke på nattens uhygge, øste gentagne gange koldt vand over mit hoved, til jeg følte mig fuldstændig frisk, og gik så ned.

Fader Maucombe sad i spisestuen ved bordet, der allerede var dækket; han læste i en avis, medens han ventede på mig.

Vi rakte hinanden hånden.

"Har De sovet godt, min kære Xavier?" spurgte han.

"Udmærket!" svarede jeg uden egentlig at tænke over, hvad jeg sagde – af ren vane. Jeg følte nemlig, at jeg havde en god appetit, og andet tænkte jeg ikke på i øjeblikket.

Nanon kom i det samme med morgenmaden.

Pludselig huskede jeg min drøm.

"Det er sandt, kære fader," sagde jeg, "jeg har i nat haft en højst mærkelig, ja forfærdelig drøm – jeg ved knap, hvorledes jeg skal betegne den. Nu skal De høre." – Og mens jeg skrællede et æble, fortalte jeg ham i alle enkeltheder den uhyggelige hallucination, der havde forstyrret min søvn.

Da jeg var nået til, at præsten rakte mig kappen – og førend jeg endnu havde fortalt dette – blev spisestuedøren åbnet, og Nanon trådte ind og afbrød mig, idet hun rakte mig et brev.

"Et brev, allerede!" udbrød jeg, og glemte fuldstændig min historie. "Det er fra min fader. De tillader vel nok, at jeg læser det med det samme?"

"Naturligvis!" sagde fader Maucombe, der blev smittet af min interesse for brevet og ligeledes glemte historien.

Jeg åbnede brevet.

"Det var kedeligt," sagde jeg, "næppe er jeg kommet, før jeg atter må rejse."

"Hvorfor?" spurgte fader Maucombe og satte koppen fra sig uden at drikke.

"Jo, min fader skriver, at jeg snarest muligt må komme tilbage i anledning af en vigtig sag, en proces. Jeg havde gjort regning på, at den ikke ville komme for før i december, og nu får jeg at vide, at den vil blive pådømt i løbet af fjorten dage; og da jeg alene er i stand til at bringe de aktstykker i orden, ved hvis hjælp vi kan vinde processen, så er det nødvendigt, at jeg rejser. Men det er meget kedeligt!"

"Ja, det er virkelig meget kedeligt!" sagde præsten, "men lov mig så i det mindste, at så snart denne sag er forbi, kommer De igen. Den vigtigste sag er dog vor frelse; jeg håbede allerede, at jeg skulle kunne udrette noget for Dem i den retning, og tænkte, at den gode Gud havde sendt Dem – og så rejser De straks fra mig!"

"Kære fader Maucombe," svarede jeg, "jeg lader mit gevær blive tilbage. Inden en måned er jeg her igen, og så vil jeg blive her nogle uger, hvis De vil have mig så længe."

"Ja, så rejs da, når det ikke kan være andet," sagde præsten.

"Det drejer sig om så godt som hele min formue," bemærkede jeg.

"Gud er vor største formue!" sagde abbeden enfoldigt.

"Hvad skulle jeg leve af i fremtiden, hvis ...?"

"I fremtiden? Ingen ved, hvad fremtiden bringer," svarede han.

Kort efter rejste vi os fra bordet, trøstende os ved håbet, om, at jeg snart skulle komme tilbage. Vi gik ud i haven for at bese dén, og hvad der ellers hørte til præstegården. Senere spadserede jeg alene, mens han læste messe, og da han kom tilbage, fortalte han mig en del om sin rejse i det hellige land.

Aftenen kom. Efter et tarveligt måltid sagde jeg til fader Maucombe:

"Hør, kære Maucombe; eksprestoget går kl. 9 præcis. Herfra og til R... har jeg vel en halvanden times vej. Desuden må jeg have en halv time til at ordne mine sager i hotellet, hvor jeg skal sætte hesten af; i alt to timer, klokken er 7, altså må jeg afsted nu."

"Jeg vil følge Dem lidt på vej," sagde præsten; "jeg kan have godt af turen."

"Det er sandt," sagde jeg, optaget af mine egne tanker, "her er min faders adresse i Paris, hvis vi skulle komme til at skrive til hinanden."

Nanon tog kortet og stak det i en sprække i spejlet.

Tre minutter efter forlod præsten og jeg præstegården; vi gik sammen ud ad landevejen, mens jeg førte min hest ved tøjlen. Mørket var allerede begyndt at falde på, og da vi havde gået en halv snes minutter, kom der pludselig en kold og gennemtrængende regnbyge.

Jeg standsede og sagde til præsten: "Hør nu, kære ven, De må ikke gå med længere. Deres liv er kostbart, og denne isnende

regn er meget usund. De må vende om. Det kunne blive farligt for Deres sundhed, hvis De blev gennemblødt."

Nølende gav han efter. "Men jeg har jo Deres løfte, ikke sandt?" sagde han til mig.

Og da jeg rakte ham hånden, føjede han til: "Vent et øjeblik! De har en lang vej endnu. Og denne byge er virkelig gennemblødende."

I dette øjeblik kom månen op bag granerne på højene og oplyste hederne og skovene i horisonten. Den kastede sit kolde, blege lys ned over os, og vore og hestens skygger tegnede sig lange på vejen. Henne fra et af de gamle stenkors, der findes over alt i denne egn af Bretagne, hørte jeg et uhyggeligt skrig, en allikes skarpe falsettone. Og i det samme fløj en ugle op, der havde siddet på en egegren, og fo'r skrigende lige midt imellem os.

"Jeg kan jo være hjemme på et minut," vedblev fader Maucombe. "Tag derfor denne kappe! – De må endelig tage den," tilføjede han i en tone, jeg aldrig glemmer. – "De kan sende mig den med hotelkarlen, der hver dag kommer her til byen ... Tag den nu!"

Med disse ord rakte han mig sin lange, sorte kappe. Jeg kunne ikke se hans ansigt, som den brede præstehat beskyggede: men jeg kunne skelne hans øjne, der betragtede mig stift og højtideligt.

Han kastede kappen over skuldrene på mig og hægtede den sammen om mig med en øm og bekymret mine, mens jeg afmægtig lukkede øjnene. I det samme vendte han sig om og skyndte sig bort. Mekanisk steg jeg til hest, hvor jeg en stund blev siddende ubevægelig.

Jeg var nu ene på landevejen og kunne høre hver en lyd omkring mig. Idet jeg atter åbnede øjnene, så jeg, at månen igen var skjult af mørke skyer. Naturens ensomhed greb mig.

"Rolig!" sagde jeg til mig selv. "Du har lidt feber; det er det hele!"

Pludselig kom der henne fra skoven i horisonten en skare ravne, der med susende vingeslag fløj hen over mit hoved hen i retning af præstegården og kirketårnet, hvorfra vinden bar deres triste skrig imod mig. Jeg følte mig grebet af en forfærdelig angst. Hvorfor – vil vel ingen kunne sige. Jeg har ofte været i ilden og set døden i øjnene, så i retning af frygt er mine nerver måske mere afstumpede end selv de mest flegmatiske og blodfattiges: men jeg tilstår, at i dette øjeblik var jeg bange. Jeg skammer mig ikke over det, jeg er til en vis grad endog stolt af min frygt. Jeg lader andre om ikke at frygte for den slags ting.

Krampagtigt jog jeg sporerne i siderne på den stakkels hest, og med lukkede øjne, slappe tøjler og hænderne i et fast greb i manken, mens kappen flagrede lige ud bag mig, fløj jeg afsted i en så voldsom galop, at hestens bug næsten berørte jorden. Utvivlsomt meddelte min overtroiske rædsel sig instinktmæssigt til dyret.

På denne måde nåede vi byen på mindre end en halv time. Først ved hestens hovslag mod forstadens stenbro løftede jeg atter hovedet – og åndede beroliget op.

I herberget tog jeg plads foran ilden. Blot det at høre nogle fragtmænd snakke ude i gården, satte mig i en tilstand af henrykkelse. Det var, som vendte jeg tilbage fra dødens land. Jeg sad og så ind i flammerne, drak et glas rom, og fik endelig

herredømmet over mig selv igen. Det var, som vendte jeg tilbage til det virkelige liv. Og nu var jeg ikke fri for at skamme mig over min panik.

Med hvilket skeptisk smil undersøgte jeg ikke præstens sorte kappe, da jeg afleverede den til værten! Hallucinationen var ganske forsvundet.

Den nævnte kappe syntes mig slet ikke at frembyde noget som helst mærkeligt eller ejendommeligt – det skulle da være, at den var lappet og stoppet med en slags besynderlig omhu. Det var uden tvivl fader Maucombes hjertensgodhed, der fik ham til at give sine penge til de fattige i stedet for at købe sig en ny kappe for dem.

"Det træffer sig så heldigt," sagde gæstgiveren, "at karlen netop skal ud ad den kant og kan bringe kappen tilbage endnu i aften."

Da jeg en time efter sad i kupeen med fødderne på varmeapparatet og indhyllet i min egen rejsekappe, sagde jeg til mig selv, idet jeg tændte mig en god cigar og i det samme hørte lokomotivets fløjten: "Den lyd holder jeg mere af end af uglerne og ravnenes skrig."

Ja, jeg må endog tilstå, at jeg begyndte at fortryde, at jeg havde lovet at komme tilbage.

Til sidst faldt jeg i søvn og glemte fuldstændig det forefaldne; først senere kom jeg til at indse, hvilket mærkeligt sammentræf det hele var.

Jeg måtte blive seks dage i Chartres for at samle aktstykker, der siden også førte til et heldigt udfald af vor proces.

Fuldstændig optaget af papirer og proces nåede jeg endelig Paris lige en uge efter min afrejse fra præstegården.

Jeg gik hjem; klokken var ni om aftenen, jeg traf min fader i dagligstuen. Han sad ved et lille bord med en lampe og holdt et åbent brev i hånden.

Vi havde ikke talt mange ord sammen, før han sagde:

"Du ved naturligvis ikke, hvilken nyhed dette brev indeholder: Vor gode gamle fader Maucombe er død kort efter din afrejse fra præstegården."

Jeg kom i stærk bevægelse ved disse ord.

"Hvad siger du?" udbrød jeg.

"Jo, død – i forgårs ved midnatstid – fire dage efter din afrejse – som følge af en forkølelse, han havde fået på landevejen. Brevet er fra den gamle Nanon. Staklen synes i den grad at have tabt hovedet, at hun to gange gentager det samme ... noget om en kappe ... Ja, læs selv!"

Han rakte mig brevet og jeg læste disse simple linjer:

> *"Han var meget glad over, at han i sin sidste time kunne være indhyllet i og siden blive begravet med den kappe, som han havde bragt med hjem fra sin pilgrimsrejse i det hellige land og som havde rørt ved den hellige grav."*

Véra

"Kærligheden er stærkere end døden," sagde Salomon. Og det er rigtigt; dens hemmelighedsfulde magt er uden grænser.

Det var i skumringen en efterårsaften i Paris. Oplyste køretøjer rullede efter promenaden i Bois de Boulogne i retning af det mørke Faubourg Saint-Germain. En af vognene standsede udenfor portalen til et herskabeligt hus, der var omgivet af en gammel have. Over porthvælvingen var anbragt et våbenskjold, der bar de gamle grever af Athols våben: en blå himmelhvælving med sølvstjerner og indskriften "*Pallida Victrix*" under en hermelinbesat fyrstekrone.

De tunge døre blev åbnet, og en sørgeklædt mand på 30-35 år steg ud. De tavse tjenere på trappen løftede deres fakler. Uden at se på dem gik han med tunge skridt ind i huset.

Det var grev d'Athol.

Vaklende gik han op ad de hvidlakerede trapper, som førte til det værelse, hvor han samme morgen havde lagt sine sansers herskerinden, sin blegnende hustru, sin fortvivlelse, sin Véra i en kiste af fløjl, i et hav af batist og svøbt i violer.

Den kraftige dør drejede sig ind over tæppet; han trak draperierne til side. Alt var, som grevinden havde efterladt det aftenen før. Døden var kommet som et lynnedslag. Om natten havde hans elskede givet sig hen i så dybe glæder, at hendes hjerte brast af fryd ... læberne dækkedes af et purpurrødt skum, og hun fik knap tid til at give sin mand et smil og et kys til farvel, før hendes lange øjenvipper sænkede sig som et sørgeslør over hendes øjnes dejlige nat.

Den lange, ubeskrivelige dag var til ende. Grev d'Athol genkaldte sig den frygtelige ceremoni i familiemausolæet på kirkegården: han havde sendt det sortklædte følge og ligbærerne bort og var gået alene ind i gravkammeret. Dets jerndør lukkede han bag sig. Han var alene med den døde, alene mellem de fire marmorvægge, og han havde stukket nøglen til gravens jernport til sig. Der brændte røgelse i en trefod foran kisten, og tændte lys strålede ved den unge afdødes hovedgærde. Som naglet til stedet havde han stået der hele eftermiddagen, som i drømme og med en følelse af uendelig håbløs ømhed. Henimod klokken seks forlod han stedet. Han lukkede kapellets dør, vred sølvnøglen om i låsen og vejede den lidt i hånden. Så kastede han den, stående på tærsklens sidste trin, i en lang bue ind over gitteret til mausolæet. Han kastede den ind gennem kløverbladsudskæringen over porten, og den faldt ned på de indre stenfliser.

Hvorfor? ... en handling udsprunget af en eller anden uforklarlig indskydelse, måske en beslutning om aldrig at komme igen!

Og nu stod han i det ensomme soveværelse. Vinduet stod åbent under de tunge malvafarvede, guldbroderede kashmirsgardiner; en sidste stråle af aftensolen belyste den afdødes store portræt, der var indfattet i en antik træramme.

Han så sig omkring ... en kjole, henkastet på en stol, smykkerne på kaminen, perlehalsbåndet, en halvt lukket vifte, de høje flakoner, hvis parfume hun aldrig mere skulle indånde. På den stadig uredte ibenholtseng så han lommetørklædet med de røde bloddråber, hvor hendes unge sjæl et øjeblik havde slået med vingerne; på det åbne spinet stod noderne til en melodi,

som nu aldrig skulle blive fuldendt. De indiske blomster, som hun havde plukket i drivhuset, droges nu med døden i de gamle sachsiske vaser, og på et sort skind ved fodenden af sengen lå hendes små orientalske fløjlstøfler med hendes muntre devise broderet i glimtende perler: *Qui verra Véra l'aimera* Note 1 . I går morges legede den elskedes nøgne fødder i dem, mens svanedunet kyssede foden ved hvert af hendes skridt! Og derhenne i mørket han uret, hvis fjeder han havde knust, for at det ikke skulle slå mere.

Og nu var hun borte? ... Hvor? Skulle han leve længe endnu? Hvorfor? Det var umuligt og urimeligt.

Greven henfaldt i uvante drømmerier. Han tænkte på hele deres foregående liv. Det var seks måneder siden, de blev gift. Var det ikke på et bal hos en ambassadør i udlandet, han havde truffet hende første gang? Jo. Dette øjeblik steg pludselig levende frem for hans erindring. Hun forekom ham som en strålende åbenbaring. Samme aften mødtes deres øjne. De forstod, at deres naturer lignede hinanden, og at de måtte elske hinanden for stedse.

De fordækte ytringer, iagttagende smil og insinuationer, alle de vanskeligheder, som folk finder på, for så længe som muligt at forpurre *deres* lykke, som hører sammen, var blevet tilintetgjort ved deres rolige vished om, at de fra dette øjeblik hørte hinanden til.

Straks ved de første drillerier var Véra, ked f sine bekendtes ceremonielle smagløsheder, kommet ham i møde og havde således på den værdigste måde hjulpet dem over de banale skridt, man ellers spilder livets kostbare tid med.

Alle de udenforståendes tomme fordomme syntes dem ved de første ord, de talte med hinanden, at forsvinde som natfugle i mørket. Og hvilket smil, de udvekslede. Hvilken ubeskrivelig omfavnelse.

Og dog var deres naturer højst besynderlige. Det var to væsener, som begge var udrustet med udmærkede, men udelukkende verdslige følelser. Alle deres sanseindtryk udbredte sig i dem med ængstelig voldsomhed. De forglemte sig selv ved idelig at underkaste sig dem. Til gengæld var visse begreber, for eksempel om sjælen, det uendelige om *Gud selv* ligesom fuldstændig udelukket af deres tanker. At en masse mennesker tror på overnaturlige ting var for dem blot en kilde til ubestemt forandring – et lukket brev, som de ikke brød sig, fordi de ikke var i stand til hverken at dømme eller fordømme. Og fordi de forstod, at verden var dem fremmed, havde de også straks efter vielsen trukket sig tilbage til dette gamle, mørke hus, hvis tætte have slugte enhver larm udefra.

Der begravede de to elskende sig i det hav af fortærende og vanvittig lykke, hvor sjæl og legeme smelter sammen. De nød til sidste dråbe lykkens voldsomhed og de vanvittige, skælvende kærtegn. De blev hinandens væsens pulsslag. Ånden gennemtrængte hos dem så fuldstændig legemet, at deres skikkelser forekom dem åndelige, og at kyssene, disse glødende ringe, lænkede dem til hinanden i en ideal sammensmeltning. Beruselsen varede længe. Men pludselig blev fortryllelsen brudt; den forfærdelige ulykke skilte dem ad; deres arme gled fra hinanden. Hvilken skygge havde taget hans kære afdøde fra ham? Død! … Nej! Svæver vel violoncellens sjæl bort i en knækket strengs skrig?

Timerne gik.

Han så gennem vinduet, hvorledes natten brød frem over himlen, og natten synes ham legemliggjort; den syntes ham som en dronning, der landflygtig og sorgfuld skrider frem, og diamantspændet i hendes sørgekappe, Venus, strålede højt oppe over træerne, ensom og fortabt i det dybe blå.

"Det er Véra," tænkte han.

Han skælvede som et menneske, der bliver vækket, ved at høre dette navn udtalt ganske sagte. Han rettede sig op og så sig omkring.

Alle genstande i værelset var nu belyst af et svagt skær fra en lille lampe, der gjorde mørket blåligt, og om nu, da natten var steget frem over himlen, lyste som en stjerne inde i stuen. Det var den røgelsesduftende lampe foran helgenbilledet, et familierelikvie, der havde tilhørt Véra. Korset, som var forarbejdet i gammelt, kostbart træ, hang i sine flettede russiske snore mellem spejlet og maleriet. Der faldt en sitrende refleks fra det gyldne flade på halsbåndet mellem smykkerne på kaminen.

Helgenglorien på den i himmelske klæder klædte Madonna strålede og farvedes rosenrødt af det byzantinske kors, hvis fine røde omrids smeltede sammen med refleksen og kastede en blodrød skygge over de vandklare perler. Lige fra sin barndom havde Véra set sørgmodigt med sine store øjne på Madonnas moderlige og uskyldige ansigt, og ofte, når hun gik forbi lampen, bør hun hende troskyldig og tankefuld den overtroiske kærlighed, som ifølge hendes natur var den eneste, hun kunne ofre hende.

Greven blev, da han så dette, rørt af sørgmodige minder lige til sin inderste sjæl; han rejste sig og pustede hurtigt det hellige lys ud, famlede i mørket efter klokkestrengen og ringede.

Tjeneren, en sortklædt gammel mand, kom ind; han holdt en lampe i hånden, som han stillede foran grevindens billede. Da han vendte sig om, så han med en gysen af overtroisk rædsel, at hans herre stod og smilede, som om intet var på færde.

"Raymond," sagde greven roligt. "*Grevinden og jeg er aldeles ødelagte af træthed i aften*; du kan servere souperen ved titiden. Og forresten, vi er blevet enige om fra i morgen af at leve endnu mere for os selv end før. Bortset fra dig må ingen af tyendet blive i huset natten over. Du kan give dem tre års løn og lade dem gå. Derefter skal du låse porten og tænde armstagerne nedenunder i spisestuen; vi har ikke brug for flere end dig. For fremtiden tager vi ikke mere imod nogen."

Den gamle skælvede og så anspændt på ham.

Greven tændte en cigaret og gik ned i haven.

Tjeneren tænkte først, at den alt for tunge, alt for fortvivlede sorg havde skadet hans herres forstand. Han havde kendt ham fra barndommen af, og han forstod straks, at en alt for pludselig opvågnen af denne søvngængertilstand kunne blive farlig. Hans første pligt var imidlertid at respektere en sådan hemmelighed.

Han bøjede hovedet. Skulle han blive en hengiven medskyldig i den fromme drøm? og adlyde? ... Skulle han vedblive at betjene *dem* uden at tage hensyn til døden? Hvilken forunderlig idé! ... Mon den ville vare natten over? Ak Gud, i morgen, i morgen! ... Hvem kunne vide? ... Måske! ... Det var, når

alt kom til alt, et fromt forehavende! ... Hvilken ret havde han til at ræsonnere over det?

Han gik ud af værelset og udførte punktligt sine ordrer, og samme aften begyndte det uvirkelige liv i grev d'Athols hus.

Det gjaldt om at fremkalde et frygteligt *fata morgana*.

De første dages tvang gik snart over. Raymond havde, først af skræk, senere af en slags ærbødighed og ømhed, anstrengt sig i den grad for at være naturlig, at der ikke var gået mere end tre uger, før han af og til næsten lod sig føre bag lyset af sin egen villighed. Alle bagtanker blegnede. Ofte løb det hele rundt for ham, og han måtte indskærpe sig selv, at grevinden virkelig *var* død. Han blev revet med i sørgespillet og glemte for hvert minut mere og mere virkeligheden. Det varede ikke længe, før han måtte tænke sig to gange om, før han kunne overbevise sig selv og kommet til sig selv igen. Han forudså klart, at han til sidst helt ville overgive sig til de rædselsfulde magnetiske strømme, som greven lidt efter lidt fyldte atmosfæren omkring dem med. Han følte en ubestemt sød skræk.

D'Athol levede virkelig i fuldstændig ubevidsthed om sin elskedes død. Han var nødt til altid at føle hende hos sig, så fuldstændig var den unge kvindes skikkelse smeltet sammen med hans egen. Når solen skinnede, læste han hendes yndlingsdigte højt på en bænk nede i haven; og om aftenen sad han ved kaminen med de to kopper te stående på gueridonen og snakkede med den smilende *illusion*, der sad i den anden lænestol lige for hans øjne.

Dage, nætter og uger gik. Ingen af dem var sig bevidst, hvad de gjorde. Der hændte nu uforklarlige og forunderlige ting, og det blev vanskeligt at afgøre, hvad der var indbildning og hvad

virkelighed. Der svævede ligesom et væsen i luften; et legeme anstrengte sig for at skinne igennem og knytte forbindelsestråde gennem det ubestemmelige rum.

D'Athol levede en seers dobbelttilværelse. Et sødt, blegt ansigt, der viste sig for ham mellem to blink med øjenlågene; en svag akkord, der pludselig blev anslået på spinettet; et kys, der lukkede hans mund i samme øjeblik, som han ville tale; ubestemte *kvindelige* tanker, der vågnede i ham til svar på, hvad han sagde; en så fuldstændig dobbelttilværelse, at han som i en flydende tåge følte sin elskedes berusende, søde parfume omkring sig, og om natten, i en tilstand midt mellem søvn og vågen, hørte sagte ord – alt dette forberedte ham. Det var en fornægtelse af døden, som til sidste blev drevet til en ukendt kraft.

Engang så og følte d'Athol hende så tydeligt ved siden af sig, at han tog hende i sine arme; men denne bevægelse jog hende bort.

"Barn!" mumlede han smilende.

Og han faldt i søvn igen, som en elsker, der surmuler over sin skælmske, sovende elskerinde.

På *hendes* navnedag stak han i spøg en evighedsblomst ind i den buket, han kastede på hendes hovedpude.

"Siden hun tror, hun er død," sagde han.

Takket være den stærke, altformående vilje hos d'Athol, der ved utrættelig kærlighed gjorde sin hustru levende og nærværende i det ensomme hus, fik dette liv til sidst en ufattelig og overbevisende ynde.

Selv Raymond følte ikke nogen som helst skræk længere, han havde efterhånden vænnet sig til det.

En sort fløjlskjole ved omdrejningen af en allé; en munter stemme, der råbte på ham fra salonen; en ringen, som før i tiden, når han vågnede om morgenen, alt dette forekom ham ganske naturligt; man kunne have sagt, at den døde legede usynlig, ligesom et barn. Hun følte sig i den grad elsket! Det var meget naturligt.

Der gik et år.

Årsdagen for hendes død sad han ved kaminilden i hendes værelse. Han havde netop læst en florentinsk fabel – *Callimaque* - højt for *hende*. Han lukkede bogen og sagde så, mens han skænkede sig en kop te:

"*Douschka*, kan du huske Valle des Roses, bredderne ved Zahn og slottet Quatre-Tours? ... Denne fortælling har mindet dig om det, ikke sandt?"

Han rejste sig og så i det blålige spejl, at han var blegere end sædvanligt. Han tog et armbånd fra en skåle og så opmærksomt på perlerne i det. Havde Véra ikke netop taget det af sin arm, før hun klædte sig af? Perlerne var varme endnu og deres klare vand dunkelt, som af hendes huds varme. Og opalen i det sibiriske halsbånd, der elskede Véras smukke bryst så højt, at den blegnede sygt i sin gyldne ramme, når den unge kvinde glemte den en stund! Før i tiden holde grevinden netop derfor af den lille trofaste sten! ... I aften strålede opalen, som om den netop var blevet forladt, og som om den endnu var gennemtrængt af en vidunderlig magnetisk strøm fra den smukke døde. Da greven lagde halsbåndet og den kostbare ædelsten tilbage, kom han tilfældigvis til at berøre batist-lommetørklædet, hvorpå bloddråberne var fugtige og røde som nelliker på sne! ... Og hvem havde dog vendt det sidste blad af

melodien fra den gang? Hvad var det? Den hellige lampe var tændt foran helgenbilledet! Ja, dens gule flammer belyste hemmelighedsfuldt Madonnas ansigt med de lukkede øjne! Og de nyplukkede orientalske blomster, som udfoldede sig derhenne i de gamle sachsiske vaser, hvilken hånd havde stillet dem der? Rummet syntes muntert og gennemtrængt af liv på en mere udtryksfuld og tydelig måde end sædvanlig. Men intet kunne forbavse greven! Alt forekom ham så naturligt, at han ikke engang lagde mærke til det, da uret, der havde stået et helt år, slog.

Men denne aften var det imidlertid, som om grevinde Véra, dybt inde fra mørket, anstrengte sig tilbedelsesværdigt for at komme tilbage til dette værelse, der var så fyldt af hende. Hun havde efterladt så meget af sig selv der. Alt, hvad hun havde elsket, var der.

Hun måtte føle lyst til endnu engang at se sit smil i det hemmelighedsfulde spejl, hvor hun så ofte havde beundret sit liljeblege ansigt. Den lille tilbedte døde havde sikkert skælvet dernede mellem alle sine violer og de slukkede lamper; han havde ganske sikkert bævet, som hun lå ganske alene i gravkælderen, når hun så på sølvnøglen, der var kastet ind på stenfliserne. Hun ville så gerne kunne gå til ham!

Hendes vilje bukkede under for tanken på røgelsen og hendes forladthed.

Døden er kun det afsluttende for dem, der håber på Himlen; men var ikke hans favntag for hende døden, himlen og livet? Hendes læber længtes i mørket efter et eneste kys af ham. Den hendøde tone af musikken, de glødende ord fra dengang, stoffet, som dækkede hendes legeme og som havde bevaret dets

duft, de fortryllende ædelsten, der i deres uforklarlige sympati *længtes* efter hende, – og især den absolutte følelse af hendes tilstedeværelse, der til sidste endog føltes af alle genstande – alt kaldte på hende og drog hende allerede for så længe siden derhen, umærkeligt, og lidt efter lidt sådan, at da hun endelig blev helbredet for den sovende død, manglede der kun ene og alene *hende selv*.

Ak! Tankerne er levende væsener. Greven havde udformet sin kærligheds skikkelse i luften, og dets tomme rum måtte jo blive udfyldt af det eneste væsen, som passede dertil, ellers måtte verden være styrtet sammen. Det åndelige indtryk førte i dette øjeblik afgørende, ligefremt og absolut til, at *hun måtte være der i rummet*. Han var lige så tryg og sikker på det, som på sin egen tilværelse, og alt omkring ham var opfyldt af den samme overbevisning. Man så hende! Og når det kun *var Véra selv*, den ydre, følelige Véra, *der manglede, så måtte hun være der*; den store drøm om liv og død måtte et øjeblik åbne sine uendelige døre. Opstandelsens vej var ved troens hjælp nået helt til hende! Et frisk melodisk latterudbrud kastede lys over sengen ved sin glæde; greven vendte sig om. Og se, der lige for hans øjne lå grevinde Véra, skabt af vilje og minder, med albuen støttet på kniplingshovedpuden og med hånden under det tunge, sorte hår, med munden henrivende halvåben i et smil, fuldstændig lyksaligt af fryd – så smuk, at man kunne dø af det, lå hun og så på ham, endnu lidt tung af søvnen.

"Roger," sagde hun med fjern stemme.

Han gik hen til hende. Deres læber mødtes i en guddommelig, altforglemmende udødelig glæde.

Og *da* følte de, at de virkelig kun var *ét væsen*.

Timerne fløj forunderlig hurtigt hen over denne ekstase, hvor himlen og jorden for første gang smeltede sammen.

Pludselig gøs grev d'Athol, som truffet af en grufuld erindring.

"Min Gud, nu husker jeg!" sagde han. "Hvor er jeg dog? Du er jo død!"

I samme øjeblik, som dette ord var udtalt, slukkede lampen foran helgenbilledet. Den gryende dags blege lys – en kedsommelig, grå og regnfuld dag – sivede ind i rummet gennem sprækken mellem gardinerne. Lyset blegnede og gik ud og lod sine røde væger udsende en skarp røg; ilden forsvandt under et dække af varm aske; blomsterne visnede og tørrede hen i løbet af nogle få øjeblik; pendulets svingninger hørte lidt efter lidt op. Den trygge overbevisning hos alle genstandene forsvandt pludselig. Opalens liv var udsluk, den strålede ikke mere, og bloddråberne på batisten ved siden af den var falmet. Det hvide, lidenskabelige drømmesyn svandt hen i de fortvivlede arme, der forgæves søgt at tage det i favn igen; det vendte tilbage til luften og tabte sig i den. Et svagt og fjerne, men tydeligt suk til farvel trængte Roger lige ind i sjælen. Han rejste sig op, han havde set, at han var alene. Hans drøm var med ét slag blevet opløst; med et eneste ord havde han sønderrevet den magnetiske tråd i sit strålende spin. Luften var nu kun de dødes.

Alt var forsvundet – pludselig – ligesom disse bataviske glastårer, der er et aggregat af modstridende bestanddele, men dog er så stærke, at et hammerslag på deres kompakte del ikke kan bryde dem i stykker, men som pludselig opløser sig til et

usynligt støv, når man knuser deres yderste spid, der er finere end spidsen af en nål.

"Å Gud!" mumlede han, "så er det altså forbi. Du er fortabt og ganske ene! Hvor er nu den vej, som skal føre dig til mig? Åh, vis mig den vej, ad hvilken jeg skal gå ...!"

Og pludseligt, som et svar på hans halvt fremmumlede ord, faldt en blank genstand ned fra sengen og ned på det sorte skind – en stribe af det verdslige og forfærdelige dagslys faldt på den! Den ulykkelige bøjede sig ned og tog den op, og et smil oplyste hans hærgede ansigt, da han genkendte den: Det var nøglen til gravkammeret!

Antonie

Antonie skænkede isvand i glasset og satte sin violbuket i det.

"Og nu farvel, spanske ven!" sagde hun.

Hun bøjede sig over imod en armstage og tændte smilende en cigaret; ved denne bevægelse funklede hendes kulsorte hår.

Vi havde hele natten igennem drukket jerezvin. De åbne vinduer vendte til villaens have, og vi kunne høre vinden suse i træernes blade.

Vore moustacher var parfumerede med essens af sandeltræ – og af den nektar, vi drak af Antonies rosenrøde læber, som hun bød hver af os efter tur med en så fortryllende upartiskhed, at man blev skinsyg. Derefter betragtede hun sig smilende i alle salens spejle, og da hun med en mine som en Cleopatra vendte sig mod os, var det for at se *sig selv* i vore øjne.

Om hendes hals hang i et sort fløjlsbånd en medaljon af mat guld med to forbogstaver (hendes egne) i ædelstene.

"Er det et tegn på sorg? Fra en, som du ikke længere elsker?"

Og da en af os omfavnede hende, sagde hun:

"Se en gang."

Med sine fine fingre åbnede hun låsen på den hemmelighedsfulde medaljon. Kærlighedens dunkle blomst, *viola tricolor*, lå der, kunstfærdigt sammenflettet med en sort hårlok.

"Antonie! ... Efter dette må din elsker være et eller andet naturbarn, som din tryllemagt har lagt i lænker."

"En rutineret elsker ville aldrig være så naiv at give dig dette elskovspant."

"Hvorfor viser du sådanne sørgelige minder frem i vort glade lag?"

Antonie fik et sådant anfald af fornøjelig, sølvklar latter, at hun var nødt til i al hast at drikke en slurk af glasset, hvor violerne stod.

"Lægger man ikke hår i en medaljon som tegn på hengivenhed?" spurgte hun.

"Jo, ganske vist!"

"Jeg må desværre bekende, mine kære venner, at da jeg nøje havde undersøgt sagen og rådført mig med mine erindringer, så kom jeg til det resultat, at jeg måtte vælge en af *mine egne* hårlokker – og jeg bærer den ... af troskab mod *mig selv!*"

Følsomhed

En forårsaften sad to kultiverede unge mennesker, Lucienne Émery og grev Maximilien de W***, under de store træer på en af Champs-Élysées' avenuer.

Lucienne er en smuk ung kvinde, klædt i sort, hvis ansigt er som hvidt marmor, og hvis historie er ukendt.

Maximilien, der skulle få et tragisk endeligt, var en skjald af sjælden begavelse. Dertil var han smuk af skikkelse og havde en fuldendt korrekt optræden. Hans øjne lyste af intelligens, de var fortryllende, men ligesom ædelsten en smule kolde.

Deres bekendtskab havde nu varet i knap seks måneder.

Denne aften betragtede de i tavshed de vage konturer af vogne, skygger og promenerende.

Pludselig tog madame Émery blidt sin elskers hånd:

"Føler du det ikke sådan, min ven," sagde hun til ham, "som om store kunstnere, sådanne som du, der bestandig bevæges af kunstneriske og så at sige abstrakte indtryk, til sidst kommer ud for en afstumpning af deres evne til virkeligt at opleve de kvaler eller glæder, som skæbnen giver dem? I det mindste udtrykker I med en vanskelighed, der får jer til at virke ligegyldige, de personlige følelser, som livet opfordrer jer til at fornemme. Når man ser den kølige beherskelse i jeres følelser, skulle man tro, at jeres hjerter kun banker af høflighed. Det er kunsten, der er formålet med jeres uafladelige interesse, endog når I elsker og græder. Ved bestandigt at analysere alle jeres følelsers nuancer bliver I grebet af uro for ikke at kunne give dem fuldgyldige udtryk, ikke sandt? En uro for ikke

tilstrækkelig præcist at kunne gengive jeres sindsrørelser. I kan aldrig frigøre jer for denne bagtanke.

Kort sagt, når I kommer ud for en lykke eller en stor ulykke, er det, der først vågner i jer, inden I selv opdager det, et dunkelt begær efter at få fat i en eller anden stor skuespiller for at spørge ham om, hvilken attitude I passende skal indtage i et tilfælde som det foreliggende. Skal kunsten føre til forhærdelse? Det foruroliger mig."

"Lucienne," svarede greven, "jeg har kendt en sanger, som, da han ved sin hustrus dødsleje hørte hendes søster briste i krampagtig hulken, ikke kunne lade være med, trods sin sorg, at lægge mærke til de vokale mangler, der var ved denne hulken, og ubevidst tænkte på, hvilke øvelser der krævedes for at give den 'større virkekraft'. Synes du, det gør et dårligt indtryk? Alligevel døde vor sanger som følge af adskillelsen, mens søsteren holdt op med at sørge nøjagtigt på den af konventionen foreskrevne dag."

Madame Émery betragtede Maximilien:

"Hvis man skal tro dig," sagde hun, "må det være svært at fastslå, hvori den virkelige følsomhed består, og på hvilken måde man kan genkende den."

"Jeg ville gerne kunne forjage din tvivl på det punkt," svarede grev de W*** smilende, "men de tekniske udtryk er ikke så behagelige, og jeg er bange for ..."

"Vist ikke! Jeg har min violbuket, du har din cigar, lad mig høre."

"Vel, jeg adlyder," svarede Maximilien. "De hjernefibre, der påvirkes af lyst- eller smertefornemmelser, virker, siger du, ligesom afslappede hos kunstneren som følge af det overmål på

sjælelige oplevelser, som kunstens udøvelse daglig kræver. For min part tror jeg tvært imod, at disse mystiske fibre herigennem bare bliver yderligere forfinede. Andre mennesker synes at være begavede med mere passende ømhedsfølelser, mere oprigtige, måske alvorlige lidelser, men jeg kan forsikre dig, at deres træge organismer, endnu fordunklede en smule af instinkt, driver dem til i stedet for sublime følelsesudtryk at give os slet og ret udslag af dyrisk sanselighed.

Jeg påstår, at deres hjerter og hjerner betjenes dårligt af et nervecenter, der, nedsunket i en bestandig dvale, som det er, giver langt færre og mere dæmpede vibrationer fra sig, end vore. Det er, som om de skulle skynde sig at give deres indtryk luft i skrig og skrål blot for at bedrage sig selv.

Disse naturer uden genklang er, hvad folk kalder mennesker "med karakter" – voldsomme og hjerteløse væsener. Lad os ikke længere fordybe os i deres skrig. At prale med sin svaghed i det hemmelige håb at kunne smitte andre med den; at i det mindste tilsyneladende i deres egne øjne at drage fordel af den ægte sindsrørelse, som man takket være et elendigt hykleri har haft held til at vække hos visse andre, det sømmer sig kun for ufuldkomne væsener.

Med hvilken ret kan de tillade sig at påstå, at alle disse temperamentsudbrud af mere end tvivlsom art er ufejlbarlige som udtryk for tilværelsens smerte eller glæde, og at beskylde dem, som af blufærdighed afholder sig derfra, for følelsesløshed? De, som lader sig røre af vulgære følelsesudbrud, er i virkeligheden de samme, som foretrækker et forvirret bulder i stedet for en dyb melodi."

"Tilgiv mig, Maximilien," afbrød madame Émery, "jeg lytter med oprigtig beundring til din noget subtile analyse ... Men du ville vel ikke være så sød at sige mig, hvad klokken er nu?"

"Ti, Lucienne," svarede den unge mand, idet han betragtede sit ur ved gløden fra cigaren.

"Ah! ... Udmærket. Fortsæt."

"Hvorfor denne pludselige bekymring for, hvad klokken er?"

"Fordi det er vor kærligheds sidste time, der slår, min ven," svarede Lucienne. "Jeg har sagt Ja til at møde monsieur Rostanges klokken halv tolv i aften, men jeg har ventet med at tale om det til dette sidste øjeblik. – Er du vred på mig? ... Tilgiv mig."

Hvis greven ved disse ord var blevet en smule bleg, så skjulte det beskyttende mørke alle tegn på sindsoprør; ingen skælven forrådte, hvad han i dette øjeblik følte.

"Jaså," sagde han i et roligt og harmonisk tonefald, "det er en fortræffelig ung mand, som virkelig har fortjent din imødekommenhed. Lad mig da sige farvel, kære Lucienne," tilføjede han.

Han tog sin elskerindes hånd og kyssede den.

"Hvem ved, hvad fremtiden vil bringe os to," svarede Lucienne smilende og dog en smule forsagt. "Det med Rostanges er bare et lune, jeg ikke kunne modstå. – Men fortsæt nu, min ven, så er du rar," tilføjede hun efter en kort pause. "Inden vi skilles, vil jeg gerne høre, hvad det er, der giver en stor kunstner ret til så dybt at foragte andre mennesker deres måde at udtrykke deres følelser på."

Et øjeblik herskede der uhyggelig tavshed mellem de to elskende.

"Vi oplever kort sagt de sædvanlige følelser med lige så stor intensitet som alle andre," begyndte Maximilien igen. "Ja, det naturlige *instinktive faktum*, som en følelse indebærer, fornemmer vi rent fysisk lige så vel som alle andre, men det er slet og ret i *den allerførste begyndelse*, at vi reagerer på denne menneskelige måde.

Det er på grund af det næsten umulige ved at udtrykke følelsens bevarelse hos os, at vi i så mange tilfælde virker ligesom lammede. I det øjeblik, andre mennesker på grund af manglende vitalitet allerede begynder at glemme, vokser den inde i os som drønet fra dønningen, når man nærmer sig havet. Det er fornemmelsen af denne følelsens skjulte videreleven, af disse uendelige og vidunderlige vibrationer, som alene forklarer overlegenheden hos os. – Deraf den tilsyneladende disharmoni mellem tanke og handling, når nogen af os skal forsøge at udtrykke, hvad vi føler på samme måde som alle andre. Tænk på, hvilken afstand der skiller os fra denne følelsens fortid, som for så længe siden er sunket ned i vor underbevidsthed. Stemmens dæmpede klang, de unormale bevægelser, vor søgen efter ord, alt er i strid med den gængse oprigtighed og med de sproglige platheder, der kendetegner det store flertals måde at føle på. Hvad vi siger, klinger falsk; man finder os kolde som is. Den kvinde, som i sådanne øjeblikke iagttager os, fatter det ikke. Hun ville gerne kunne bilde sig ind, at også vi skulle have lov til at skabe os en smule – kort sagt, svæve deroppe, hvor "skjaldene" ifølge småborgerlig opfattelse søger tilflugt. Hvor forbløffet bliver hun ikke, når netop det modsatte sker.

Nej, Lucienne, det passer os ikke at tolke vore følelser galt ved at være med i dårlige løjer, som de andre giver sig af med. Skulle vi i forfængelighed stræbe efter atter at klæde os ud i disse aflagte pjalter, som har hængt i vor entré siden Arilds tid? – Vi har identificeret os med glædens inderste væsen, med smertens levende idé; det kan ikke hjælpe, sådan er det. – Vi ensomme blandt alle mennesker er kommet i besiddelse af en næsten guddommelig gave: det, at vi ved den blotte berøring f.eks. kan forvandle kærlighedens lyksalighed eller smerte og straks forlene den med et præg af evighed. Dette er vor uudsigelige hemmelighed. Instinktivt vægrer vi os ved lade den sive ud, for længst muligt at forskåne vor næste for skammen ved at finde os ubegribelige. – Ak, vi minder om disse orientalske krystalskåle, i hvilke døde rosers rene ånde slumrer, roser, der er hermetisk forvarede i et tredobbelt dække af voks, guld og pergament.

En eneste dråbe af denne essens, bevaret i den dyrebare krukke, der går i arv fra slægt til slægt som en hellig skat, velsignet af forfædrene, er tilstrækkelig til at gennemtrænge mange mål rent vand med sin smag, det kan jeg forsikre dig for, Lucienne. Men vi minder slet ikke – og det er vor forbrydelse – om disse flasker, der er fyldt med tarvelige parfumer, disse bedrøvelige og sterile beholdere, som man ofte ikke engang bryder sig om at lukke til, og hvis duft syrner eller forflygtiges for hvert vindpust, der kommer forbi. – Efter at have erhvervet en følelseslivets renhed, som er utilgængelig for den profane hob, gjorde vi os til løgnere i vore egne øjne, hvis vi benyttede os af de gængse attituder og hævdvundne udtryk, som gennemsnittet morer sig med. Vi skulle samvittighedsfuldt

skynde os at forjage de misforståelser, som – om også det kun var for et øjeblik – skulle kunne opstå. Når en lykkelig eller ulykkelig tildragelse på et eller andet tidspunkt aflokker os et første udbrud, blot fordi vi har en rigtig opfattelse af, hvad ærlighed er, er vi tilbageholdende med vore gestus, nøjeregnende i valget af vore ord, dæmpede i vor begejstring og beherskede i vor fortvivlelse.

Det er altså beskaffenheden af vor evne til at føle, som pådrager os beskyldninger for at være forhærdede? I sandhed, min kære Lucienne, hvis vi – det forbyde Gud – skulle blive trætte af ikke at blive forstået af det store flertal og ønske os noget andet fra den side end ligegyldighed, så var det i sig selv ønskeligt, at, som du sagde før, en god skuespiller ved vigtige lejligheder placerede sig bag ved os, stak sine arme ind under vore og derefter talte og gestikulerede på vore vegne – så kunne vi være sikre på at gøre indtryk på hoben fra dens eneste tilgængelige side."

Madame Émery betragtede greve de W*** meget tankefuldt.

"Men min kære Maximilien," udbrød hun, "til sidst går det sådan, at du ikke længere tør sige goddag eller farvel af frygt for at virke ... unaturlig ... over for os dødelige! – Du har udsøgte og uforglemmelige stunder, det indrømmer jeg dig, og jeg er stolt over at have kunnet inspirere dem ... Af og til har du henført mig med dit hjertes dyb og dine dejlige ømhedsytringer; ja, du har hensat mig i en tilstand af fortryllelse, som jeg altid vil bevare et sælsomt og friskt minde om, men det kan ikke hjælpe! Du flygter fra mig med et blik derhen, hvor jeg ikke kan følge dig – og jeg kan aldrig føle mig rigtigt overbevist om, at du selv

andet end som indbildning kan erfare, hvad du får andre til at føle. Det er derfor, Max, at jeg ikke kan andet end forlade dig."

"Så må jeg finde mig i ikke at være *almindelig*, selv om jeg derved bliver foragtet af godtfolk, som (måske med rette) anser sig for at være bedre udstyret end jeg," sagde greven. "For øvrigt synes jeg, at alle for tiden er mere eller mindre på vej til ikke at have nogen følelser. Jeg håber, at der snart i hver hovedstad vil findes 4-500 teatre, på hvilke livets almindelige tildragelser spilles betydeligt bedre end i virkeligheden, så at følgelig ingen skal være nødt til at anstrenge sig med at leve selv. Hvis man vil føle sig lidelsesfuld eller rørt, køber man sig en billet, det er meget simplere. Skulle denne udvej ikke være at foretrække tusinde gange set fra fornuftens synspunkt? – Hvorfor anstrenge sig med lidenskaber, som er forudbestemte til at glemmes? Hvad formår man ikke at glemme i løbet af et halvt år? – Åh, om du vidste, hvilket mål af tavshed vi bærer inden i os! ... Men undskyld, Lucienne, nu er klokken halv elleve, og det ville være taktløst af mig, efter det du betroede mig før, ikke at minde dig om tiden," mumlede Maximilien med et smil og rejste sig.

"Og din slutning?" sagde hun. "Jeg når det nok."

"Min slutning," svarede Maximilien, "er, at eftersom hvem som helst slår sig for sit bryst ligesom for at søge at glemme, hvor tomt det er, og, når talen er om nogle af os, udbryder: 'Han er alt for intelligent til at have noget hjerte!' – så er det først og fremmest meget troligt, at denne hr. hvem-som-helst ville rødme af fornærmelse, hvis man svarede, at han på sin side havde 'alt for meget hjerte til at være intelligent!' Det viser, at vi til syvende og sidst ikke har valgt det dårligste, hvis man skal

tro dem, som håner os. Læg desuden mærke til, hvad denne sætning betyder, hvis man analyserer den tilstrækkeligt. Det er, som om man sagde: 'Den og den er alt for velopdragen til at anstrenge sig for at optræde korrekt!' Hvori består korrekt optræden? Det er det, som det almindelige menneske lige så lidt som den virkeligt kultiverede aldrig kan komme til klarhed over på trods af alle puerile og agtværdige etiketteregler. Altså er denne frase blot et naivt udtryk for den instinktive og så at sige melankolske skinsyge, som visse naturer nærer over for os. Det, som skiller os, er i sig selv ikke ulighed, det er uendelighed."

Lucienne rejste sig og tog grev de W***'s arm.

"Jeg drager af vor samtale den slutning," sagde hun, "at hvor fuld af modsigelser din tale eller din optræden end kan synes i de sørgelige eller glædelige øjeblikke i dit liv, betyder det slet ikke, at du er ..."

"Af træ!" fuldførte greven med et lille smil.

De betragtede de oplyste vogne, som kørte forbi. Maximilien gjorde tegn til en af dem, som nærmede sig. Da Lucienne havde taget plads i den, bøjede den unge mand sig i tavshed.

"På gensyn," råbte Lucienne og gav ham et fingerkys.

Vognen rullede bort. Greven fulgte den med øjnene. Derefter gik han med cigaren i munden til fods op ad avenuen på vej til sit hjem.

Da han var blevet alene i sit værelse, satte han sig ved sit skrivebord, tog en lille fil frem og syntes fordybet i pudsningen af sine negle.

Derefter skrev han nogle vers om ... en skotsk dal, som den lunefulde skæbne ejendommeligt nok fik ham til at tænke på.

Så skar han nogle sider op i en nyudkommen bog, løb dem igennem – og kastede bogen bort.

Klokken slog to. Han strakte sig.

"Denne hjertebanken er virkelig uudholdelig," mumlede han.

Han rejste sig, lod de tunge gardiner og forhæng falde ned, gik hen til sin sekretær, åbnede den og tog ud af en skuffe en lille pistol, gik hen imod en sofa, satte våbnet for sit bryst, smilede og trak på skulderen, idet han lukkede øjnene.

Et dumpt knald hørtes, dæmpet af draperierne, og lidt blå røg steg op fra brystet af den unge mand, som faldt om i puderne.

Når man siden spørger Lucienne om grunden til, at hun går i sort, svarer hun i en munter tone sine beundrere:

"Hvorfor ikke? Sort klæder mig så godt."

Men den sorte vifte svæver skælvende over hendes bryst, som en natsværmers vinger over en gravsten.

En trist fortælling

Jeg var en aften højtideligt indbudt til at deltage i et selskab, som en del dramatiske forfattere foranstaltede for at fejre en kollegas succes. Det blev holdt hos B..., den gang forfatternes yndlingsrestauratør.

Souperen var selvfølgelig i begyndelsen kedelig.

Men efter at vi havde skyllet diverse bredfulde bægre gammel Léoville ned, blev konversationen livligere. Især da den drejede sig om de uafbrudte dueller, som netop på den tid ydede stof til de fleste pariserkonversationer. Enhver kom (med den tilbørlige skødesløshed) i hu, at han havde svinget sværdet og søgte ganske tilfældigt at indgyde de andre en ubestemt følelse af frygt ved at hævde lærde teorier og underfundigt at blinke med øjnene, når talen var om fægtning og skydning. Den mest naive, der desuden var lidt beruset, syntes ganske optaget af med sin kniv og gaffel at kombinere en dyb ters over tallerkenen.

Pludselig udbrød en af gæsterne, hr. D... (en mand, der var vel inde i alle teatralske effektmidler, en virtuos i at arrangere alle mulige dramatiske situationer; kort sagt, den af alle, der havde vist, at han bedst forstod at "kapre en succes"):

"Ja, hvad ville De vel sige, mine herrer, hvis det eventyr, som hændte mig forleden dag, var hændt Dem?"

"Det er sandt," svarede gæsterne, "De var jo hr. de Saint-Severs sekundant?"

"Hør, hvad om De fortalte os, hvorledes det gik for sig – præcis som det gik for sig?"

"Det skal jeg gerne," svarede D…, "skønt mit hjerte endnu snører sig sammen, når jeg tænker på det."

Efter at have taget nogle dybe drag af sin cigaret, begyndte D… på følgende måde (*jeg gengiver hans fortælling absolut ordret*):

"Mandag den 15. i sidste måned omtrent kl. 7 om morgenen blev jeg vækket ved, at det ringede. Jeg troede, det var Peragallo. Man bragte mig et visitkort, hvorpå jeg læste: Raoul de Saint-Sever. Det var navnet på min bedste kammerat fra skoletiden. Vi havde ikke set hinanden i ti år.

Han kom ind.

Det var ganske rigtigt ham!

"Det er længe siden, jeg har truffet dig," sagde jeg. "Det glæder mig meget at se dig igen! Vi skal snakke om gamle dage, mens vi spiser morgenmad. Kommer du lige fra Bretagne?"

"Ja, i går," svarede han.

Jeg tog en morgenjakke på og skænkede os to glas madeira; da vi så havde sat os, fortsatte jeg:

"Du ser så åndsfraværende ud, Raoul; du ser ud, som om du drømte … Plejer du det?"

"Nej, det er efterdønningerne af en stærk sindsbevægelse."

"Sindsbevægelse? – Har du tabt på Børsen?"

Han rystede på hovedet.

"Har du hørt tale om dueller på liv og død?" spurgte han ganske roligt.

Jeg må indrømme, hans spørgsmål forbavsede mig; det kom så pludseligt.

"Det var da et løjerligt spørgsmål," sagde jeg, for at fortsætte dialogen.

Jeg så på ham.

Jeg kom nu til at huske på hans litterære tilbøjeligheder og troede derfor, at han måske ville høre min mening om slutningen på et skuespil, han havde undfanget derude i sin landlige idyl.

"Om jeg har hørt tale om det! Det er jo min levevej som dramatisk forfatter at opfinde, ordne og løse den slags affærer! Dueller er tilmed min force og det må vistnok indrømmes, at jeg gør dem udmærket. Læser du altså aldrig mandagsaviserne?"

"Nå," sagde han, "det drejer sig netop om noget i den retning."

Jeg så nøje på ham. Raoul syntes tankefuld og distræt. Hans blik og stemme var rolig og ganske som den plejede. Han havde meget til fælles med Surville i dette øjeblik – tilmed Surville i en af hans gode roller. Jeg tænkte ved mig selv, at inspirationens ild var over ham, og at han sikkert kunne have talent, – et voksende talent ... eller noget i den retning.

"Nå!" råbte jeg utålmodig, "kom så med situationen! Forklar mig situationen. Mens vi drøfter det, kan det jo hænde ..."

"Situationen?" sagde Raoul og spærrede øjnene vidt op; "ja, den er så ligetil som vel muligt. Da jeg kom til hotellet i går morges fandt jeg en indbydelse liggende der til et bal samme aften hos fru de Fréville i Rue Saint-Honoré. – Jeg var nødt til at gå derhen. I aftenens løb blev jeg (du kan selv regne ud, hvad der må være foregået) nødt til at slå en herre over ansigtet, lige foran hele forsamlingen.

Jeg forstod, at han spillede den første scene i sit "effektnummer" for mig.

"Se, se," sagde jeg, "hvorledes begrunder du det? – Ja, som start ... der er ungdom, ild i det! – Men rækkefølgen, grunden, scenegangen? – Dramaets idé? Kort sagt: ensemblet? – Lad os få det – i korte træk."

"Det drejede sig om en fornærmelse mod min moder, kære ven," svarede Raoul, som ikke syntes at høre på mig. "Mod min moder – er det ikke grund nok?"

(Her gjorde D... et ophold og så rundt på gæsterne, som ikke havde kunnet bare sig for at smile over de sidste ord).

"De smiler, mine herrer?" sagde han. "Jeg smilede også. Især dette, 'jeg slås for min moder', fandt jeg så klodset og gammeldags, at det var til at blive dårlig af. Det var elendigt. Jeg så det hele på scenen! Publikum ville holde sig på maven af latter. Jeg beklagede den stakkels Raouls mangel på erfaring i skuespilgenren og ville netop til at få ham fra dette, som jeg antog for den dødfødte plan til det ufordøjeligste af alt teatervrøvl, da han tilføjede:

"Prosper sidder dernede, det er en af mine venner fra Bretagne, som kom fra Rennes samtidig med mig – Prosper Vidal; han venter på mig i en vogn nede ved porten. Jeg kender ikke andre end dig i hele Paris. Kære ven, vil du være min sekundant? Min modstanders vidner kommer til mig om en time. Hvis du vil, så skynd dig at klæde dig på. Der er fem timers jernbanerejse herfra til Erquelines."

Da gik det først op for mig, at han snakkede om noget virkeligt, om det virkelige liv! – Jeg blev siddende aldeles fortumlet. Først efter en stunds forløb tog jeg hans hånd. Jeg led! Jeg er virkelig ikke mere lysten efter en sabelklinge end andre folk, men det forekommer mig, at jeg ville været mindre bevæget, hvis det havde drejet sig om mig selv."

"Det er ganske rigtigt! sådan føler man det!" udbrød en af gæsterne, der straks benyttede sig af denne bemærkning.

"Det skulle du have fortalt mig straks!" sagde jeg. "Men jeg skal ikke opvarte dig med fraser. Det kan være godt nok for publikum. Du kan godt regne med mig. Gå du ned, jeg skal straks komme."

(Her gjorde D... et ophold, han var øjensynlig bevæget ved erindringen om de scener, han havde skildret for os).

"Da jeg nu var alene," vedblev han, "gjorde jeg mig straks klar over situationen, mens jeg i en fart klædte mig på. Her gjaldt det om ikke at gøre tingene indviklede; situationen (der ganske vist ville være noget flov på en scene) forekom mig i høj grad tilstrækkelig i det virkelige liv; især når jeg tænkte på, at det, der skulle sættes på spil, var min stakkels Raouls liv. – Uden at spilde et minut gik jeg ned.

Den anden sekundant, Prosper Vidal, var en ung læge, meget afmålt i væsen og tale; han var et fint, lidt prosaisk hoved, mindede om de fordums Maurice Costa'er. Han forekom mig at passe meget udmærket til omstændighederne. Det mener De sikkert også, ikke sandt?"

(Alle gæsterne, som nu lyttede meget opmærksomt, gjorde det bifaldende tegn med hovedet, som dette sagkyndige spørgsmål krævede).

"Efter at vi var præsenteret for hinanden, rullede vi afsted til Boulevard Bonne-Nouvelle, hvor Raouls hotel lå, tæt ved Gymnase. Jeg gik op. Oppe hos ham fandt vi to herrer, tæt tilknappede fra top til tå og i den rette stil, skønt på samme tid lidt gammeldags at set til. (Mellem os sagt, så synes jeg, de er lidt bagud i det virkelige liv). – Vi hilste på hinanden. Ti

minutter efter var alle regler fastlagt: Pistol, femogtyve skridts afstand, på kommando. Belgien. Næste dag. Kl. seks om morgenen. Kort sagt, det allermest almindelige."

"Du kunne godt have fundet på noget nyere," afbrød en gæst, som sad og lavede hemmelige kårdestød med sin kniv og gaffel og forsøgte et smil.

"Min ven," svarede D... med bitter ironi, "du er nok en snedig fyr! Du ser altid tingene gennem en teaterkikkert. Men hvis du havde været til stede, ville du ligesom jeg have forsøgt at gøre alt så enkelt som muligt. Det duede ikke her at foreslå papirkniven fra *Affaire Clemenceau* som våben. Man må forstå, at ikke alt er komedie her i verden! Jeg for min del lader mig gerne rive med, skal jeg sige Dem, af alt virkeligt, alt naturligt, – og sådan noget forekommer da! Alt er ikke dødt i mig, for satan! ... Og jeg forsikrer Dem, at det aldeles ikke var morsomt, da vi en halv time senere rejste afsted med toget til Erquelines, med pistolerne i en vadsæk. Mit hjerte bankede, på æresord, som det aldrig har banket ved nogen premiere."

(Her afbrød D... og drak et stort glas vand i ét drag – han var ligbleg).

"Fortsæt," sagde gæsterne.

"Jeg springer alt det om rejsen, tolden, grænsen, hotellet og natten over," mumlede D... med hæs stemme.

"Aldrig før havde jeg følt et så oprigtigt venskab for hr. de Saint-Sever. Trods min nervøse træthed sov jeg ikke et sekund. Endelig gryede det ad dag. Klokken var halv fem. Det var dejligt vejr. Øjeblikket var kommet. Jeg stod op og hældte koldt vand over hovedet. Mit toilette varede ikke længe.

Jeg gik ind i Raouls værelse. Han havde tilbragt natten med at skrive. Vi er jo alle sammen opammet med den slags scener. Jeg

behøvede bare at huske mig om for at falde ind i det. Han sad og sov ved bordet i en lænestol; lysene brændte endnu. Han vågnede ved, at jeg kom ind, og så på uret. Jeg ventede det; jeg kendte den effekt. Nu så jeg, hvor rigtigt den er iagttaget.

"Tak, min ven," sagde han. "Er Prosper færdig? Vi har en halv times gang. Jeg tror, det er på tide at hente ham."

Nogle øjeblikke efter gik vi alle tre ned, og da klokken slog fem, var vi ude på landevejen til Erquelines. Prosper bar pistolerne. Jeg havde bogstavelig talt hjertebanken, forstår De. Jeg rødmer ikke over det.

De snakkede sammen om familieanliggender, som om ingenting var på færde. Raoul var storartet, helt klædt i sort, med et alvorligt og bestemt udtryk, meget rolig og imponerende ved sin urokkelige naturlighed ... En ophøjethed i holdning ... Hør, har I set Bocage i Rouen, i de stykker fra repertoiret 1830-40? Han havde nogle geniale glimt der – næsten endnu smukkere end i Paris."

"Nå, nå," indvendte en stemme.

"Så, så ... du overdriver!" afbrød to-tre andre ham.

"Nå, kort sagt, jeg var så begejstret over Raoul, som jeg aldrig har været begejstret over noget før," vedblev D..., "tro mig. Vi kom til bestemmelsesstedet samtidig med vore modstandere. Jeg havde ligesom en ond anelse.

Modstanderen var en koldt udseende mand, med militær holdning og i genren "den pæne unge mand": et ansigt à la Landrol, men med mindre kraft i holdningen. Da alle forhandlinger var unyttige, blev våbnene ladet. Det blev mig, der skulle måle skridtene op, og jeg måtte holde på min sjæl (som araberne siger). Det var bedst at være klassisk.

Hele mit spil var diskret. Jeg vaklede ikke et øjeblik. Endelig var da afstanden udmålt. Jeg gik tilbage til Raoul. Jeg omfavnede ham og trykkede hans hånd. Jeg havde tårer i øjnene, ikke de påkrævede, men ægte.

"Nå, nå – min kære D...," sagde han, "tag det roligt. Hvad er der i vejen?"

Ved disse ord så jeg på ham. Hr. de Saint-Sever var rent ud sagt storartet. Man skulle have troet, at han stod på scenen. Jeg beundrede ham. Hidtil havde jeg troet, at den slags koldblodighed kun fandtes på de skrå brædder.

De to modstandere havde stillet sig op lige overfor hinanden med foden på mærkelinjen. Mit hjerte dirrede. Prosper rakte Raoul den ægte, fuldt ladte pistol; jeg vendte hovedet bort i forfærdelig angst og gik tilbage til min tidligere plads ved grøftekanten.

Fuglene sang! og jeg så blomster ved foden af træerne! Rigtige træer! Cambon har aldrig signeret en smukkere morgen. Hvilken forfærdelig modsætning!

"En ... to ... tre!" skreg Prosper med regelmæssige mellemrum, mens han samtidig klappede i hænderne.

Mit hoved var i den grad forvirret, at jeg troede, det var regissørens tre slag, jeg hørte. Et dobbelt skud knaldede på én gang. – Å Gud! – å Gud!"

D... standsede og støttede hovedet i sine hænder.

"Nå! videre! vi ved, at De har et blødt hjerte ... fortsæt!" råbte gæsterne fra alle sider, som nu også blevet grebet af fortællingen.

"Nå ja, altså!" sagde D..., "Raoul var drejet én gang rundt om sig selv og var sunket ned i græsset på det ene knæ. Kuglen

havde truffet lige midt i hjertet – lige her!" – (D... slog sig på brystet.) – "Jeg skyndte mig hen til ham.

"Min stakkels moder!" mumlede han."

(D... så rundt på gæsterne – men det var folk med finfølelse, som nu forstod, at det ville været tegn på meget dårlig smag at gentage smilet fra "den fornærmede moder". "Stakkels moder" gik som en engel gennem stuen; udtrykket, der virkelig passede til situationen, blev nu brugeligt).

"Det var alt," vedblev D... "Blodet styrtede ham ud af munden."

Jeg så i den retning, hvor modstanderen stod. Han på sin side havde fået skulderen knust.

De var ved at forbinde ham. Jeg tog min stakkels ven i mine arme; Prosper støttede hans hoved.

I et eneste sekund, tænk Dem, så jeg nu vore lykkelige barndomsår for mig, al vor morskab og muntre latter, fridagene og ferierne, når vi spillede bold."

(Alle gæsterne nikkede som tegn på, at de værdsatte hentydningen).

D..., som var synligt ophidset, strøg sig med hånden over panden.

Han fortsatte i en underlig tone og stift stirrende frem for sig:

"Det var ... fuldkommen som en drøm! – Jeg så på Raoul. Han så mig ikke mere; han udåndede. Så værdigt, så naturligt. Uden en klage. Så ligefrem ... sobert. Jeg var stærkt grebet. To store tårer trillede fra mine øjne. To virkelige tårer! Ja, mine herrer, to tårer ... Jeg ville ønske Frédérick havde set dem. Han ville have forstået dem. – Jeg stammede et farvel til min ven Raoul, så lagde vi ham ned på jorden.

Ubevægelig, uden nogen søgt stilling! uden skaberi! – *sand* som altid lå han der. Med blod på sine klæder! blodige manchetter! ganske hvid i panden allerede! og med lukkede

øjne! Jeg tænkte kun én ting: jeg syntes, han var *sublim*. Ja, mine herrer, sublim er netop ordet! ... Å jo – jeg synes – jeg ser ham endnu! Jeg var ude af mig selv af beundring. Jeg vidste ikke, hvad jeg gjorde. Jeg vidste ikke længere, hvad der var foregået!!! Det løb rundt for mig! – Jeg klappede! Jeg ... jeg ville kalde ham frem igen ..."

D..., der havde hidset sig sådan op, at han skreg ordene ud, standsede her brat; så tilføjede han uden overgang, med ganske rolig stemme og et vemodigt smil:

"Ak Gud, ja – jeg ville kalde ham frem igen – til livet."

En bifaldende mumlen fulgte på disse vellykkede ord.

"Prosper trak mig med sig bort."

Her rejste D... sig med stift blik; han syntes virkelig helt gennemtrængt af smerte; han tilføjede med lav stemme, idet han lod sig falde tilbage i stolen:

"Nå, vi er jo alle dødelige!" sagde han med meget lav stemme.

Så drak han et glas rom, som han satte tilbage på bordet med en heftig bevægelse og stødte fra sig, som om det var et smertens bæger.

D..., der sluttede således med brudt stemme, havde til sidst både ved fortællingens gribende karakter og ved sit livfulde foredrag fængslet sine tilhørere i den grad, at alle begyndte at applaudere, da han tav. Jeg troede også at burde føje min beskedne lykønskning til mine venners.

Alle var dybt rørte. – Dybt rørte.

"*Succes d'estime,*" tænkte jeg.

"Han har virkelig talent, den D...," hviskede en i øret på sin nabo.

Alle omringede ham og trykkede hjerteligt hans hånd. – Jeg gik min vej.

Nogle dage efter mødte jeg en af mine venner, en literat; ham fortalte jeg så hr. D...'s historie*, akkurat som jeg havde hørt den*.

"Nå?" spurgte jeg, da jeg var færdig. "Hvad synes De?"

"Jo. – Det er jo næsten en novelle!" svarede han efter et lille ophold. "Skriv den, kære!"

Jeg så stift på ham.

"Ja," svarede jeg, "*nu* kan jeg skrive den – nu er den fuldstændig."

Dronning Ysabeaus hævn

Omtrent 1404 (jeg går bare så langt tilbage i tiden for ikke at støde mine samtidige) boede Ysabeau, Frankrigs regentinde og kong Charles den Sjettes hustru, i det gamle Montagues Hus i Paris, en slags slot, mere bekendt under navnet Barbettes Hus.

Der lagdes planen til det berømte fakkelvæddeløb på Seinen, en række natlige gilder, koncerter og fester, der var lige blændende ved kvindernes ynde, de unge adelsmænds skønhed og ved den uhørte pragt, hoffet udfoldede.

Dronningen havde netop indført *à la gore*-kjolen, hvor man så brystet tværs igennem et væv af bånd, broderet med ædelstene, og den bekendte frisure, som gjorde det nødvendigt at højne dørbuerne flere alen.

Om dagen samledes hofmændene i den store sal eller på orangeterrassen hos kongens finansminister, hr. Escabala. – Der spillede man vildt, og ofte kunne indsatsen ved hvert terningkast sluge hele provinser. Der bortødslede man så småt de store skatte, som den økonomiske Charles den Femte med så megen møje havde skrabet sammen.

Tog pengene af, lagde man bare på skatterne, tienderne, hoveritjenesten, forbrugsafgifterne, de frivillige skatter, beslaglæggelserne, udpresningerne, og skatten på salt.

Glæden havde opslået sin bopæl i alle hjerter.

Det var netop på den tid, da Jean af Nevers, kaldet Jean den Uforfærdede, Philippe den Dristige og Marguerite den Andens søn, var begyndt at pønse på med ild og sværd at udfordre Henry af Derby, greve af Hereford og Lancaster og konge af

England, kaldet den Femte, for at befri sit fædreland, for hvilket han, da ovennævnte konge udsatte en belønning for hans hoved, ikke opnåede andet af Frankrig end at blive erklæret for forræder.

Det var i de dage, da man gjorde de første klodsede forsøg med spillekortene, som netop var blevet indført af Odette de Champ-d'Hivers.

Man indgik væddemål af alle slags; man drak vin fra hertugdømmet Bourgognes bedste vinbjerge. Over alt lød de nyeste væddestridssange og greven af Orleans' torimede vers. Man diskuterede moder og våben, og der blev sunget liderlige viser.

Rigmanden Escabala havde en datter, Berenice, det elskeligste, det mest henrivende barn. Hendes kyske, jomfruelige smil tiltrak hele den glimrende sværm af adelsmænd. Men det var en bekendt sag, at ingen vidste, hvem der til sin tid skulle benådes med hendes hånd.

En dag hændte det, at en ung adelsmand, lensherre de Maulle, Ysabeaus daværende yndling, fandt på (sikkert efter at have drukket en del) at give sit æresord på, at frøken Escabala inden en vis, kort frist skulle tilhøre ham.

Dette løfte blev udslynget midt i en kreds af hofmænd.

Rundt omkring dem larmede og lo man og sang øjeblikkets sidste omkvæd, men spektaklet overdøvede ikke den unge mands letsindige ytring. Væddemålet, der blev vedtaget under bægerklang, blev hørt af Louis af Orleans, dronningens svoger.

Han var lige fra regentskabets første tid blevet udmærket af hende med en lidenskabelig hengivenhed.

Han var en flot og letsindig fyrste, men tillige en af de mest ondskabsfulde. Efter at han var kommet ud over det lunefulde efterslæt af en visnet ømhed, vidste han stedse at bevare en slags plads i dronningens hjerte, der dog mere havde sin grund i deres forbund end i sympati.

Greven holdt et vågent øje med sin svigerindes yndlinge. – Når elskernes fortrolighed syntes at være truende for den indflydelse, det var ham så magtpåliggende at beholde over dronningen, havde han ingen videre skrupler angående de midler, han anvendte for at hidføre et næsten altid sørgeligt brud mellem dem.

Et af hans midler var ligefrem at angive dem.

Og det omtalte væddemål blev da ved hans omsorg refereret til lensherre de Maulles kongelige veninde.

Ysabeau smilede, spøgte med hans påfund og syntes ikke at tænke særligt på det hele.

Dronningen havde visse tjenere, som solgte hende sådanne hemmelige orientalske midler, der kunne ophidse den begærets ild, hun vakte.

Som en anden Cleopatra var hun en forfærdelig udsugerske, mere skikket til at præsidere ved elskovshofferne i en ridderborg eller skabe ny moder for en provins, end at drømme om at løsrive sit lands fædrenejord fra England. Denne gang rådspurgte hun imidlertid ingen af sine tjenere, ikke end gang guldmageren Arnaut Guilhem.

Det er nogen tid efter, at væddemålet er indgået.

Hr. de Maulle og dronningen er i Barbettes hus, og det er sent på natten.

– Pludselig mente hr. de Maulle at høre en langsom og dump klokkeringning ude i Paris.

Han rejste sig op og spurgte:

"Hvad er det?"

"Ingen ting. Vær bare rolig ..." svarede Ysabeau muntert og uden at åbne øjnene.

"Ingen ting, smukke dronning? Er det ikke stormklokken?"

"Jo, det kan nok hænde. Hvad gør så det, kære ven?"

"Det må jo brænde i et eller andet hus!"

"Jeg drømte netop om det," svarede Ysabeau.

Den skønne sovendes læber åbnede sig til et perlestrålende smil.

"I min drøm," vedblev hun, "var det tilmed dig, som havde påsat ilden. Jeg så dig kaste en fakkel ind i olie- og fodermagasinerne."

"Mig?"

"Ja!" – Hun udtalte ordet langt og smægtende. "Du satte ild på min finansministers, du ved nok hr. Escabalas hus, for at vinde dit væddemål fra forleden dag."

– Hr. de Maulle åbnede sine øjne lidt; han følte sig grebet af en ubestemt angst.

"Hvilket væddemål? Er De endnu ikke faldet i søvn, min dejlige engel?"

"Kære, dit væddemål om at vinde den lille Berenice."

"Hvad siger De, kære Ysabeau?"

"Har De endnu ikke opfattet det, højstærede? Jeg siger Dem jo, at jeg drømte, De havde sat ild på min førsteministers hus, for mens ilden rasede at bortføre hans datter og vinde Deres væddemål."

Lensherren så sig om uden at sige et ord.

Lyset fra en fjern brand faldt virkelig ind gennem vinduerne i værelset.

Det purpurrøde genskin farvede det kongelige lejes hermelin blodrødt. Liljerne i våbenskjoldene, og de, der stod visnede i emaljevaserne, rødmede. Røde blev også de to bægre på det lille bord, der var dækket med vin og frugter.

"Å jo, nu husker jeg det," sagde den unge mand halvhøjt. "Det er ganske rigtigt. Jeg ville gerne henlede hofmændenes opmærksomhed på den lille for at bortlede den fra os og vor lykke. Men så se da, kære Ysabeau, det er virkelig en voldsom ildebrand, og lyset kommer fra Louvrekanten."

Nu rejste dronningen sig op på albuen, betragtede stift og tavs lensherre de Maulle og rystede på hovedet. Så trykkede hun doven og smilende et kys på den unge mands læber.

"Alt det kan du sige til mester Cappeluche, når han radbrækker dig på Grèvepladsen om nogle dage. – Du er en simpel mordbrænder, min elskede ven."

Duften fra hendes orientalske legeme bedøvede og glødede ham, så al kraft til at tænke svandt ...

Stormklokken lød stadig, og langt borte fra trængte folks råben og skrigen ind til dem.

Han svarede spøgende:

"Man måtte jo dog først bevise forbrydelsen?"

– Dermed gav han hende kysset tilbage.

"Bevise den, uskikkelige barn?"

"Selvfølgelig."

"Kan du måske bevise, hvor mange kys du har fået af mig? Det var lige så let at tælle, hvor mange sommerfugle, der

hvirvler op i en sommeraften."

Han så på denne glødende og blege kvinde, som havde givet ham alt. Han tog hendes hånd.

"Desuden ville det være meget let," vedblev den unge kvinde. "Hvem ville vel have nogen fordel af at benytte branden til at bortføre hr. Escabalas datter? Ene og alene du. Du har jo sat dit æresord ind på det væddemål. – Og desuden ville du jo aldrig kunne sige, hvor du var, da ilden brød ud. Der kan du se, i vil dette være mere end grund nok til en kriminalproces. Først indleder man sagen og siden –" hun gispede mat "– besørger torturen resten."

"Ville jeg ikke kunne sige, hvor jeg var?" spurgte hr. de Maulle.

"Selvfølgelig ikke – barn, som du er – fordi du, endnu mens Charles den Sjette lever, i den selv samme time hvilede i armene på Frankrigs dronning."

Døden, en frygtelig død, truede virkelig fra begge kanter.

"Det er ganske rigtigt," sagde hr. de Maulle, aldeles henrevet af sin elskedes ømme blik.

Han berusedes af hendes skønhed og hviskede:

"Det er nok drømme. Å, mit livs elskede ..."

De havde spillet og sunget om aftenen, og hans guitar lå henslængt på en pude. Pludselig og ganske af sig selv sprang en streng.

"Hvil nu, min engel!" sagde Ysabeau og trak blidt den unge mands pande ind til sit bryst.

Klangen af instrumentet havde fået ham til at skælve.

Forelskede folk er overtroiske.

Dagen efter blev lensherre de Maulle arresteret og kastet ind i en celle i Grand-Chatelet.

Processen blev indledt på grund af den beskyldning, der var blevet ham forudsagt. Alt forløb nøjagtigt som den kongelige tryllerinde havde spået.

Det var lensherre de Maulle umuligt at opdrive, hvad man i retssproget kalder et alibi.

Han blev dømt til stejle og hjul efter det foreløbige ordinære og ekstraordinære forhør.

Brandstifterens straf, det sorte slør etc. blev anvendt. Man undlod intet.

Men der hændte noget mærkeligt på Grand-Chatelet.

Den unge mands advokat havde fattet en varm hengivenhed for ham. De Maulle havde tilstået alt for ham.

For den unge mands uskyldigheds skyld begik defensoren en heltemodig handling.

– Dagen før henrettelsen indfandt han sig i den dømtes celle og hjalp ham med at give ham sine egne klæder til at flygte; han tog kort sagt den andens plads. Havde han et ubeskrivelig ædelt hjerte, eller var han blot et ærgerrigt menneske, der vovede et højt og forfærdeligt spil? Hvem vil nogen sinde kunne sige det?

Lensherre de Maulle flygtede, endnu helt sønderbrudt og forbrændt af torturen, over grænsen og døde i landflygtighed.

Men man beholdt så advokaten i hans sted.

Da lensherre de Maulles skønne veninde fik den unge mands flugt at vide, følte hun bare en dyb ærgrelse.

Hun ville ikke kendes ved sin vens forsvarer.

For at hr. de Maulles navn kunne blive udslettet af de levendes tal, befalede hun, at dommen alligevel skulle

fuldbyrdes. – Således blev altså advokaten radbrækket på Grève-pladsen i lensherre de Maulles sted.

Bed for dem.

Virginie og Paul

Det er ved gitteret rundt om pensionatets gamle have. Langt borte slår klokken ti. Det er i april, og natten er lys, dyb og blå. Stjernerne lyser som sølv. En svag brise har strejfet de unge roser; bladene rasler, springvandet er som et snefald. Midt i den store stilhed lader en nattergal – nattens sjæl – en regn af fortryllende toner spille.

Dengang De levede blandt sekstenårsalderens himmelske illusioner, holdt De da af en lille pige? Husker De handsken, der var blevet glemt på en stol nede i lysthuset? Har De følt Deres kind brænde, når Deres forældre lo ad jer, fordi I var så generte overfor hinanden? Har De anet det søde og uendelige dyb i to uskyldige øjne, som så på Dem med tankefuld ømhed? Har Deres læber berørt et skælvende og pludselig blegnende barns, mens hendes bryst bankede mod Deres hjerte, der var tungt af glæde? Har De på bunden af Deres relikvieskrin gemt de blå blomster, der blev plukket ved flodbredden om aftenen, når I kom hjem sammen?

En sådan erindring, som har ligget gemt dybt i Deres hjerte i alle de år, der er forløbet siden, er som en dråbe aromatisk olie fra Orienten, indesluttet i en kostbar flakon. Denne balsamdråbe er så fin og så kraftig, at hvis man kaster den i Deres grav, vil dens æterisk uforgængelig duft bevares længere end Deres støv.

Ak, hvis der gives en sød glæde på en ensom aften, så er det den, endnu en gang at genkalde sig den henrivende erindrings sidste øjeblik.

Det er netop nu ensomhedens time – lydene af arbejdet er døde hen i forstaden, hvor mine skridt tilfældigt har ført mig hen. Denne bygning var engang i tiden et gammel kloster. En månestråle skinner på stentrappen indenfor gitteret og belyser svagt statuerne af de gamle helgener, som har gjort mirakler, og som sikkert har stødt deres ydmyge pander, hvorpå bønnens lys strålede, imod stenhellerne. Her genlød i fordums tid ridderne af Bretagnes skridt, dengang da England endnu holdt vore Anjou'ske byer besat. Nu opliver muntre, grønne jalousier murenes og vinduernes triste stene. Klostret er blevet til en pension for unge piger. Om dagen kvidrer de sikkert som fugle mellem ruinerne. Blandt børnene, som sover deroppe, er der flere end ét, som til næste påskeferie vil vække den store, hellige følelse i en ynglings hjerte, måske har allerede ... – Hys! der var én, der talte? En meget blid stemme råbte (ganske sagte): "Paul! ... Paul!" En hvid musselinskjole med blåt livbånd bølgede et øjeblik der ved pillen. En ung pige ligner ofte en åbenbaring. Nu er hun kommet helt ned. Det er en af dem; jeg kan se pensionatskraven og sølvkorset om hendes hals. Jeg kan se hende ansigt. Natten smelter sammen med hendes træk, der er badet i poesi. Ak, dette blonde hår, som halvt tilhører ungdommen, halvt barndommen; ak, dette blå blik, hvis blå er så blegt, at det synes at ligne den klare luft.

Men hvad er det for en ganske ung fyr, som lister sig frem mellem træerne? Han skynder sig; nu rører han ved gitterstolpen.

"Virginie! Virginie! det er mig!"

"Å, tal sagtere! her er jeg, Paul!"

De var femten år begge to.

Det er det første stævnemøde, en side af det udødelige hyrdedigt. Hvor de vist skælver af glæde begge to. Ære være dig, du guddommelige uskyldighed! I minder! I blomster, der atter har fået liv!

"Paul! kære fætter!"

"Ræk mig Deres hånd gennem gitteret, Virginie. Å, hvor den er nydelig! Se, der er en buket, jeg har plukket i faders have. Den har ikke kostet penge, men den kommer fra mit hjerte!"

"Tak, Paul!"

Men hvor stakåndet han dog er! Hvor han har løbet.

"Jeg skal sige Dem, fader har gjort en forretning i dag, en rigtig nydelig forretning! Han har købt en lille skov til halv pris. Folkene var nødsaget til at sælge; det var en storartet lejlighed. Og siden han nu altså var så vel fornøjet med sin dag, så blev jeg hos ham, for så ville han give mig nogle penge; derfor har jeg måttet løbe for at nå herhen i tide."

"Hvis De klarer Deres eksamener godt, så kan vi gifte os om tre år, Paul!"

"Ja, jeg skal ganske sikkert blive advokat. Og når man først er blevet advokat, så venter man blot nogle måneder på at blive kendt, og så kan man vistnok tjene en del penge."

"Ja, ofte mange penge!"

"Ja! – Har De det ellers godt her i pensionatet, kusine?"

"Å ja, Paul, især siden madame Panier har udvidet det. I begyndelsen befandt man sig jo ikke så godt her, men nu er der kommet nogle unge piger fra slottene. Jeg er veninde med alle frøkenerne. Å, de har så mange smukke ting, kan De tro. Og siden de kom, lever vi desuden meget, meget bedre, for nu har madame Panier lidt flere penge at bruge."

"Ja, det er jo godt nok, men disse gamle mure ... Det kan ikke være videre morsomt at være her."

"Pyt! man vænner sig til ikke at se dem. Men hør, Paul, har De været ude og se til Deres søde, rare tante? Det er hendes fødselsdag om seks dage. Vi må sende hende en lykønskning. Hun er jo så rar!"

"*Jeg* bryder mig nu ikke noget videre om tante. Forrige gang, jeg var der, gav hun mig noget gammelt sukkerstads efter desserten i stedet for en ordentlig gave, som f.eks. en pæn pengepung eller et par småskillinger til at putte i min sparebøsse."

"Paul, Paul, det er ikke pænt af Dem. Vi må altid være rigtig søde mod hende og ikke gøre os uvenner med hende. Hun er gammel, og hun kommer jo til at efterlade os en del penge."

"Det er sandt. – Ak, Virginie, hører du nattergalen!"

"Hør Paul, pas De vel på ikke at sige Du til mig, når der er andre til stede."

"Kære kusine, vi skal jo gifte os. Men forresten skal jeg nok huske på det. Hvor nydelig den er at høre på, den nattergal. Dens sang lyder som klingrende sølvpenge."

"Ja, det er skam nydeligt, men det forstyrrer ens søvn. Det er ellers temmelig mildt her i aften. Månen ser ud som en sølvdaler – det er smukt."

"Jeg vidste jo nok, at De holdt af poesi, kære kusine."

"Poesi! å! ja! ... jeg er ved at lære at spille klaver."

"Jeg har lært alle mulige pæne vers på skolen for at kunne fremsige dem for Dem, kusine. Jeg kan næsten hele Boileau udenad. Hvis De har lyst, vil vi ofte tage på landet, når vi bliver gift, ikke sandt?"

"Det skal vi nok, Paul! Forresten vil moder give mig det lille landsted i medgift, og dertil hører en forpagtergård – der vil vi ofte tilbringe sommeren. Vi kan udvide det lidt, hvis det lader sig gøre. Desuden indbringer forpagtergården nogle penge."

"Å, så meget bedre. Desuden kan man leve for langt færre penge på landet end i byen. Det har mine forældre fortalt mig. Jeg elsker desuden jagt, og jeg skal nok skyde en del vildt. Derved kan man jo også spare nogle penge."

"Ak ja – og desuden – så er det jo *landet*, min egen Paul! Og jeg holder så meget af alt, hvad der er poetisk!"

"Gud, jeg synes, jeg hører støj deroppe!"

"Hys! jeg må gå op igen. – Madame Panier kunne vågne. På gensyn, Paul!"

"Virginie, kommer De til tante om seks dage? ... til middag? Jeg er forresten også bange for, at fader, hvis han bare så meget som aner, at jeg er rendt min vej, ikke skal give mig flere penge."

"Ræk mig hånden, hurtigt!"

Mens jeg henrykt lyttede til den guddommelige lyd af et kys, flygtede de to engle. Ruinernes sendrægtige ekko gentog utydeligt:

"... Penge! Nogle penge" ..."

O ungdom, livets vår! Jeres begejstring være velsignet, børn! I, hvis sjæl er enkel som blomsten, I, hvis ord bringer en forbigående til at fælde søde tårer ved at fremmane minder, der *næsten* ligner dette første stævnemøde ...

Røverne

Pibrac og Nayrac, to lige store stæder, der var forbundet med hinanden ved en fælles landevej, havde fuldstændig de samme skikke, beskæftigelser og anskuelser.

Kommunestyret udmærkede sig – som andre steder – ved lidenskaber; borgerskabet erhvervede sig – som over alt – egen og almindelig højagtelse.

Således levede da alle i disse to lyksalige stæder fredeligt og i glæde, indtil det en oktoberkvæld hændte, at den gamle bierfiedler fra Nayrac, for hvem pengene var sluppet op, på landevejen, begunstiget af mørket, i en bydende tone afkrævede kirkeværgen fra Pibrac nogle penge.

Kirkemanden, der ikke kendte den gamle musikant, blev grebet at panik, og gav meget elskværdigt straks alle de penge, han havde, fra sig; men da han var vendt tilbage Pibrac, fortalte han sit eventyr på en sådan måde, at de derved ophidsede gemytter i den gamle gadesanger fra Nayrac så en bande forsultne røvere, der gjorde den sydlige del af landet usikker og lagde landevejen øde ved ild, rov og mord.

Kloge som de vistnok var, havde disse overdrevne rygter gjort borgerne i begge byer modige og trygge. Da de på ingen måde ville lade sig bedrage, var de gået til selve kilden. De havde drukket kirkeværgen fuld og spurgt ham ud. Kirkeværgen havde modsagt sig selv – så vidste de da bedre end han, hvorledes sagerne stod!

Gerne ville vore værdige borgere gøre nar ad mængdens lettroenhed og have beholdt hemmeligheden for sig selv,

således som de gerne beholder alle ting for sig selv, som de en gang har fået tag i; en sejhed, som forøvrigt er det særegne kendetegn på pæne, fornuftige og oplyste folk.

Omkring midten af november måned, da klokken netop slog ti om aftenen fra rådhusets tårn i Nayrac, kom enhver med en usædvanlig opstudset mine og hatten på tre hår, så at ægtehalvdelen greb ham i skægget og kaldte ham "musketer", hvad der på begge sider kildrede ømt deres hjerter.

"Ved du, kone, i morgen må jeg af sted ved dagens frembrud."

"Ak! min Gud!"

"Det er fæsteafgiftstid; jeg må selv indkræve afgiften hos vore fæstebønder –"

"Du skal ikke gå!"

"Jo, hvorfor ikke?"

"Røverne –"

"Bah, jeg har rigtignok set det, som er værre!"

"Du skal ikke gå," sluttede enhver af de respektive hustruer, som det tilkommer folk, der forstår hinanden.

"Ser du, mit barn, jeg har forudset din angst, og for at berolige dig er vi kommet overens om, at vi rejser sammen. Vi har i den hensigt lejet en stor vogn og tager vore jagtgeværer med. Vore besiddelser grænser til hinanden, og så kan vi let komme tilbage om aftenen. Altså, tør dine tårer; og da Morfeus nu indbyder til hvile, tillad, at jeg trækker min nathue ned over ørerne."

"Ah, når de rejser sammen, da – for mig gerne. Du må jo gøre som de andre" – mumlede de respektive hustruer på en gang beroliget.

Natten var herlig. De gode borgere drømte om overfald, slagteri, angreb, kamp og laurbær. De vågnede altså friske og vel til mode, da solen stod op.

"Fremad!" mumlede de alle efter at have faret i strømperne med en stor, sorgløs gestus og således, at frasen blev hørt af livsledsagerinden. "Fremad! Øjeblikket er kommet, man dør kun en gang!"

Damerne så beundrende på deres moderne riddere, og i betragtning af frostvejret stoppede de dem lommerne fulde af brystpastiller.

Disse, døve for alle veklager, rev sig snart løs fra de arme, som forgæves ville holde dem tilbage – –

"Et sidste kys!" sagde de, hver på deres trappeafsats.

De kom altså fra deres respektive gader ud på torvepladsen, hvor allerede nogle – ungkarlene – stod omkring den store sædevogn og ventede på kammeraterne, idet de lod løbene af jagtriflerne blinke i solstrålerne og med rynkede pander ladede dem på ny.

Klokken slog seks. Sædevognen satte sig i bevægelse under "Parisiennen"s mandige klang, som de fjorten grundbesiddere istemte. Mens fra de fjerne vinduer trøstesløse lommetørklæder, svinget af febrilske hænder, flagrede, hørte man heltesangen klinge!

Dagen havde kastet meget af sig. Borgerne var lystige kostgængere. – Enhver af dem spiste altså hos sin forpagter, klappede efter desserten sammes lille datter på kinden, tog pungen med afgiften til sig, og efter at han med husfolket havde udbyttet nogle smukt følte ordsprog som: "Godt regnskab

forskaffer gode venner", eller "Den, som, arbejder, beder –", eller "Der gives ingen dum forretning", eller "Den, som, betaler sin gæld, bliver rig", eller andre brugelige mundheld, tog enhver grundbesidder, unddragende sig de sædvanlige velsignelsesønsker, plads i sædevognen, der hentede dem sammen fra den ene forpagtergård til den anden, og det gik, da det allerede begyndte at blive mørkt, hjemad til Nayrac.

Imidlertid havde en skygge lagt sig omkring deres sjæle. Vore grundbesiddere havde nemlig, ved visse fortællinger af bønderne, erfaret at den gamle spillemands eksempel havde været smittende. Det syntes, som om den gamle misdæder havde forstærket sig med en bande ægte tyve, og især var landevejen ikke mere sikker ved indkasseringstiden. Så lagde da vore helte, trods den, forøvrigt snart adspredte, lette vindunst, nu en dæmper på den muntre stemning.

Natten var nu fuldstændig. Poplernes sorte silhuetter ved vejen voksede til det kæmpemæssige, vinden bevægede hækkene. Iblandt naturens mangfoldige lyde, vekslende med de tre mellenburgeres regelmæssige trav, hørte man i det fjerne en forvildet hunds uheldspående hylen.

Flagermusene flagrede omkring vore blege rejsende, som den første månestråle sørgeligt beskinnede. – Brrr! Man trykkede nu med en konvulsivisk skælven riflerne mellem knæene, man forvissede sig i al stilhed fra tid til anden om, at man havde pengeposen i orden hos sig; alt så stille som mus. Hvilken angst for ærlige folk!

Pludselig, hvor vejen delte sig, o rædsel! dukker skrækindjagende og fordrejede skikkelser op. Geværer blinker, man hører hestetramp, og et frygteligt: "Hvem der!" klinger

gennem mørket; for netop i samme øjeblik var månen gledet om bag to store skyer.

Et stort køretøj, fuldpakket med bevæbnede, spærrede landevejen. Hvem er disse mænd? Åbenbart misdædere! Banditter! Åbenbart! Ak nej! Det var de brave borgere fra Pibrac, der netop havde haft samme idé som de fra Nayrac. De fredeligt levende pengemænd, som havde trukket sig tilbage fra deres forretninger, krydsede simpelthen hinanden på chausseen, de de vendte hjem.

De betragtede hinanden kun flygtigt, ganske blege. Den stærke skræk, som de indjog hinanden på grund af den fikse idé, der fyldte deres hjerner, havde på alle disse passive, godmodige ansigter drevet de sande naturlige drifter frem – som et vindstød der fejer hen over en sø og frembringer en hvirvel på det, driver det underste til overfladen. Det var altså naturligt, at de anså hinanden for de samme røvere, som de fra begge sider frygtede. I et nu gjorde den idelige hvisken i mørket dem så gale af skræk, at en geværhane ved den febrilske bevægelse hos dem fra Pibrac for ved sine våben at give sig holdning, blev hængende ved sædet og knækkede. Skuddet gik af, og kuglen traf en af dem fra Nayrac og sønderknuste en terrin kostelig gåseleverpostej, som han mekanisk havde betjent sig af som skjold.

Ak, dette ene skud! Det var den fatale funke, der antændte krudtminen. Følelsernes paroksysme hævede sig til delirium. En godt vedligeholdt rasende geværild begyndte. Opholdelsesdriften for liv og pung gjorde dem alle blinde. De stoppede hastigt med skælvende hænder ammunition i deres geværer og skød blindt hen i massen. Hestene styrtede, en af

vognene væltede og strøede sårede og pengeposer omkring sig. Sårede rejste sig blinde af rædsel som løver og skød på ny på hinanden uden nogensinde at kunne kende hinanden i røgen og dampen. Hvis gendarmerne nu var dukket op, ville de sikkert med dette raseri have betalt livet for deres pligtiver.

Kort sagt, det var en fuldstændig udryddelse. Fortvivlelsen havde indgivet dem alle den morderiske energi, som med et ord udmærker klassen af disse ærværdige folk, når man driver dem til det yderste!

Imidlertid sad de virkelige røvere (det vil sige det halve dusin arme djævle, som havde gjort sig skyldige i at have tilvendt sig i det højeste nogle brødkrummer, nogle stykker flæsk eller hist og her nogle pengestykker) heftigt skælvende i en fjern hule, mens de hørte skuddenes voksende larm og borgernes forfærdelige skrig, som vinden bar hen til dem fra den fjerne landevej.

Da de i deres ophidselse virkelig forestillede sig, at en stor klapjagt var blevet foranstaltet på dem, havde de afbrudt deres uskyldige kortspil ved vinkruset og havde blege af skræk rejst sig, stirrende på sin anfører.

Den gamle spillemand var nær ved at føle sig syg. Hans lange ben rystede. Så uformodet grebet var den brave mand ganske forstyrret. Hvad han hørte gik over hans forstand.

Men efter nogle minutters fuldstændige rådløshed, da skydningen ikke ophørte, så de gode røvere, hvorledes han pludselig bøjede sig og betænksom lagde fingeren på næsen.

Derpå rejste han hovedet:

"Mine børn," sagde han, "det er umuligt, det angår ikke os, – det er en misforståelse. – Lad os ile derhen med vore

blændlygter for at hjælpe de stakkels sårede. – Larmen kommer fra landevejen!"

De kom altså; med den største forsigtighed tvang de sig igennem det tætte krat til ulykkesstedet, hvis rædselsdåd månen nu belyste. – Den sidste overlevende borger havde netop i sin hast for på ny at lade det dampende våben af uagtsomhed knust hjernen på sig selv.

Ved synet af dette uhyggelige skuespil, alle disse døde, der lå strøet omkring på den blodige jord, blev de forbavsede røvere som drukne af bedøvelse. De troede ikke deres egne øjne, og stod tavse. Endelig begyndte en dunkel forståelse af tildragelsen at dæmre i deres hjerner. Pludselig lød deres anførers fløjten, og på et tegn af ham nærmede lygterne sig i kreds om spillemanden.

"Ak, mine gode venner," mumlede han med næppe hørbar stemme, og hans tænder klaprede af en frygt, der var mere rædselsvækkende end den første; "mine venner! Lad os hurtigst muligt samle disse værdige borgeres penge sammen! Lad os søge at komme over grænsen! Lad os flygte så hurtigt vore ben kan bære os, og lad os ikke sætte vor fod mere på denne jordbund!"

Og da hans ledsagere stirrede på ham med åben mund og forstyrret sind, viste han med fingeren på ligene, idet han, gennemrislet af en gysen, udtalte det absurde, men tændende ord, som en dyb erfaring, en evig erkendelse af borgerstandens livskraft og ære indgav ham:

"De vil bevise – at det var os – –"

Hertugen af Portland

Hertug Richard af Portland var berømt over hele England for sine natlige fester, sine på væddeløbsbanen sejrrige fuldblodsheste, sin færdighed som bokser, sine andejagter, sine slotte, sin fabelagtige rigdom, sine eventyrlige rejser og sine kærlighedshistorier; men en dag kort efter sin hjemkomst fra en rejse i Levanten – var han pludselig forsvundet.

Man havde kun set ham en eneste gang en aften køre gennem Hyde Park i sin hundredårige guldkarosse med gardinerne trukket for, i flyvende galop og omgivet af fakkelbærende ryttere.

Så havde han trukket sig tilbage på sin fædreneborg og på en lige så pludselig som besynderlig måde spærret sig inde der, gjort sig til eremit på denne isolerede borg med sine murtinder, bygget i lang hensvundne dage og omgivet af mørke parker på Cape Portland.

Til nabo havde man her kun fyrtårnets røde lys, der skinner gennem tågen og lyser på de tunge dampere, der stryger forbi hinanden i det fjerne og slår kors i horisonten med deres tykke røgsøjler.

Fra slottet fører en slags sti eller allé omgivet af klippede graner mellem fremspringende klipper ned til havet, hvor den tunge, forgyldte port i gitteret fører lige ud til strandbreddens sand, som under flodtiden overskylles af bølgerne.

Under Henry VI.s regering gik der mange sagn om denne borg, hvis indre strålede af feudaltidens rigdom.

På en platform eller vægtergang, der forbinder de syv tårne, ser man endnu mellem skydehullerne udhuggede figurer fra korstogenes tid, forestillende riddere og bueskytter i kamp eller siddende på vagt.

Som spøgelser tog de sig ud om natten, disse statuer, hvis træk regnskyl og uvejr og mange hundrede vintres frost har udvisket, og hvis form lynet har lemlæstet således, at den ensomme vandrer, der i stormvejr haster forbi langs stranden og i mørket hører bølgerne brydes som dunkle, uformelige masser mod Portlands odde, ved synet af denne borg – især når månen skinner på de mørke granitkæmper – uvilkårligt kommer til at tænke på en slags evigt stormløb og onde ånder, der bekæmpes med fantastiske våben af denne heltemodige besætning.

Men hvad betød det nu, at hertugen trak sig bort fra verden? Havde den ellers så sorgløse engelske lord fået et pludseligt anfald af spleen? Umuligt! – han, som af naturen var så livsglad? Var det en hemmelig indflydelse, der havde gjort sig gældende under hans rejse i Orienten? Måske! – Ved hoffet var man blevet urolig over hans forsvinden. Et bud fra Westminster var af dronningen sendt til lorden, som havde gjort sig usynlig.

Det var sent. Siddende i sin lænestol ved siden af en kandelaber, gav dronning Victoria en aften audiens til usædvanlig tid. Ved siden af hende sad på en elfenbenstaburet hendes unge forelæserske miss Helena H***.

Et brev med sort segl var kommet fra lord Portland.

Den unge pige havde åbnet det hertugelige brev og gennemfo'r med sine himmelske blå øjne de få linjer, det

indeholdt. Pludselig rakte hun det uden at sige et ord til Hendes Majestæt, hendes øjne lukkedes og hendes hoved sank ned på bordet.

Dronningen læste brevet i tavshed.

Allerede ved de første ord kom der over hendes ellers som regel følelsesløse ansigt et udtryk af dyb sorg og forbavselse. Hun begyndte endog at ryste; så førte hun tavs papiret til et af de brændende lys – og, idet hun derpå lod det falde ned på gulvet, hvor det fortæredes, sagde hun til de tilstedeværende hofmænd:

"De vil aldrig oftere, mine herrer, få vor kære hertug af Portland at se. Han vil ikke oftere indtage sit sæde i Parlamentet. Vi vil bevilge ham en nødvendig permission. Hans hemmelighed bliver bevaret! De skal ikke mere bekymre Dem om hans person, og ingen af hans tidligere klienter bør nogensinde søge at komme til at tale med ham."

Så gav hun slottets gamle kurer et tegn om, at audiensen var forbi, idet hun med et blik på det forkullede brev tilføjede:

"Sig hertugen af Portland, hvad du har set og hørt."

Efter disse mystiske ord rejste Hendes Majestæt sig for at trække sig tilbage til sine private gemakker. Men ved synet af forelæsersken, der sad ubevægelig, som om hun var sovet ind, med kinden støttet mod sin hvide arm på bordets purpurdug, blev dronningen endnu en gang overrasket og mumlede sagte:

"Følger De mig ikke, Helena?"

Og, da den unge pige forblev urørlig i samme stilling, skyndte man sig at komme hende til hjælp.

Uden at nogen bleghed havde røbet hendes sindsbevægelse – kan vel en lilje blegne? – havde hun tabt bevidstheden.

Et år efter at Hendes Majestæt havde udtalt disse ord, kunne man en stormfuld efterårsnat fra de fartøjer, der passerede Portland-pynten, i flere miles afstand se borgen oplyst.

Åh, det var ikke den første natlige fest, som den tilbagetrukne lord gav året rundt.

Og man talte om disse fester, for de var egocentriske, så at det næsten grænsede til det fantastiske og uhyggelige, og hertugen selv var aldrig selv til stede.

Det var ikke i slottets værelser, at disse fester blev blev givet. Dér kom ingen mere; lord Richard lod til selv at have glemt dem, og boede i hovedtårnet alene for sig selv.

Men efter sin hjemkomst havde han ladet de underjordiske vægge og hvælvinger dække med kolossale venetianske spejle og gulvene belægge med marmorfliser og skinnende mosaik. Prægtige gobelintæpper adskilte en række glimrende sale, hvor strålende guldlysekroner belyste den prægtige montering af orientalske møbler, broderede med kostbare arabesker, mellem tropiske planter, smukke statuer og vellugtende springvand i porfyrskåle.

Der forsamledes nu efter venlig indbydelse fra slotsherren på Portland, der altid "beklagede sin fraværelse", en strålende skare, bestående af eliten af hele det engelske aristokrati, samt de mest forførende kvindelige kunstnere eller smukkeste og mest sorgløse damer af det lavere aristokrati.

Lord Richard lod sig repræsentere af en af sine venner fra fordums tid. Og nu begyndte en nat, der var fyrsteligt fri.

Men på festens hædersplads stod den unge lords stol alene og tom, og det hertugelige skjold, der var anbragt over dens ryg,

var altid hyllet i et langt sørgeflor.

Hurtigt vendte derfor alle blikket bort til mere fortryllende udsigter, oprømte som de var af vin og spøg.

Således kunne man på Portland ved midnatstid fra de underjordiske, yppige sale, fyldte med eksotiske væksters berusende duft, høre en dæmpet tummel af latter, kys og bægerklang, musik og glade sange.

Men, hvis nogen af gæsterne i denne stund havde rejst sig fra bordet, og for at indånde havets friske luft havde vovet sig udenfor i mørket og ned på strandbredden, trodsende de stærke vindstød fra det store, øde hav, ville der måske have mødt ham et syn, som for resten af dén nat sikkert havde forstyrret hans gode lune.

For netop i denne time, ved midnatstid, hændte det ofte, at der ned mod stranden, gennem den tætte allé, som ført til oceanet, kom gående en herre, hyllet i en kappe og med ansigtet dækket af en sort stofmaske, der gik i et med en rund hue, som fuldstændig skjulte hans hoved – og med en brændende cigar i den med lange handsker forsynede hånd. Som følge af sin gammeldags smag for fantastisk blændværk havde han ladet to tjenere ride foran på hvide heste og to andre følge efter i nogle skridts afstand, alle bærende røde, rygende fakler.

Og foran dem gik en tjener, der som de andre bar sørgelivré, og en gang hvert minut ringede denne page med en klokke for på afstand at forkynde, at alle måtte holde sig fjernt fra den spadserendes vej. Synet af dette sælsomme optog frembragte det samme skrækkelige indtryk, som hvis man var vidne til at en dødsdømt blev ført til skafottet.

For denne mand åbnedes nu gitterporten ud til strandbredden; følget trak sig tilbage, og ensom gik han helt ud til kanten af bølgerne. Der blev han stående tavs i en time, som hensunket i grublende fortvivlelse, og berusede sig i rummets ensomhed, ubevægelig som platformens stenkæmper – trods storm og regn og lyn og det brølende ocean. Hvorpå den mørke skikkelse, stadig ledsaget af faklerne og med klokkeringning foran sig, vendte tilbage til tårnet ad den samme vej, han var kommet ad. Ofte vaklede han på vejen og måtte støtte sig til de hårde klippestykker.

Morgenen før den omtalte fest havde dronningens unge forelæserske, der siden det første budskab fra hertugen altid bar sorg, netop som hun befandt sig i Hendes Majestæts bedekammer, modtaget en billet, skrevet af hertugens sekretær.

Den indeholdt kun disse to ord, som hun skælvende læste: "I aften."

Dette var anledningen til, at en kongelig barkasse om aftenen ved midnatstid lagde til ved Portland. Ud af den steg kun en ungdommelig, kvindelig skikkelse, hyllet i sort kappe; og efter at have orienteret sig lidt på den halvmørke strandbred, ilede hun hurtigt i retning af faklerne, hvorfra vinden bar lyden af klokkeringningen hen imod hende.

Der lå manden med masken udstrakt på sandet, lænet mod en sten, og nu og da skælvende i dødskamp.

"O, ulykkelige!" udbrød den unge skikkelse hulkende, og holdt hænderne for ansigtet, da hun barhovedet var nået hen til ham.

"Farvel! Farvel!" var hans svar.

På afstand hørte man sang og latter fra ridderborgens kælder, mens genskinnet fra de oplyste vinduer vuggedes på bølgerne.

"Du er fri," tilføjede han, idet han lod sit hoved synke ned på stenen.

"Du er befriet!" sagde den blege nyankomne, idet hun, da den anden ikke talte mere, løftede et guldkors op for hans øjne mod den stjernebestrøede himmel.

Efter lang tids tavshed, under hvilken hun blev liggende ubevægelig foran ham med øjnene ufravendt rettede på ham, mumlede han, idet han drog sit sidste suk:

"Vi ses igen, Helena!"

Da tjenerne nærmede sig efter at have ventet en time, så de den unge pige ligge på knæ i sandet og bede ved siden af deres herre.

"Hertugen af Portland er død," sagde hun.

Og støttende sig til en af de gamle mænd nåede hun igen barkassen, der havde ført hende derhen.

Tre dage senere læste man følgende nyhed i Hofbladet:

*"Miss Helena H***, hertugen af Portlands trolovede, er gået over til den katolske religion og har i går taget sløre hos karmeliternonnerne i L."*

Hvad var det da for en hemmelighed, som havde gjort det af med den rige lord?

På sine lange rejser i Orienten havde den unge hertug en dag fjernet sig fra sin karavane i omegnen af Antiochia, og under samtalen med sine indfødte førere hørte han tale om en tigger, der boede alene i nogle ruiner.

Han fik da det indfald at besøge denne mand; thi ingen undgår sin skæbne.

Nu var denne stakkels Lazarus den sidste, som var smittet af den store, antikke spedalskhed, den såkaldte tørre spedalskhed, mod hvilken der intet lægemiddel gives, den ubodelige plage, fra hvilken kun en Gud fordum kunne frelse legendens Job.

Trods de fortvivlede føreres bønner vovede Portland da alene at trodse smitten og driste sig ned i den underjordiske kælder, hvor denne menneskehedens paria lå i dødskamp.

Der havde han endog, idet han gav den elendige døende en håndfuld guldstykker, ligesom for at vise sig som en stor riddersmand, der er uforfærdet indtil dårskab, absolut villet trykke hans hånd.

I samme øjeblik var der gået som en sky for hans øjne. Da han følte sig fortabt, forlod han om aftenen byen og det indre af landet, og styrede ud på havet, så snart de første anfald viste sig, for at vende hjem og enten søge lægedom eller døden på sin borg.

Men under sine frygtelige lidelser allerede på overfarten indså hertugen snart, at det eneste, han endnu turde håbe på, var en hurtig død.

Med ham var det forbi! Farvel ungdom, berømmelige navn, elskede brud og slægtens fremtid! Kraft og glæde, uberegnelig formue, skønhed og lykke, farvel! Det var, som om den frygtelige hånd, han havde trykket, havde været et svælg, hvori et håb fortæredes. Lorden havde arvet tiggeren. Et øjebliks trods – eller snarere en *for*ædel handling, havde sluttet denne mands strålende levnedsløb med en død i fortvivlelse …

Således døde Richard af Portland [Note 2].

Den bedste kærlighed

Blandt dem, som skæbnen har bestemt, ikke til almindelig, konventionel lykke, men til virkelig lykke, må vi regne en ung bretagner ved navn Guilhem Kerlis. Han var født under en heldig stjerne, og få mennesker var så lykkelige i deres kærlighed som han. Og dog er hans historie ganske jævn og ligetil!

En smuk septemberaften i 1882 mødtes Yvaine og Guilhem første gang ved den store eng tæt ved Rennes i Bretagne. Yvaine var smuk og hun var blot seksten år. Hun var eneste datter af en fattig mejerske, som boede i den lille flække Bloisfleury tæt ved byen.

Hun var på vej hjemefter med hele sin hjord: to kvier og seks får. Større var den ikke.

Guilhem, en køn ung knægt på atten år, var søn af skytten hos baron Quélern. Han var også på vej hjem med sit vildt i jagttasken. De så på hinanden og undrede sig over, at de ikke havde set hinanden før, for flækken lå kun et par mil fra skyttens lille hus. Luften omkring dem var fyldt med duften af nyslået hø blandet med blomsterduft. De snakkede lidt sammen.

Yvaine gav Guilhem de kornblomster, hun havde stukket i bæltet, og han forærede hende en dejlig, rød agerhøne. Før de skiltes aftalte de at mødes den næste dag. Yvaine var straks parat. Hendes mor havde sagt, at hun snart var gammel nok til at gifte sig, og Guilhem faldt øjeblikkelig i hendes smag.

Og så mødtes de da næste dag på en lille skovvej, hvor efteråret havde lagt et tæppe af gyldne blade. Hånd i hånd gik de og betroede hinanden deres små hemmeligheder uden så meget som et øjeblik at tænke på, at de elskede hinanden. – Fra den dag så Guilhem dagligt Yvaine, lige til hen imod slutningen af oktober, og for hver dag kom han til at holde mere og mere af hende.

Han var en alvorlig og trofast natur, ren og uskyldig og fuld af tro på alt det gode i livet. Yvaine var glad og munter, sang som en lærke og pludrede som en kalkun; hun var måske blot lidt for lattermild. Og så en skønne dag var de forlovet. De kyssede hinanden som to børn og gav sig til at lægge planer om, hvor de skulle bo, når de blev gift, og hvor dejligt de skulle have det.

Guilhem holdt sin hemmelighed for sig selv. Han fortalte den ikke engang til sin fader, så når den gamle skytte så sin søn endnu mere alvorlig end ellers, mente han, det kom sig af, han snart skulle udskrives til soldatertjenesten, og det kunne der forresten godt være noget i. Den gamle skytte, som havde været sergent i sine unge dage, gav sin søn mange gode råd om, hvordan han skulle gebærde sig mellem de andre soldater.

Guilhem elskede Yvaine inderligt, oprigtigt og enfoldigt af hele sit varme, gode hjerte – uden nogensinde at opdage, at hun slet ikke elskede ham på samme måde, at hun overhovedet slet ikke var i stand til virkelig at elske.

Hun var *forelsket* i ham, men heller ikke mere. Undertiden havde hun lyst til at le rigtig hjerteligt ad hans gravalvorlige kærlighed, som hun manglede enhver forudsætning for at

forstå, og sommetider var hun temmelig træt af den og ønskede, at Guilhem var "lidt mere morsom", men så slog hun sig til tåls med, at en vordende ægtemand vist skulle være sådan - *til at begynde med*.

Da indkaldelsesordren kom, og Guilhem skulle afsted, var det egentlig mere venskab end kærlighed, hun nærede for ham. Men de byttede ringe, og hun lovede at vente på ham. Fem års trofasthed! Var det ikke som at tage en drøm for virkelighed, at tro, at hun kunne stå for den prøve? Men det faldt ikke Guilhem ind med en tanke at tvivle på hendes ord.

Afskedens øjeblik kom, og idet han kyssede hende, sagde han: "Du skal se, jeg kommer tilbage som løjtnant med kors på brystet."

"Å, min egen Guilhem," svarede hun i en så inderlig tone, at hun blev ganske forbavset over sig selv, "hvis du falder i krigen, så lover jeg dig, at jeg vil gå i kloster." – Han trykkede hende ind til sig; det var jo det løfte, han havde håbet på uden at turde bede hende om det. Med hele sit varme hjertes ømhed trykkede han hende et kys på hvert øje. Nu var deres pagt beseglet. Det var, som om de allerede var mand og hustru. Hver uge skulle de skrive til hinanden.

Sandheden er den, at Yvaine allerede i ånden så sin kønne kæreste i officersuniform, og det kunne hun ikke stå for. Så skiltes de med tårer i øjnene. Det eneste billede, de havde af hinanden, var et lille fotografi, en omrejsende fotograf havde taget af dem for en pris af én franc.

Guilhem blev sendt med sit kompagni til provinsen Algier, helt nede i Afrika.

De første breve var til ubeskrivelig glæde for dem begge to; det var næsten lige så dejligt som deres første møder. Det, at Guilhem var så langt borte, gjorde ham til en slags "forbuden frugt" for Yvaine, noget hun ikke kunde få fat i, hvad øjeblik hun ville, og som hun netop af den grund længtes så meget mere efter.

Og så var der naturligvis også det, at de nu højtideligt havde givet hinanden deres løfte.

Men efter et halvt års forløb begyndte Yvaines standhaftighed at rokkes lidt. Det var allerede meget, den havde holdt så længe! Ensformigheden og ensomheden begyndte at kede hende, og det ord, hun havde givet, tyngede hende som en lænke. Nu var hun igen gået ned til venskab og ikke andet. Men i hendes breve – den eneste adspredelse, hun havde – var der ingen forandring at mærke; hun var jo efterhånden blevet vant til de kærlige vendinger. Guilhems breve viste, at han mere og mere kun levede i mindet om hende - og i håbet om et gensyn. Men det ville vare fire og et halvt år endnu! – Sommetider fandt hun denne ventetid så kedsommelig, at hun begyndte at gabe ved tanken!

Imidlertid døde Guilhems far, den gamle skytte Kerlis, og efterlod sig nogle sammensparede skillinger, som Guilhem igennem et brev fik anbragt i en sparekasse, indtil han vendte hjem.

For Yvaine og hendes mor var det en lettelse at blive af med den gamle, som havde generet dem ved sin tilstedeværelse. Madam Blein så ikke værst ud, og sød og venlig var hun også. Det varede ikke længe, før hun begyndte at blive noget fri i det.

Det var ikke det bedste eksempel for Yvaine, og en aften, mindre end ti måneder efter, at Guilhem var draget bort, efter et bal, hvor hun havde moret sig rigtig og gjort stormende lykke – ja, så var der en lille kadet, som gjorde hende det for hedt og så – to dage efter rejste sin vej.

Da forstod hun – men for sent – at hendes evindelige latter havde fået hende til at begå et skridt, hun aldrig ville kunne gøre ugjort. Men nu var det sket! Hvad skulle hun nu gribe til? Kaste sig på hovedet ind i det? Lade sig rive med af det glade, ubundne liv?

En måned efter lejede en beundrer en lejlighed til hende inde i Rennes. Og så begyndte for hende et liv i sus og dus, som en lille by kan byde en smuk ung pige det, når hun vil "more" sig.

Men på bunden af sit hjerte gemte hun – med hele kvindens ureflekterede følelsesliv – en dyb kærlighed til den fortid, hun selv så vanvittigt havde forskertset. De gode, kærlige, varmtfølte breve, hun stadig fik hver uge, dannet en så skærende kontrast til "de andres" måde at tale til hende på. Den tapre soldat dernede i det fremmede land vidste jo ikke andet om hende, end hvad hun selv fortalte, så han blev ved med at ære og elske hende som før. Det er lidelser, som åbner menneskenes øjne: hun havde lært at sætte pris på ham, nu! ... Og derfor vedblev hun at svare ham i den samme rene, uskyldige, kærlige tone, hun hele tiden havde brugt overfor ham. Ordene kom af sig selv, så snart hun tog pennen i hånden. Hun bildte ham ind, at hun stadig var den Yvaine, han havde kendt og elsket, dængede løgn på løgn, bare for at vinde tid, og for at han ikke skulle slippe hende.

Det gjorde så godt at føle sig elsket, virkelig elsket for sin egen skyld. Hun kunne ikke nægte sig selv denne eneste glæde. Og hvorfor skulle hun gøre ham ulykkelig allerede nu? Fik han ikke tidsnok sandheden at vide? Hun ville lyve for ham lige til det sidste, hvis det var muligt.

"Det varer tre år endnu!" sagde hun til sig selv, og det gav hende mod. Hun kunne ikke bryde med ham. Det var jo hendes eneste lykke, det var jo den, hun levet på. "Så meget des bedre," tænkte hun, "hvis han slår mig ihjel, når han engang får at vide, hvad jeg er for én. Men jeg vil være lykkelig, så længe jeg kan!"

Og så levede hun videre i det liv, hun havde kastet sig ind i, "morede sig" og "gav sig god tid" i selskab med studenter og officerer.

Pludselig holdt brevene op. Det var i begyndelsen af det femte år.

Yvaine var ude af sig selv af angst over denne pludselige tavshed. Vidste han noget? Skulle han have fået noget at vide? Hun blev så meget mere bestyrtet, som hun, inden der var gået mange uger og tavsheden vedvarede, måtte lade sig indlægge på et hospital og underkaste sig behandling for en vis afskyelig sygdom, der vansirede hende for livet.

For Guilhem havde livet anstillet sig således, som vi nu skal få at høre.

Han vandt hurtigt sine overordnedes velvilje og sine kammeraters agtelse ved sin punktlighed, sin flid og sin grundfæstede ærlighed og pålidelighed. Hans kærlighed til Yvaine gjorde ham stærk både i medgang og modgang. Han var så sikker på sin lille kæreste, stolede på hende som på det

fineste guld, alle hans ønsker gik ud på at gøre sig hende værdig og at skabe sig en fremtid, som de to i forening kunne bygge på. Han levede helt og holdent i mindet om hende og i de breve, hun sad og skrev til ham derhjemme i det kære Frankrig. Yvaine var der, og ventede på ham! Og jo mere han længtes efter hende, jo sødere, jo yndigere stod hun for ham. Han nød allerede på forhånd glæden ved at eje hende som sin hustru, den glæde, han intet øjeblik tvivlede om engang skulle blive ham til del. Og hver dag bragte ham jo den tid nærmere.

Å, hvor han var lykkelig den dag, han blev underofficer og fik fortjenstmedaljen - og stolt! Stolt over at han kunne skrive det til sin kære lille "hustru" og lykkelig over, at de var to om at dele den store glæde! ... Hvor ordene: Tro, fædreland, ære, hjem, klang rent og skønt i hans øren, takket være den rene, uplettede kærlighed, han havde bragt med derhjemme fra! Han var så urokkelig sikker på sin Yvaine, at det end aldrig faldt ham ind at studse, når der undertiden var en eller anden sætning i brevet, han ikke rigtig kunne forstå. Altid havde han straks en forklaring på rede hånd.

Hvis nogen pludselig var kommet og havde fortalt ham sandheden og bevist sin påstand så eftertrykkeligt, at det ikke mere havde været ham muligt at tvivle – å, hvor ville han så ikke være blevet ulykkelig, fortvivlet! Den, der havde bragt ham sådanne beviser under dække af at være en "trofast ven" – ville han ikke have været så tåbelig, så afskyelig og endnu mindre en ven end en ligefrem morder? Thi var ikke brevene fra hans gode, trofaste, rene lille Yvaine for ham den sande lykke midt i deres tvungne adskillelse, den adskillelse, som jo i grunden var det største held i hans liv?

Tænk om han havde trukket frinummer og var blevet hjemme og havde giftet sig med Yvaine! Hvilken forskel! Efter en kort lykke ville han have opdaget sin kones ustadige, kokette og ligefrem farlige natur, og hvor mange hemmelige tårer ville han da ikke have grædt – han, der mente, at ægteskabet var et helligt bånd? Snart ville de være trætte af hinanden, og hvilken alderdom ville de så ikke gå i møde. Hvilken ensomhed for dem begge, hvis da ikke hans hustrus ubetænksomhed fik endt hele historien ved en eller anden tragisk hændelse!

Men i stedet havde skæbnen og hans lykkestjerne sørget for, at hans liv var lykkeligt og havde foræret ham fire og et halvt år uden en sky på himlen, som ene bestod af håb og daglige søde tanker på hende, der ventede på ham. Alt dette takket være en falskhed, blandet med frygt, en tilgivelig falskhed måske, hos hende, som han aldrig et øjeblik mistænkte! Tilgivelig, siger jeg? Ja, for hvordan kan man dømme om sådanne væseners strafværdighed eller uskyld? Man kunne lige så vel dømme lærkerne som kriminelle, fordi de ikke kan modstå lysglimtet fra en spejlsnare.

Og hvis nogen skulle finde på at indvende, at denne lykke kun var frugten af en løgn, må jeg svare: Det beviser blot, at for de, der er værdige dertil, forvandler Gud ondt til godt. Og i denne verden herneden, hvilken lykke er ikke, når alt kommer til alt, grundet i en eller anden løgn?

En nat i begyndelsen af det femte år blev Guilhem vækket af alarmsignalet. Det var araberne, som gjorde oprør. Han sprang straks i sadlen og gik til angreb. Det blev en hed skærmydsel, men på mindre end en time havde de fået bugt med oprørerne.

Da de red tilbage til lejren i den stjerneklare nat, lød der endnu et par skud langt borte. Kuglerne hvislede dem om ørene - og pludselig smuttede et menneske ind mellem hestene, kravlende på alle fire. Det var vel en flygtning, som ville hævne en vens død.

Da han nåede Guilhem, drog denne sin sabel, men hurtig som lynet sprang araberen op og jog sin krumsabel gennem hans bryst. Guilhem sank døende sammen over halsen på sin hest, mens araberen undveg ved at flygte ind i en dadellund.

De lagde ham på en båre og ville bære ham hjem til lejren, men han gjorde tegn til dem, at de skulle lade være, han ville alligevel ikke nå levende frem. Det var ude med ham.

Fra Afrikas strålende stjernehimmel kastede fuldmånen sit hvide lys ned over soldaterne, som flokkedes om deres døende kammerat; ham, de holdt af og så op til. Tårerne løb ned over deres solbrændte kinder, og de blottede instinktivt hovederne.

Han trak det lille fotografi af sin elskede Yvaine frem fra brystet, hende, han aldrig mere skulle se, *men som havde tilsvoret ham at gå i kloster, hvis han blev dræbt i krigen.*

Og således, eftersom virkelig lykke her på jorden kun kan findes i én selv, havde skæbnen skånet ham for ulykken, og havde bevaret hans ædle og rene tro ubesmittet. Han gjorde korsets tegn, og derpå berørte han det lille billede af Yvaine med læberne. Og med et strålende, ekstatisk udtryk, udåndede han som en af Guds udvalgte.

Tse-i-las eventyr

"Gæt, eller jeg sønderriver dig."

Sfinksen.

Nord for Tonkin strækker provinsen Kwang-si sig med gyldne rismarker langt ind i landet lige til Midtrigets fornemste fyrstendømmer, og dens byer med de opadbøjede tage har endnu beholdt halvt barbariske sæder.

På denne egn har Lao-tses rene lære endnu ikke besejret den stærke tro på *poussaer*, en slags ånder, der almindeligt tilbedes i Kina. Som følge af bonzernes fanatisme, griber overtroen i denne del af landet grådigere om sig, selv hos de mægtige, end i stater, som er mindre fjernt fra fra Pei-tsin (Peking); den adskiller sig fra manchuriske trossætninger ved at antage *direkte* indgriben af "guderne" i landets anliggender.

Den næstsidste vicekonge i dette umådelige kejserlige len var guvernøren Tché-Tang, som har efterladt sig ry for at være en snu, gerrig og grusom despot. Hør da, ved hvilken opfindsom hemmelighed denne fyrste, omgivet af tusinde hævntørstige, kunne lægge sig til at dø i fred under folkets flammende had – og hvorledes han til det sidste uden besvær eller fare besvor deres uslukkelige raseri, der tørstede efter hans blod.

Det var – sagtens en halv snes år før hans død – på en sommermiddag, hvis glød trak en spejlhinde over dammenes fintkrusede overflade, fik træernes løvværk til at knitre, støvet til at rødme – og gød en flammeregn over de tusinder af rummelige og høje kiosker med tredobbelte stokværk, der,

følgende gadernes bugtninger, udgjorde byen Nan-Tchang, som alle andre store byer i det himmelske rige. Tché-Tang, der sad i den luftigste sal på sit slot på et sort højsæde, indlagt med perlemodersblomster og slyngninger af nyslået guld, lænede sig på sin albue med hagen i hånden og sceptret på sit knæ.

Den mægtige statue af Fo, den uudsigelige gud, ragede op over hans trone. På trinnene holdt hans garde vagt i skællede rustninger af sort læder, med lansen, buen eller langøksen i hånden. Ved hans højre stod hans yndlingsbøddel og viftede ham.

Tché-Tangs blik flakkede over mandarinskaren, hans fyrstelige slægtninge og de store embedsmænd ved hans hof. Alle ansigter udtrykte utilgængelig barskhed. Kongen, der følte sig hadet og omgivet af lurende mordere, iagttog, grebet af en ubestemt mistro, hver enkelt af grupperne, hvor man talte med dæmpet stemme. Uvis om, hvem han skulle dræbe, hvert minut forbavset over endnu at være i live, sad han og grundede i truende tavshed.

Et forhæng gled til side og gav plads for en officer, som holdt fast i pisken på en ung, ubekendt mand med store, klare øjne og et smukt ansigt. Ynglingen var iført en ildrød silkekjortel med sølvspættet bælte. Han kastede sig ned for Tché-Tang.

Kongen vinkede.

"Himlens søn," svarede officeren, "denne unge mand har vedgået kun at være en ukendt borger her i byen og at hedde Tse-i-la. Alligevel tilbyder han, udsat for en langsom død, at bevise, at han kommer som sendebud til dig fra de udødelige poussaer."

"Tal!" sagde Tché-Tang.

Tse-i-la rejste sig.

"Herre," sagde han med rolig stemme, "jeg ved, hvad der venter mig, hvis jeg ikke holder ord. Sidste nat, i en rædselsfuld drøm, har poussaerne, der beærede mig med deres besøg, betroet mig en hemmelighed, som blænder dødelig forståelse. Hvis du nedlader dig til at høre efter, vil du erfare, at den ikke er af menneskelig oprindelse, for blot ved at høre den, vil der i dit væsen vågne en ny følelse. Dens gave vil på stedet meddele dig den hemmelighedsfulde evne til at læse – med lukkede øjne og i det rum, som adskiller pupillerne fra øjenlågene – *navnene i blodskrift på alle dem, som måtte sammensværge sig imod din trone eller dit liv i samme nu deres sjæl undfanger planen.* Du vil altså være beskyttet, for stedse, for hver skæbnesvanger overraskelse og fredeligt ældes i din enevælde. Jeg, Tse-i-la, sværger her ved Fo, hvis billede kaster sin skygge over os, at det magiske tegn på denne hemmelighed virkelig er det, jeg forkynder dig."

På denne overraskende tale gik gennem de tilstedeværende en gysen og dyb tavshed. En svag ængstelse sitrede over de ellers ubevægelige ansigter. Alle iagttog den unge ubekendte, der, uden at skælve, således erklærede sig som indehaver og forkynder af guddommelig trolddom. Flere, der forgæves bestræbte sig for at smile, men ikke vovede at se på hinanden, blegnede mod deres vilje ved Tse-i-las forsikringer. Tché-Tang så denne forræderiske angst trindt omkring sig.

En af prinserne – uden tvivl ville han skjule sin ængstelse – udbrød:

"Det drejer sig kun om en gal mands snak, han er beruset af opium."

Mandarinerne, som derpå igen fattede mod, sagde:

"Poussaerne åbenbarer kun deres hemmeligheder for ørkenernes alderstegne bonzer."

Og en af ministrene:

"Det tilkommer først os at afgøre, om nævnte hemmelighed, som denne unge mand tror sig i besiddelse af, er værdig at forelægges kongens høje visdom."

Hvortil de ophidsede embedsmænd svarede:

"Og han selv – måske er han kun en af dem, hvis dolk blot venter på at ramme herskeren i samme nu, som øjnene ophører at give agt ..."

"Lad ham fængsle."

Tché-Tang udstrakte over Tse-i-la sit flade scepter, hvor hellige skrifttræk lyste:

"Fortsæt!" sagde han ubevægelig.

Tse-i-la fortsatte, mens han med spidserne af fingrene førte en vifte af slebet ibenholt rundt om sine kinder:

"Hvis nogen tortur kunne formå Tse-i-la til at forråde sin store hemmelighed ved at åbenbare den for andre end kongen alene, kræver jeg poussaerne til vidne, som usynlige hører os, de ville aldrig have valgt mig som tolk! – O, høje fyrster, nej, jeg har ikke røget opium, jeg har ikke udseende som en gal mand, jeg bærer ingen våben. Når jeg udsætter mig for langsom død, er det fordi en sådan hemmelighed, når den er virkelig, er værd en lige så vægtig belønning. Du ene, o konge, vil da dømme i din retfærdighed, om den fortjener den løn, jeg forlanger af dig. Hvis du, lige med ét, ved den blotte lyd af ordene, som udsiger den, føler i dig, under dine lukkede øjne, at dens levende magt er skænket dig – og dens vidunder! – vil du da, siden guderne har adlet mig ved at indblæse mig deres lynånde,

give mig Li-Tien-Se, din strålende datter, førsterang mellem mandarinerne og halvtreds tusinde guldlianger?"

Ved at udtale ordene "guldlianger" gled et umærkeligt rosenfarvet skær over Tse-i-las kinder, som han dækkede bag sin viftes bevægelser.

Den forlangte umådelige belønning fremkaldte smil af hofmændene og opvakte vrede i kongens mistænksomme hjerte, hvis forfængelighed og gerrighed følte sig oprørt; derfor gled et grusomt smil over hans læber, idet han betragtede den unge mand, som uforfærdet tilføjede:

"Jeg venter, herre, til du ved Fo, den uudsigelige gud, der hævner mened, giver mig dit kongelige ord på, at du går ind på, at efter som min hemmelighed synes dig virkelig eller indbildt, at tilstå mig *denne* belønning eller hvilken død du lyster."

Tché-Tang rejste sig.

"Det er svoret!" sagde han. "Følg mig!"

Nogle øjeblikke efter – under hvælvinger, der belystes af en lampe, der hang over hans yndefulde hoved – betragtede Tse-i-la, lænket med fine reb til en pæl, tavst kong Tché-Tang, hvis høje skikkelse kom til syne i skyggen, tre skridt fra ham. Kongen stod oprejst, lænet til hulens jerndør; hans højre hånd støttede sig på randen af en metaldrage, der sprang frem af muren og hvis eneste øje syntes at gennemspejde Tse-i-la. Tché-Tangs grønne kjortel udslyngede lys, hans ædelstens-halssmykke glimtede, kun hans hoved, der ragede op over lampens sorte skærm, gemte sig i mørket.

Igennem det tykke jordlag kunne ingen høre dem.

"Jeg hører!" sagde Tché-Tang.

"Ophøjede fyrste," sagde Tse-i-la, "jeg er en lærling af den beundringsværdige digter Li-tai-pé. Guderne har givet mig i geni, hvad de har givet dig i magt; de har føjet fattigdom til, for at gøre mine tanker større. Jeg takkede dem følgelig hver dag for så mange gaver og levede fredeligt, uden attrå – til jeg en aften på den høje skrænt om dit palads, over haverne, i månens sølvsitrende luft, så din datter Li-Tien-Se, – op imod hvem nattevinden bar duft fra de store træers spraglede blomster ved hendes fødder. Fra hin aften har min pensel ikke mere tegnet skrifttræk og jeg føler på mig selv, at hun også drømmer om den herlighed, hvortil hun har hensat mig. Træl af længsel, foretrækkende selv den grusomste død for den lidelse at leve uden hende, har jeg ved en heltemæssig bedrift af næsten guddommelig storhed villet løfte mig, landstrygeren, o konge! til hende, til din datter!"

Tché-Tang støttede, uden tvivl ved en utålmodig bevægelse, sin tommel på dragens øje. De to fløje på en hemmelig dør gled uden støj til side for Tse-i-la og lod ham se det indre af et hosliggende fangehul.

Tre mænd i læderdragter stod ved et ildbækken, hvor der glødedes torturredskaber af jern. Ned fra hvælvingen hang en silketråd, stærk, snoet i fine tråde, hvorunder der blinkede et lille stålbur, rundt, gennemboret af en kredsformet åbning.

Det, Tse-i-la så, var genstandene til den rædselsfulde død. Efter frygtelige brandsår blev offeret hængt op i luften ved det ene håndled i denne silkesnor – tommelen på den anden hånd surret bagud til tommelen på den modsatte fod. Man satte ham derefter dette bur om hovedet og efter at have fæstet det mod skuldrene, lukkedes det igen, efter at man først havde sluppet

to store, glubske rotter ind. Bødlen satte sluttelig den dømte i en gyngende bevægelse. Derpå trak han sig tilbage og lod ham blive i mørket for først atter at se til ham to dage efter.

Ved dette skue, hvis rædsel sædvanlig gjorde indtryk på de mest modige, sagde Tse-i-la koldblodigt:

"Du glemmer, at ingen må høre mig, uden du."

Fløjdørene lukkedes atter.

"Din hemmelighed?" brummede Tché-Tang.

"Min hemmelighed, tyran! Den er, at min død vil føre din med sig i aften!" svarede Tse-i-la. Geniets glimt lynede i hans øjne. "Min død! Men det er ene dén, forstår du, de håber deroppe, de, som venter gysende din tilbagekomst! ... Ville den ikke være erkendelsen af mine løfters intethed? ... Hvilken glæde for dem, at le dybt nede i deres morderiske hjerter over din skuffede lettroenhed! Ville den måske ikke være signalet til din undergang? ... Sikre i deres straffrihed, rasende over deres angst, skulle vel, overfor dig, der er nedslået over dit fejlslagne håb, deres had endnu tøve? ... Kald på dine bødler! Jeg vil blive hævnet. Men jeg ser det: du føler allerede fuldt ud, at hvis du lader mig gå til grunde, er dit liv kun et tidsspørgsmål og at dine, efter skik og sædvane myrdede børn vil følge dig; – og at Li-Tien-Se, din datter, yndighedernes blomst, vil blive dine morderes bytte.

Å! hvis du var en dybsindig fyrste! ... lad os tænke, at du nu derimod træder ind igen, panden alvorsfuld under den profeterede hemmelige klarsynethed, omgivet af din garde, hånden på min skulder, i din tronsal, og at du, efter selv at have beklædt mig med fyrsternes kjortel, skænker mig den blide Li-tien-se – din datter og min sjæl! – at du, efter at have trolovet

os, befaler dine skatmestre at udbetale mig offentligt de halvtreds tusinde guldlianger, jeg sværger dig til, at ved dette syn vil alle de blandt dine hofmænd, hvis dolke halvt er udtrukket i mørket imod dig, tumle afvæbnede tilbage, knælende og rædselsslagne – og at for fremtiden ingen vil vove at fostre i sin sjæl en tanke, der var dig fjendsk. – Tænk blot! Man ved, du er forstandig og kold, klarsynet i statsrådet; det ville da ikke kunne tænkes, at en blot indbildning ville have været tilstrækkelig til på få øjeblikke at omforme dit ansigts bekymrede udtryk til en hellig følelsesløshed, sejrende, rolig! … Hvorledes! man ved, du er grusom og du lader mig leve! Man ved, du er lumsk, og du lader mig leve! Man ved, du er begærlig, og du overøser mig med guld! Man ved, du er hovmodig i din faderkærlighed, og du giver mig din datter, på et ord alene, mig, den ukendte landstryger! Hvilken tvivl ville holde stand imod dette? … Og hvori vil du, at værdien af en hemmelighed, indblæst af vor himmels gamle ånder, skulle bestå, om ikke i dine omgivelsers overbevisning om, at du ejer den! … Det er kun den, det gælder om at skabe! Ja, jeg har kun fordret guldliangerne og den værdighed, jeg ringeagter, for at man, efter den overdådige belønning, jeg har fralokket din navnkundige karrighed, kan slutte sig til den forbavsende betydning i min indbildte hemmelighed.

Kong Tché-Tang, jeg, Tse-i-la, lænket på din befaling til denne pæl, lovpriser, stående overfor den rædselsfulde død, mindet om den ophøjede Li-tai-pé, min mester, med de lysende tanker – jeg besværger dig, hør, hvad klogskaben byder. – Lad os vende tilbage med høj og strålende pande, siger jeg dig! Udspred nåde som en sjæl under himlens bevågenhed! Tru med

for fremtiden ikke at kende barmhjertighed. Giv ordre til at illuminere byen til folkets glæde, til ære for Fo (som indgav mig denne guddommelige list!) – hvad mig angår, vil jeg forsvinde i morgen. Jeg vil leve med min kærligheds udvalgte i en eller anden lykkelig og fjern provins ved hjælp af de lykkebringende guldlianger. – Mandarinernes diamantknap – som jeg straks vil modtage af din gavmildhed med andre forfængelighedens bedragerske goder – den indestår jeg for, at jeg aldrig vil bære; jeg har anden ærgerrighed: jeg tror kun på de harmoniske og dybe tanker, der overlever fyrster og kongeriger; som konge i deres udødelige rige, behøver jeg ikke at være prins i jeres. Du har erfaret, at guderne har givet mig den hjertestyrke og intelligens, der, ikke sandt, sætter mig på lige fod med dine omgivelser? Jeg kan altså, bedre end én af dine stormænd, lokke glæden frem i en ung kvindes øjne. Spørg blot Li-Tien-Se, min drøm! Jeg er sikker på, at hun, når hun ser mine øjne, vil svare dig det. – Og du selv vil, i læ af en beskærmende overtro, kunne regere landet, og hvis du lader dig lede af retfærdighed vil du kunne forvandle frygt til kærlighed om din grundfæstede trone. Det er de kongers hemmelighed, som fortjener at leve. Jeg har ingen anden at byde dig. – Overvej, vælg og døm! Jeg har talt."

Tse-i-la tav.

Ubevægelig syntes Tché-Tang at grunde nogle minutter. Hans store, tavse skygge strakte sig langt op over jerndøren. Kort efter steg han ned til den unge mand – og idet han lagde sine hænder på hans skuldre så han ham fast, dybt ind i øjnene, som et bytte for tusind ubestemmelige følelser.

Idet han endelig drog sit sværd, overskar han Tse-i-las bånd, og idet han kastede sin kongelige kæde om hans hals, sagde

han:

"Kom!"

Han steg atter op ad fængslets trin og støttede sin hånd på døren ud imod lys og frihed.

Tse-i-la, der blændedes en smule af sin kærligheds sejr og af sin pludselige lykke, betragtede kongens nye hædersgave:

"Hvad! også disse juveler!" mumlede han, "hvem bagtalte dig da? Det er mere end de lovede rigdomme! – Hvad vil kongen betale med denne halskæde?"

"Dine fornærmelser, som ingen før har vovet at udsætte mig for!" svarede Tché-Tang foragteligt og åbnede atter døren til solskinnet.

Catalina

Min yndige og afsides villa, beliggende ved Marnens bred, dens hegn og blomstrende have, så skyggefuld om sommeren, så lun om vinteren – mine tyske metafysiske værker, mit ibenholts klaver med dets rene toner, min matblomstrede slåbrok, mine tøfler, der var så bekvemme, min fredelige studerelampe – hele denne tilværelse i dybe drømmerier, som så meget tiltalte min forkærlighed for det indadvendte – ja, jeg besluttede virkelig en smuk sommeraften at afryste hele denne idyl for at tilbringe nogle uger i udlandet.

Nu skal De høre. For at strække min sjæl efter disse abstrakte grublerier, hvortil jeg – nu kunne jeg endelig indse det – alt for længe havde viet hele min ungdommelige energi, havde jeg bestemt mig til at foretage en kvik, lille rejse hvor de blotte tilfældigheder i den fænomenale verden ville, ved selve deres flygtighed, sprede min forståelses ængstelige tilstand overfor de spørgsmål, der hidtil havde beskæftiget den. Jeg ville ... ikke mere tænke, hvile det mentale! blunde med åbne øjne! En sådan rekreationsrejse kunne først og fremmest (det antog jeg da) kun være nyttig for min kære sundhed; for jeg sygnede virkelig hen over disse frygtelige gamle bøger! Kort sagt, det var mit håb at en sådan udflugt ville bringe mig i fuldstændig ligevægt med mig selv og jeg ville sikkert, når jeg kom igen, vide at skatte de ny kræfter, som denne sjælelige våbenhvile måtte have skaffet mig.

Da jeg på denne udflugt ville undfly enhver lejlighed til at tænke eller træffe sammen med tænkere, så jeg næsten ikke

noget sted på hele jordens overflade – når jeg undtager aldeles rudimentære lande – ja, jeg så næsten kun et eneste land, hvis fantastiske, kunstneriske og østerlandske jord aldrig har skænket menneskeheden metafysikere. På denne beskrivelse genkender vi, ikke sandt, *den iberiske halvø*.

Da jeg altså i aften – og med denne faste beslutning – sad i lysthuset i min have, hvor jeg med blikket fulgte en cigarets opalfarvede spiraler og nød duften af en kop ren kaffe, kunne jeg ikke modstå, det bekender jeg, lysten til at udbryde: "Hurra! Længe leve den lystige fart gennem de spanske riger! Jeg vil give mig skæbnen i vold, lade mig rive med af den skønne sarraceniske kunst! af henfarne mestres glødende værker! af den dejlighed, der skimtes mellem faldekast af jeres sorte vifter, I blege kvinder fra Andalusien! Leve de dronningstolte byer under en bedårende himmel, hvis indtryk farer forbi, og som jeg om natten ved lampens lys har skelnet gennem turisternes beretninger! Mig tilhører også Cadiz, Toledo, Cordova, Granada, Salamanca, Sevilla, Murcia, Madrid og Pamplona! – Det er afgjort: vi rejser!

Da jeg ikke desmindre kun holder af de jævne eventyr, rolige hændelser og indtryk, oplevelser, der stemmer med min fredelige natur, besluttede jeg foreløbig at købe en af disse rejsehåndbøger, ved hvis hjælp man forud ved, hvad man vil få at se og som beskytter de nervøse temperamenter imod enhver uventet sindsbevægelse.

Da denne pligt tilbørligt var opfyldt før næste dag, forsynede jeg mig med en rejsenecessaire, der var beskedent men tilstrækkeligt udstyret. Jeg spændte min lette vadsæk, tog den i hånden og, idet jeg efterlod min forbløffede husbestyrerinde

som husets vogterinde, begav jeg mig, på mindre end en time, til vor hovedstad.

Uden at gøre ophold der, råbte jeg til en kusk, at han skulle køre mig til Sydbanen. – Dagen efter nåede jeg fra Bordeaux til Arkachon. Efter at et godt og forfriskende bad i havet var efterfulgt af en fortrinlig frokost, begav jeg mig ud til rheden. En damper, der netop skulle afgå til Santander, *Le Véloce*, lå lige for mig. Jeg købte billetten.

Der hejstes anker. Da dagen faldt, førte landvinden pludselige strømninger af citronduft med sig og få øjeblik senere fik vi i sigte den del af den spanske kyst, som den henrivende by Santander hersker over, og som mod horisonten indrammes af skovklædte højder.

Aftenen violfarvede havet, der endnu var gyldent mod vest: mod havnens klipper brød sig et skum af juveler. Damperen banede sig vej mellem skibene; en træbro, kastet ud fra bredden, blev haget fast i stavnen. Jeg fulgte de andre passagerers eksempel og steg fra borde, og trængte så ind på den solrøde kaj midt iblandt en ny befolkning.

Der blev losset. Vareballer, fyldt med eksotiske produkter, bure med australske fugle og buskvækster, stødte mod kasser med produkter fra øerne; en duft af vanilje, af ananas og kokosnød bølgede i luften, vældige pakkasser, etiketterede med mærker fra kolonierne, blev løftet i vejret, losset, krydsede hinanden og forsvandt skyndsomt ind i byen. Da jeg for mit vedkommende var lidt træt af søgangen, havde jeg ladet min vadsæk blive om bord og gik nu på jagt efter et midlertidigt gæstgiveri, hvor jeg kunne tilbringe den første nat, da jeg blandt de søofficerer, der gik rygende frem og tilbage langs

bredden og nød søluften, troede at få øje på en gammel ven, en barndomskammerat fra Bretagne.

Jeg så skarpt på ham, ja, kendte ham igen. Han bar marineløjtnantsuniform; jeg gik hen til ham.

"Er det ikke hr. Gérard de Villebreuse, jeg har den ære at tale med?" spurgte jeg ham.

Jeg fik næppe tid til at tale ud. Han havde med det hjertelige følelsesudbrud, der almindelig veksles mellem landsmænd på fremmed jord, grebet mig om begge hænder.

"Du!" råbte han; "hvad, du, her, i Spanien?"

"Å, kun en lystrejse, min kære Gérard."

Med et par ord satte jeg ham ind i mit uskyldige flugtforsøg.

Med hinanden under armen fjernede vi os i indbyrdes samtale som to gamle venner plejer, når de møder hinanden.

"Jeg," sagde han, "har været her i tre dage. Jeg kommer fra mange steder i verden og sidst fra Guyana. Jeg medbringer til det zoologiske museum i Madrid samlinger af kolibrier, der ligner små kostbare smykker med påhæftede vinger; dernæst løg af store gøgeurter fra Brasilien, fremtidens blomster, hvis farver og berusende duft fortryller og overrasker europæerne; ... og ... en skat, min ven! ... jeg skal lade dig beundre den! – En prægtig rødbroget en, og ... den er mindst seks tusind francs værd ..."

Han standsede og bøjede sig hen mod mit øre.

"Gæt! Å, å! gæt!" tilføjede han i en besynderlig tone.

I dette fortrolige øjeblik gled en tynd, lille hånd, af farve som meget lys topas, mellem ham og mig og lagde sig som vingen af en paradisfugl på løjtnantens guldepauletter.

Vi vendte os.

"Catalina!" sagde hr. de Villebreuse muntert. "Held og lykke i aften!"

Det var en ung mulatinde, nylig udvokset, med et ildfarvet silkeklæde over hovedet, hvorfra tusind småkrøller af en blåsort farve bølgede ned om hendes smukke ansigt. Idet hun lo, svagt forpustet af sit løb hen imod os, viste hun sine gnistrende tænder. Den tykke mund, der var heftigt rød, åbnedes halvt og åndede hurtigt.

"Olé?" råbte hun.

Og bevægeligheden i hendes øjenstene, af tindrende sort, bragte liv i hendes kinders hede ravbleghed. Hendes vildmandindenæsebor udvidede sig i den vellugtende luft, der mindede om de fjerne Antiller! Et musselinsslør, hvorfra hendes nøgne arme sænkede sig, lå over det svagtgyngende bryst. Over en spansk kjoles mørke silke, isprængt striber af lyst guld, hang, i højde med bæltestedet, en skrøbelig vidjekurv, fyldt med mosroser og med næppe udsprungne knopper af tuberoser og orangeblomster. – Fra armbåndet om hendes venstre hånd raslede et par klingre kastagnetter af mahognitræ. Hendes små kreolerindefødder i broderede sko havde det hidsende fodskifte, der er særegent for Havanas smægtende døtre. Der åndede virkelig en fin sanselighed imod en fra denne elskelige unge pige. – Ved hendes hofte blussede et øjeblik kobbernipset på en baskisk tamburin mod den synkende sol.

"Jeg ved ikke … jeg har endnu ikke herberge for natten; jeg er lige kommet," svarede jeg.

"Så meget desbedre. Vort logi er der nede, på skrænten lige for. Det er det høje afsides hus, to hundrede skridt herfra. Vi holder af at holde øje med vore skibe, forstår du. Vi vil spise i

stueetagen sammen med nogle af mine venner mellem marineofficererne og, uden tvivl, nogle andre mønstre på Santanders kvindelige flora. Værten har ny sherry. Den lader sig drikke som klart vand, denne sherry-des-chevaliers! ... Man må skam vænne sig til det."

"Fremad!" tilføjede han og slyngede armen om livet på den smukke mulatinde, der lod sig føre med, mens hun betragtede os.

Natten modtog den sidste afskedshilsen fra en gammel strålende sol.

Bølgerne ude i synskredsen lignede spillende gløder. Vestenvinden førte en ram søluft ind over kysten. Vi skyndte os hen over strandbreddens røde lysning. Catalina løb foran os og forsøgte med sin baskiske tamburin at opfange sommerfugle, som de faldende skygger jog fra orangetræerne ud imod oceanet.

Og Venus blinkede nu frem på himlens blege blå.

"Vi vil få en nat uden måneskin," sagde hr. de Villebreuse til mig; "det er skade! Vi kunne være gået en tur gennem byen! vi skal nok få det bedre endnu."

"Er hun din, denne nydelige lille pige?" spurgte jeg ham.

"Nej, det er en blomsterpige fra kajerne. Sådan én kan leve af oranger, af cigaretter og af sort brød, men sådan én elsker kun dem, som hun synes om. De er talrige på de spanske kyster, min ven, den slags rosen-uddelerinder. Det er anderledes end i Paris, ikke sandt? På andre egne af kloden er det altid forskelligt for hver femte hundrede mil. – *Mit* sværmeri lever under den 44. sydlige breddegrad. – Hvis dit hjerte taler, så læg an på

hende. Du er præsenteret, som hun er præsenteret. Er du fri? – Men der har vi hotellet."

Hotelværten, med net over panden, kom til syne og gav os en jovial hilsen.

Da, idet vi gik over tærsklen, fo'r løjtnanten sammen og standsede pludselig blegnende.

Uden nogen overgang havde den sympatiske unge mands ansigt fået et udtryk af den mest gribende alvor.

Han tog min hånd og sagde efter et øjebliks eftertanke, idet han så mig i øjnene;

"Tilgiv, min kære ven, men i min overraskelse over pludselig at møde dig har jeg glemt, at jeg ikke *bør* og ikke længere *kan* fornøje mig i aften. Det er en sørgedag for mig. Det er en årsdag, hvis timer er mig hellige. Med ét ord, det var i disse dage for tre år siden, at jeg mistede min moder. Jeg har i min kahyt erindringen om den rene og elskelige kvinde – og vil naturligvis lukke mig inde med hendes minde. Nå, din hånd! – til vi ses! – Trøst dig på den bedst mulige måde over min fraværelse," tilføjede han med et blik på os; "i morgen skal jeg komme og vække dig. – Et værelse til den herre!" råbte han til hotelværten.

"Det gør mig ondt, men jeg har ikke flere værelser!" svarede den tiltalte.

"Hør nu," sagde hr. de Villebreuse til mig i en fraværende tone, "tag min nøgle: man sover godt; sengen er god."

Hans blik var mørkt og adspredt; han trykkede mig endnu en gang i hånden, sagde godnat til den unge pige og fjernede sig hurtigt ad havnen til uden at sige mere.

Lidt forbavset over det pludselige omslag fulgte jeg ham en stund med det på en gang skeptiske og tankefulde blik, der udtrykker: "Enhver har sine døde." – Derpå trådte jeg indenfor.

Catalina var førend mig gået ind i salen i stueetagen; ved et vindue, som vendte ud til havet, havde hun valgt et lille bord, dækket på fransk vis med en hvid dug, hvorpå hotelværten anbragte to tændte lys. Ærlig talt, tiltrods for det anfald af sørgmodighed, der havde grebet mig ved min vens ord, var det ikke uden lyst at jeg fulgte denne smukke tryllerindes forføreriske øjekast. Jeg satte mig altså hos hende. Tid og omstændigheder var lige så gunstige som uventede.

Vi spiste vis à vis de store havbølger, som, under stjernernes skin, med sand lidenskab omfavnede denne lykkelige bred. Jeg forstod ikke al Catalinas lattermilde snak, hendes havaneserspansk blandedes med ubekendte ord.

Andre officerer, passagerer, rejsende, spiste ligeledes rundt om os i salen sammen med meget skønne indfødte piger.

Pludselig, ved det femte glas sherry, opdagede jeg, at løjtnantens advarsel var velbegrundet. Jeg så tåger om mig, og vinens gyldne ånde tyngede min pande med barsk voldsomhed. Catalinas øjne var også meget strålende! Og to cigaretter, som hun rakte mig efter at have tændt dem, fik rusen til at gå over alle bredder.

Hun lagde fingeren på mit glas, denne gang skoggerleende, idet hun forbød mig at drikke.

"For sent!" svarede jeg hende. Og tilføjede, idet jeg lod to guldstykker glide ned i hendes lille hånd:

"Dér! Du er ganske dejlig! men … jeg er tung i hovedet. Jeg vil til at sove."

"Jeg med," svarede hun.

Idet jeg vinkede ad hotelværten, forlangte jeg løjtnantens værelse. Vi forlod salen. Han tog en lysestage, på hvis jernbakke han lagde et godt bundt tændstikker; efter at lysestumpen først var tændt, steg vi op ad trappen ved dens skær. Catalina fulgte efter mig, støttet til gelænderet, idet hun kvalte sin kønne, men frække latter.

På første sal gik vi hen ad en lang gang, ved hvis endepunkt værten standsede foran en dør. Han tog min nøgle, åbnede – og da der blev kaldt på ham nede fra, rakte han mig hurtigt stagen og sagde til mig:

"God nat, herre!"

Jeg trådte ind.

Ved det flakkende skær fra min lysgiver og med øjne, der mere og mere sløvedes af den spanske vin, skelnede jeg svagt et almindeligt gæsteværelse. Dette var mere langt end bredt. I baggrunden, mellem de to vinduer, stod et massivt skab med spejl, som var stillet der for tilfældet og genspejlede os, mulatinden og mig. En kamin uden taffelur, men med skærmbræt. En rørstol tæt ved sengen, hvis hovedgærde nåede lige til døråbningen.

Mens jeg drejede nøglen om i låsen havde barnet, hvis skridt, lige som mine, grebet af denne forræderske og latterlige beruselse, vaklede lidt, kastet sig aldeles påklædt på sengen. Hun havde efterladt sin baskiske tamburin og sin vidjekurv nede på bordet. Jeg satte lysestagen på stolen. Jeg tog plads på sengen tæt ved den lattermilde pige, som med den ene arm under hovedet allerede syntes at være faldet i søvn. En bevægelse, jeg gjorde for at kysse hende, fik mit hoved til at

hvile på den ene hovedpude. Jeg lukkede uvilkårligt øjnene. Jeg strakte mig, ligeledes helt påklædt, ved hendes side og meget hurtigt, uden selv at mærke det – hurtigere end det kan siges – faldt jeg i en dyb og velgørende slummer.

Ud på natten, da jeg vækkedes ved et umærkeligt stød, troede jeg at høre gennem mørket, (for lyset var brændt ned, mens jeg sov) en svag lyd, som af gammelt træ, der knager.

Jeg lagde ikke videre mærke til det; alligevel åbnede jeg øjnene helt i mørket.

Og ankomsten, stranden, aftenen, løjtnant Gérard, Catalina, sørgedagen, sherryen, alt huskede jeg i meget velordnet hukommelsesrække. En følelse af hjemve efter min lille rolige villa ved Marnens bredder fremkaldte i min drømmetilstand mit værelse, mine bøger, min studerelampe og de intellektuelle selvforglemmende glæder, som jeg havde forladt. Et halvt minut gik således.

Jeg hørte tæt ved mig den endnu slumrende kreolerindes fredelige åndedræt. Pludselig lød gennem luften timeslagene fra en eller anden gammel kirke dernede i byen: det var midnat.

Det er virkelig overraskende, men jeg syntes (det var naturligvis en tanke, som endnu skyldtes søvnen, – en urimelig, en usædvanlig idé ... jo! jo! jeg var rigtignok godt vågen!) – jeg syntes, så snart de første slag fra klokken svang sig gennem luften, at *pendulet på dette fjerne ur fandtes inde i værelset og i sine langsomme og regelmæssige sving skiftevis stødte an imod ydervæggens mur og imod skillevæggen til et naboværelse.*

Forgæves søgte mine øjne at udforske det tætte mørke midt værelset, hvor denne lyd af pendulslag vedblev at angive tiden fra højre til venstre!

Jeg ved ikke hvorfor, jeg begyndte at blive meget urolig ved at høre den.

Og for at være ganske ærlig, også lyden af havbrisen, som, forekom det mig, strøg igennem vinduesfagene, begyndte jeg at finde lige så mærkelig: den frembragte en lyd som en *fløjte af vådt træ.*

Således akkompagneret af det usynlige penduls slag og af denne ildespående hvislen af blæsten fra havet – forekom denne lange midnatstime mig at være uendelig.

Hvad? … Hvad nu? – Hvad gik der for sig på hotellet? På etagerne ovenover og fra de tilstødende værelser hørtes hvisken, ganske lav, kort og forpustet, – en gåen og kommen af folk, der klædte sig på i en fart – og af tunge søstøvler på gulvet: det var hastige skridt af folk, som flygter.

Jeg strakte hånden ud imod mulatinden for at vække hende. Men barnet var vågnet for nogle minutter siden, for hun greb min hånd med en nervøs kraft, der magnetisk meddelte mig en følelse af uovervindelig skræk. Og så – dette, det, som hos mig øjeblikkelig forøgede denne kolde angst og virkelig isnede mig fra hoved til fod! – det, at hun (det var sikkert) *ville,* men ikke *kunne* tale, jeg hørte nemlig hendes tænder klapre i den sorte tavshed. Hendes hånd, hele hendes legeme gennemrystedes af en krampagtig skælven. Hun *vidste* altså? Hun *forstod* altså, hvad alt dette betød! – I et spring rejste jeg mig, og mens den gamle midnats sidste klokkeslag endnu vibrerede i det fjerne, råbte jeg af alle kræfter ud i mulmet.

"Ohøj! hvad er der dog på færde?"

Rå og hårde stemmer, dæmpede og afbrudte af en øjensynlig panik, besvarede dette udråb fra alle dele af hotellet:

"Å! De ved jo godt selv, hvad der er i vejen!"

Man antog mig for at være løjtnanten, og stemmerne blev ved:

"Til Helvede!"

"Han må jo være gal, for fanden! at sove med Djævelen i værelset."

Og man flygtede i forvirring gennem gangene og ned ad trappen.

Ved at høre disse ord, følte jeg usikkert, at jeg drømte tåbeligt midt i en eller anden stor fare. Når man flygtede med så stor hast, kom det uden tvivl af, at det rædselsfulde ved dette skjulte onde – måtte være overhængende!

Som bytte for en dødelig ængstelse, stødte jeg mulatinden tilbage og greb famlende efter tændstikkerne på stagen. – Å! ville de ikke snart være brændt ud? Jeg gennemrodede hurtigt min lomme, hvor jeg fandt et endnu sammenrullet dagblad, som jeg havde købt i Bordeaux. Jeg vred det i mørket i form af en fakkel og jeg afstrøg feberrystende samtidigt alle tændstikkerne imod hovedgærdets træ.

Den osende svovl brændte langsomt. Endelig, skæbnen tillod mig at tænde min improviserede fakkel, – og jeg så mig om i værelset.

Støjen var hørt op.

Intet; jeg så ikke noget! Kun mig selv, genspejlet i dette gamle spejlskab og bag mig barnet, nu stående i sengen, hænderne med de spredte fingre lagt fladt imod det hvide murværk og med udspilet, stirrende blik betragtende et eller andet – som selve styrken af min sindsbevægelse hindrede mig fra at opdage.

Pludselig kastede jeg hovedet tilbage, pint af en så stivnende skræk, at jeg troede, jeg skulle besvime. Hvad havde jeg da skimtet dernede, ligeledes afbildet i spejlet? Men jeg vovede ikke afgørende at fæste lid til mine øjenstenes tåbelige vidnesbyrd! Å, alle djævle! Jeg så endnu en gang og – ja, jeg følte mig atter dånefærdig: mine øjne var så at sige naglet til den iøjnefaldende genstand, som nu viste sig for mig i værelset.

Nå, det der var altså min vens skat, den fromme løjtnant Gérard, – den gode søn, som, uden al tvivl, i dette øjeblik bad i sin kahyt! Fortvivlede angsttårer sløvede voldsomt mit blik.

Rundt om det store skabs fire ben og lænket ved snoninger af tynde ankertove lå sammenrullet en kvælerslange af kæmpearten, en mægtig python, 10-12 meter lang, således som den hyppigt findes under Guyanas hæslige kaktustræer.

Vækket af sin dorske søvn ved den smerte, båndene forårsagede, havde den frygtelige slange ved langsom gliden skubbet sig omtrent tre og en halv meter ud af løkkerne, som løsnedes mere og mere.

Denne lange stump af dyret var altså det levende pendul, som før daskede imod muren til højre og venstre for i denne midnatstime at trække sig mere og mere ud af sine lænker.

Bestiet, som endnu holdtes tilbage, strakte sig fra neden opad, hen imod mig, fra baggrunden af værelset; den grønbrune, opsvulmede, lange, frigjorte del af dens krop, der var isprængt sorte pletter på de blinkende skæl, stod opret, ubevægelig, lige foran os og fra det vældige gab med de fire parallelle kæber rædselsfuldt udspilede i stumpvinkel, nærmede sig spillende en lang, tvedelt tunge, mens dens glødende, blodtørstige blik iagttog mig stift.

En fortrædelig hvislen af raseri, som jeg i det fredelige blund før min opvågnen havde antaget for at være lyden af havblæsten gennem vinduernes sammenføjninger, brød stødvis frem fra dens strubes hede gab ikke to skridt fra mit ansigt …

Ved dette øjeblikkelige syn blev jeg grebet af dødsangst, det forekom mig, at hele mit liv viste sig for mig dybt i min sjæl. I samme nu, jeg følte mig besvimelsen nær, bragte et skrig af hulkende fortvivlelse fra mulatinden – hende, som straks i natten havde forstået denne hvislen – mig atter til mig selv.

Det rasende hoved nærmede sig os med små stød …

Uvilkårligt sprang jeg over sengens hovedgærde uden at slippe min fakkel, hvorfra store flammer gennem røgen endnu oplyste værelset! Og jeg åbnede døren med en hånd som vildelsen virkelig bragte til at ryste: barnet lod sig, aldeles forpustet, glide gennem mine arme uden at ophøre med at stirre på uhyret, som, da den så os flygte, fordoblede sine anstrengelser og sin skrækkelige hvæsen! Jeg styrtede sammen med hende ud i den store korridor, mens jeg skyndsomt og voldsomt slog døren i efter os – idet en skrækindjagende støj af skabet, som faldt og knustes, blandet med uhyggelige slag af dyrets tunge ringe, idet det rasende udyr bugtede sig rundt værelset, hvor møblerne blev slået itu – nåede os inde fra.

Vi gik ned ad trappen med lynets hast.

Nedenfor tomt! Salen forladt: Døren åben ud til søskrænten.

Uden at spilde tiden med overflødig snak, styrtede vi udenfor.

Mulatinden, der havde glemt mig, idet vi nåede bredden, flygtede i vildt løb ind til byen.

Da jeg så, at hun var udenfor fare, begav jeg mig på flugt mod havnen, hvis stanglygter lyste nedenfor, mens jeg stadig indbildte mig, at det frygtelige bestie rullede sine ringe langs strandbredden i hælene på mig og hvert minut kunne nå mig.

Da jeg få minutter efter havde generobret min vadsæk om bord på *Véloce*, løb jeg til damperen *La Vigilante*s landingssted, hvorfra klokken ringede til afgang tilbage til Frankrig.

Tre dage senere, da jeg var vendt hjem til mit kære og rolige landsted ved Marnens bredder og med fødderne i tøflerne sad i min lænestol, hyllet i min fredelige slåbrok, åbnede jeg atter mine bøger med tysk metafysik, idet mine nerver havde tilstrækkelig hvilet ud til at forjage, på ubestemt tid, alle planer om ny sundhedsfarlige strejftog igennem *"den fænomenale verdens sammenstødende omstændigheder"*.

Skafottets hemmelighed

Den seneste tids henrettelser minder mig om følgende mærkelige historie:

– En aften, den 5. juni 1864, klokken syv, sad doktor Edmond Désiré Couty de la Pommerais, nylig overført fra Conciergeries til La Roquette, iført tvangstrøjen, i de dødsdømtes celle.

Indesluttet og med stirrende blik støttede han sig til stoleryggen. Et vokslys, der stod på bordet, kastede lys over hans stive ansigts bleghed. I to skridts afstand stod, lænet til muren, en vogter og iagttog ham med armene lagt overkors.

Næsten alle anholdte er tvunget til at udrette et dagligt arbejde, af hvis indtægt administrationen først fradrager, af hensyn til dødsfald, prisen for deres ligklæde, som den ikke betaler.

Kun de dødsdømte har ingen gerning at udrette. Fangen hørte til dem, der ikke spiller kort; man læste i hans blik hverken angst eller håb.

Fire og tredive år gammel, mørk, af middelhøjde, virkelig velskabt, lidt grånede tindinger, det nervøse blik halvåbent, en ræsonnørpande, klangløs og kort stemme, mørkladne hænder, afmålt ansigtsudtryk, studeret, fornemt væsen – således så han ud.

(Man vil erindre, at ved Seinedomstolen havde advokat Lachauis den gang meget forsigtige forsvar ikke i de edsvornes samvittighed kunnet tilintetgøre den tredobbelte virkning af dr. Tardieus påvisninger og slutninger og af hr. Oscar de Vallées forhør, og at hr. de la Pommerais derfor, som overbevist om i

overtænkt og rovbegærligt øjemed at have givet dødbringende doser af digitalis til en frue af sit bekendtskab – fru de Pauw – var blevet dømt fra livet i henhold til paragrafferne 301 og 302 i straffeloven.)

Denne aften, den 5. juni, vidste han endnu ikke, at ansøgningen om benådning var forkastet, og at alle hans slægtninges forsøg på at opnå audiens til gunst for ham var mislykkedes. Kejseren havde knapt nok adspredt gidet høre på hans mest heldige forsvarer. Den ærværdige fader Crozes, som før hver henrettelse sled sig op ved at gå i forbøn i Tuilerierne, var vendt tilbage uden svar. At forandre dødsstraffen under sådanne omstændigheder, var det ikke det samme som at lade den træde ud af kraft? Undtagelsen ville blive regel. – Efter dommernes afgørelse og da afslaget på ansøgningen om benådning var uomtvisteligt og hvert øjeblik kunne blive underskrevet, måtte hr. Hendreich blive tilkaldt for at tage sig af den dømte den 9. om morgenen, klokken fem. – Pludselig raslede lyden at geværkolber mod gangenes stenfliser, låsen knirkede svagt, døren åbnedes, bajonetter blinkede i halvmørket, La Roquettes direktør, hr. Beauquesne, viste sig på tærsklen, fulgt af en besøgende.

Hr. de la Pommerais, der havde løftet hovedet, genkendte øjeblikkelig i denne besøgende den berømte sårlæge Armand Velpeau.

På et vink af øvrigheden gik vogteren, og da hr. Blauquesne, efter en stum præsentation, selv havde trukket sig tilbage, befandt de to kolleger sig med et ene, ansigt til ansigt, og blik i blik.

La Pommerais anviste tavs doktoren sin egen stol og gik hen og satte sig på denne lille briks, hvor den sovende, almindeligvis, snart vækkes tilbage til livet med et sæt. – Da man så dårligt der, nærmede den store kirurg sig til – – – patienten for at iagttage ham bedre og kunne tale med sænket stemme.

Velpeau fyldte i år sit tresindstyvende år. Stående på sin berømmelses højde, arving til Larreys lænestol i Instituttet, første professor ved det Kirurgiske Akademi i Paris, ved sine arbejder, der alle vidnede om en så klar og levende fremstillingsevne, en af den nuværende patologiske videnskabs stjerner, nød den fortjenstfulde praktiker allerede anseelse som en af århundredets spidser.

Efter nogle øjeblikkes kølig tavshed, lød hans stemme:

"Kære," sagde han, "mellem læger må man kunne spare sig unyttige beklagelser. I øvrigt stiller en betændelse i prostata (som jeg sikkert må bukke under for om to eller to og et halvt år) også mig, med nogle måneders længere forfaldstid, i de dødsdømtes rækker. – Lad os altså gå til sagen uden omsvøb."

"Min retslige stilling er altså, hr. doktor, efter Deres mening ... fortvivlet?" afbrød la Pommerais.

"Jeg er bange for det," svarede Velpeau ligefremt.

"Er min time bestemt?"

"Jeg ved det ikke; men da endnu intet er afgjort med hensyn til Dem, vil De ganske sikkert kunne gøre regning på nogle dage ..."

La Pommerais strøg ærmet på sin tvangstrøje over sin gustne pande.

"Vel. Jeg takker. Jeg skal være rede ... jeg var det allerede; – forresten, så snart som muligt vil være det bedste!"

"Da Deres ansøgning ikke er afslået, i det mindste ikke endnu," begyndte atter Velpeau, "er det forslag, jeg vil stille Dem, kun betinget. Hvis De skulle blive benådet, så til lykke! ... Hvis ikke ..."

Den store kirurg standsede.

"Hvis ikke?" spurgte la Pommerais.

Uden at svare, greb Velpeau ned i lommen efter et lille bestik, åbnede det, tog lancetten frem og idet han skar tvangstrøjen itu på venstre hånd, anbragte han instrumentet på den dødsdømtes puls.

"Hr. de la Pommerais," sagde han, "Deres pulsslag tyder på koldblodighed, en sjældent fast karakter. Det skridt, jeg foretager mig overfor Dem (og som må holdes hemmeligt) skyldes en opfordring som, selv om den er rettet til en læge med Deres energi, til en ånd, der er hærdet i vor videnskabs positive overbevisninger og fuldstændig frigjort for al fantastisk frygt for døden, kunne synes en strafværdig ekstravagance eller spot. Men vi ved, antager jeg, hvem vi er; De vil altså tage det under alvorlig overvejelse, hvor skrækindjagende det også synes lige i øjeblikket."

"De kan stole på min opmærksomhed," svarede la Pommerais.

"De kan umuligt være uvidende om," svarede Velpeau, "at en af de mest interessante opgaver i den moderne fysiologi, er spørgsmålet om, hvorvidt et glimt af erindring, af refleksion, af virkelig følelse bliver tilbage i hjernen på et menneske efter hovedets afskæring?"

Ved denne uventede indledning gyste den dødsdømte, men fattede sig.

"Da De trådte ind, doktor," svarede han, "var jeg lige netop meget optaget af dette spørgsmål, dobbelt interessant for mig, forresten."

"De har fulgt med i de værker, der er skrevet om dette emne, fra Saemmering, Süe, Sédillot og Bichat lige til de nyeste?"

"Og jeg har selv tidligere deltaget i en af Deres dissektionsforelæsninger over levningerne af en henrettet."

"Å! – Til sagen – Har De nøjagtige forestillinger om guillotinen fra et kirurgisk synspunkt?"

La Pommerais, der havde set stift på Velpeau, svarede koldt:

"Nej."

"Jeg har omhyggeligt undersøgt apparatet netop i dag, fortsatte doktor Velpeau uden at fortrække en mine, "det er, tilstår jeg, et fuldendt instrument.

Knivsværdet, der samtidig virker som le og som vægt, overskærer med et skråsnit den dødsdømtes hals i *en tredjedel af et sekund.* Den halshuggede kan altså efter dette lynsnare hug ikke føle mere smerte end en soldat, når på slagmarken en kugle river armen med sig. Fornemmelsen kan, af mangel på tid, kun være intetsigende og tåget."

"Der er måske eftervirkninger, smerten lever i to sår! Er det ikke Julia Fontenelle, som, idet hun giver sine grunde, spørger, om ikke netop denne hurtighed har mere smertelige følger end henrettelsen ved sværd eller økse?"

"Bérard har fuldstændig gjort det af med denne fantasi!" svarede Velpeau. "For mit vedkommende har jeg den overbevisning, der støtter sig på hundrede forsøg og egne

iagttagelser, at den øjeblikkelige bortskærelse af hovedet frembringer i samme nu hos det overhuggede individ den mest fuldstændige, anæstesiske besvimelse.

Alene den pludselige besvimelse, der på stedet fremkaldes ved tabet af mere end en liter blod, der sprøjter frem af blodkarrene (og ofte med en projektionsvidde op til en meter) – vil være tilstrækkelig til at berolige de mest frygtsomme i så henseende. Hvad angår de ubevidste trækninger i det materielle legeme, som så pludseligt er blevet standset i sin virksomhed, er de ikke mere tegn på lidelse end – f. eks. trækningerne i et afhugget ben, hvis muskler og nerver snører sig sammen, men som man ikke mere lider i. Jeg siger Dem, at den nervøse feber, som skyldes uvisheden, de højtidelige skæbnesvangre forberedelser og den pludselige opvågnen om morgenen er den eneste virkelige lidelse. Da amputationen kun kan være umærkelig, er den virkelige smerte indbildt. Ja! et så voldsomt slag på hovedet ikke blot ikke føles, men efterlader ikke nogen bevidsthed om hugget – alene beskadigelsen af ryghvirvlen medfører følelsesløs lammelse – skulle så ikke fjernelsen af selve hovedet, gennemskæringen af rygmarven, afbrydelse af de organiske forbindelser mellem hjerte og hjerne, være nok til på det eftertrykkeligste at lamme i det menneskelige væsens inderste enhver, selv den svageste, fornemmelse af smerte? Umuligt! Utænkeligt! Det ved De lige så godt som jeg."

"Jeg håber det i det mindste mere end De, højstærede," svarede la Pommerais. "Det er i virkeligheden heller ikke nogen stærk og forbigående fysisk lidelse (næppe opfattet af den forstyrrede sansning og meget hurtigt kvalt af den

frembrydende død), det er slet ikke, siger jeg, dét jeg frygter. Det er noget helt andet."

"Vil De prøve på at forklare det?" sagde Velpeau.

"Hør," hviskede la Pommerais efter et øjebliks tavshed, "det er givet, at hukommelsens og viljens organer, – (hvis de hos mennesket er indskrevet i de samme vindinger, hvor vi har fundet dem hos ... f.eks. hunden) – at disse organer, siger jeg, bliver skånet af faldkniven!

Vi har oplevet alt for mange tvivlsomme tilfælde, både foruroligende og ufattelige, til at jeg let kan føle mig overbevist om en halshuggets øjeblikkelige følelsesløshed. Hvor mange hoveder har ikke, siges der, når de er blevet tiltalt, vendt blikket mod den talende? – Nervernes erindring? Refleksbevægelser? Tomme ord!

Tænk på hovedet af den matros, som på hospitalet i Brest, en og en kvart time efter afhugningen, ved en bevægelse af kæberne – måske vilkårligt – bed en blyant over, der var lagt imellem dem! ... For kun at vælge et eksempel mellem tusinde, er det ikke her et spørgsmål om det er eller ikke er dette menneskes Jeg, som efter blodtabets ophør, virkede på musklerne i det blodløse hoved."

"Jeg'et findes kun i det samlede legeme," sagde Velpeau.

"Rygmarven forlænger den lille hjerne," svarede hr. de la Pommerais.

"Forresten, hvor skulle det følsomme hele være? Hvem vil kunne opdage det? – Inden otte dage vil jeg sikkert have erfaret det! – – – og glemt det."

"Det afhænger måske af Dem, om menneskeheden skal blive oplyst i så henseende en gang for alle," svarede Velpeau

langsomt. Hans blik var fæstet på hans medtalendes øjne. – "Og, ærligt talt, det er derfor, jeg er her.

Jeg er udsendt til Dem af en kommission blandt vore berømteste kolleger ved fakultetet i Paris, her er mit pas fra kejseren. Det giver mig tilstrækkelig udstrakt myndighed til, om det bliver nødvendigt, at bevirke en udsættelse af ordren til Deres henrettelse."

"Forklar Dem ... jeg forstår Dem ikke længere," svarede la Pommerais bestyrtet.

"Hr. de la Pommerais, i navn af den videnskab, der altid bliver os kær og som ikke længere – imellem os – tæller tallet på sine store martyrer, kommer jeg – (i den for mig mere end tvivlsomme forudsætning om, at et forsøg, der er aftalt imellem os, vil kunne udføres) – for at fordre af hele Deres Selv den højeste grad af energi og uforfærdethed, man kan vente sig af et menneskeligt væsen. Ifald Deres ansøgning om nåde bliver forkastet, vil De, som læge, være herre over Dem selv under den store operation, De må underkaste Dem. Deres hjælp vil derfor være uundværlig under et forsøg på stedlig meddelelse. Sandt nok, hvor god vilje De end kan ville give bevis på, alt synes forud at fastslå det mest negative resultat; – men, ikke desmindre, ved Deres hjælp, – (stadig under forudsætning af, at dette forsøg ikke må være forkert i princippet) – bydes der en chance af titusinde til – så at sige, – vidunderligt at opklare den moderne fysiologi. I så fald bør lejligheden gribes og i tilfælde af et forståelsens tegn, som sejrrigt udveksles efter eksekutionen, vil De efterlade Dem et navn, hvis videnskabelige klang for stedse vil udslette mindet om Deres sociale fejl."

"Å!" mumlede la Pommerais, som var blevet bleg, men med et bestemt smil, "å! – jeg begynder at forstå! ... Det er sandt, henrettelserne har allerede opklaret os fordøjelsesfænomenet, siger Michelot. Og ... i hvilken retning Deres forsøg vil gå ... galvaniske stød? ... pirring af øjenvipperne ... indsprøjtninger af kunstigt blod ... har kun lidt at sige, alt sammen!"

"Det forstår sig, at Deres levninger straks efter den sørgelige handling vil blive lagt til fredelig hvile i jorden, og at ingen af vore dissektionsknive skal røre Dem," svarede Velpeau. "Nej! ... Men i samme nu, kniven falder, vil jeg være der, stående over for Dem ved maskinen. Så hurtigt som muligt vil Deres hoved gå fra skarpretterens hænder over i mine. Og så – da forsøget ikke kan være grundigt og afgørende uden netop ved sin simpelhed – vil jeg råbe meget tydeligt ind i øret på Dem: 'Hr. Couty de la Pommerais, kan De, ihukommende vor aftale mens De levede, i dette øjeblik sænke tre gange i træk låget på Deres højre øje, mens det andet øje står helt åbent?' Hvis De, i det øjeblik, hvilke end de andre ansigtssammentrækninger er, ved dette tredobbelte øjeblink kan meddele mig, at De har hørt og forstået mig og bevise mig det ved således, gennem et pres af hukommelse og stædig vilje, at påvirke Deres øjenlågsmuskel, Deres synsnerve og Deres øjehinde – overvindende al rædsel, den hele skare af andre indtryk på Dem – vil dette træk være nok til at oplyse videnskaben, udvikle vore begreber. Og jeg skal nok vide, stol på det, at bekendtgøre dette på en sådan måde, at De i fremtiden ikke så meget vil efterlade mindet om en forbryder som om en helt."

Ved disse usædvanlige ord viste hr. de la Pommerais sig grebet af en så dyb bevægelse, at han, med udvidede pupiller og

stirrende på kirurgen, i et minut forblev tavs og som forstenet – derpå rejste han sig uden at sige noget, tog tankefuld nogle skridt og sagde så, idet han rystede på hovedet:

"Huggets frygtelige voldsomhed vil bringe mig ud af mig selv. At udføre dette synes mig at være ud over al villen, al menneskelig formåen! Man siger jo forresten, at betingelserne for levedygtighed ikke er ens for alle guillotinerede. – Kom alligevel igen på eksekutionsmorgenen. Jeg skal sige Dem, om jeg vil eller ikke vil ofre mig for dette på en gang oprørende, rædselsfulde og illusoriske forsøg – Hvis ikke, stoler jeg på, at De vil være så barmhjertig at lade mit hoved roligt forbløde sin sidste rest af liv i den tinspand, hvori det nedlægges, ikke sandt?"

"Altså snart, hr. de la Pommerais?" sagde Velpeau, der også rejste sig. "Tænk over det."

De hilste begge på hinanden.

Straks efter forlod dr. Velpeau cellen, vogteren trådte ind igen, og den dødsdømte strakte sig, resigneret, på sin briks for at sove eller drømme.

Fire dage senere, omtrent klokken halv seks om morgenen, trådte hr. Beauquesne, fader Crozes, hr. Claude og hr. Potier, retsskriver ved den kejserlige domstol, ind i cellen. Så snart hr. de la Pommerais var blevet vækket og havde erfaret, at den skæbnesvangre tid var nær, satte han sig meget bleg overende i sengen og klædte sig hurtigt på. – Derpå talte han i ti minutter med fader Crozes, som han allerede ofte havde modtaget besøg af; man ved, at den værdige præst ejede den inspirerede

salvelse, som giver mod i den sidste stund. Og da han endelig så dr. Velpeau komme, sagde han:

"Jeg har øvet mig. Se!"

Og mens dommen læstes højt, holdt han sit højre øjenlåg lukket, idet han så fast på kirurgen med sit helt åbne venstre øje.

Velpeau bukkede dybt og idet han derpå vendte sig til hr. Hendreich, der trådte ind med sine hjælpesvende, vekslede han skyndsomt et forstående blik med bødlen.

Toilettet varede kort: man lagde mærke til, at fænomenet med hårene, der bliver hvide for øjet under saksen ikke viste sig. – Et afskedsbrev fra hans kone, som fængselspræsten oplæste med svag stemme, vædede hans øjne med tårer, som præsten fromt borttørrede med det afrevne stykke af hans skjortelinning. Da han rejste sig med frakken kastet over skuldrene, måtte man løse hans lænker ved håndleddene. Derpå afslog han det tilbudte glas cognac og optoget gik ned gennem gangen. Da de kom ned i porten mødte han sin kollega på tærsklen.

"Lige straks!" sagde han til ham med dyb stemme. "Og farvel."

Pludselig åbnedes de store fløjdøre af jern og gled til side for ham. Morgenbrisen trængte ind i fængslet; det var daggry, den store plads bredte sig, omringet af en dobbelt kæde kavaleri, – lige foran ham, i ti skridts afstand, ragede skafottet op i en halvkreds af beredne gendarmer, hvis sabler, der blev draget ved hans komme, raslede. Lidt derfra, blandt pressens udsendinge, blottedes hovederne.

Nedenunder, bag træerne, hørte man de larmende råb fra mængden, der var træt af sin nattevågen. Udslidte, gustne

pigebørn i spraglede silkekjoler lænede sig ud over værtshustagene og ved vinduerne – nogle endnu med en champagneflaske i hånden – i selskab med kummerlige sorte dragter. I morgenluften fløj nogle svaler frem og tilbage over pladsen.

Isoleret, fyldende rummet og ragende op mod himlen, syntes guillotinen ud over horisonten at strække sine to løftede arme, imellem hvilke man, langt borte, højt oppe i daggryets blege blånen, så den sidste stjerne tindre.

Ved dette skumle skue gyste den dødsdømte, gik så besluttet hen imod stigen. Han steg først op ad trinnene. Nu glimtede den trekantede kniv mellem de sorte bjælker og skjulte stjernen. Stående foran det skæbnesvangre bræt kyssede han, efter krucifikset, en erindringslok af hans eget hår, opsamlet under toilettet af fader Crozes, der berørte hans læber med den under ordene: *"Til hende!"*

De fem optrædende tegnede sig som skyggerids på skafottet: i dette øjeblik var stilheden så stor, at støjen af en gren, som langt borte knækkede under vægten af en nysgerrig, ledsaget af et råb og nogle utydelige og rå udbrud af latter, nåede op til den sørgelige gruppe. Da, idet klokken, hvis sidste klang han ikke skulle få at høre, faldt i slag, bemærkede hr. de la Pommerais lige for sig, på den anden side, sin sælsomme eksperimentator, som iagttog ham med den ene hånd på afsatsen. Han samlede sine tanker i et nu og lukkede øjnene.

Hastigt gyngede vippebrættet, halsjernet raslede ned, knappen gav efter, skæret af kniven blinkede. Et skrækkeligt hug rystede stilladset, hårene rejste sig ved den magnetiske lugt af blodet og der sitrede endnu en genlyd af klangen, da

offerets blodige hoved bævede imellem hospitalskirurgens følelsesløse hænder og i strømme farvede hænder, manchetter og klæder røde.

Det var et skummelt ansigt, skrækkelig hvidt, med opspilede og ligesom distræte øjne, med forvredne øjenbryn, med sammentrukket kindmuskel, tænderne bidt sammen, hagen var strejfet ved kanten af det underste kæbeben.

Velpeau bøjede sig hurtigt over dette hoved og fremmumlede i højre øre det aftalte spørgsmål. Så stålsat som denne mand var, bragte resultatet ham dog til at skælve i en slags kold rædsel: Låget på højre øje sænkede sig, det venstre øje, der udspiledes, stirrede på ham.

"I Guds og vort eget væsens navn, endnu to gange dette tegn!" råbte han noget bestyrtet.

Øjenhårene skiltes atter som ved indre anstrengelse; men låget løftede sig ikke mere. Ansigtet blev lidt efter lidt koldt, stivnet, ubevægeligt. – Det var forbi.

Dr. Velpeau rakte atter det døde hoved til hr. Hendreich, som, idet han åbnede kurven, på vanlig vis lagde det mellem benene på det allerede livløse legeme.

Den store sårlæge dyppede sine hænder i en af de vandspande, der var bestemt til den allerede påbegyndte afvaskning af maskinen. Rundt om ham fordelte mængden sig, betynget, uden at genkende ham. Han tørrede sig i stadig tavshed.

Med tænksom og alvorlig pande og langsomme skridt indhentede han sit køretøj, der var blevet holdende ved fængselshjørnet. Idet han steg op i det, fik han øje på rettens

rustvogn, der i skarpt trav fjernede sig i retning af Montparnasse.

Søster Natalia

I Andalusien lå i tidligere tider et nonnekloster op ad en bjergvæg. Et langstrakt kapel, hvis dør, som altid stod åben, førte direkte ud til gaden, lå langs den ene side af klostermuren. Omgivet af frugtbare sletter med duftende træer og frodigt græs lå klostret der – ensomt ved den støvede vej.

I dette kapel befandt sig en efterårsaften i skumringen en ung pige, hvis træk ejede en mild og rørende skønhed. Hun lå på knæ, alene i sin nonnedragt foran en niche, i hvilken en enlig lampe af guld hang ned og oplyste et madonnabillede med sænket blik og udbredte arme, som for at udgyde nådens rige strøm - ret en himmelsk moder i stedet for en "Herrens tjenerinde".

Fra vejen udenfor hørte man gennem vinduerne på den modsatte side de friske og klangfulde toner af en serenade, akkompagneret af en corduansk mandolin. De smægtende ord, som brændte af lidenskab, mod og ungdom, trængte ind i kirken til søster Natalia, som med panden støttet til de korslagte arme fortvivlet mumlede:

"Hellige moder, se, med tårer anråber jeg dig, at du ikke helt og holdent skal forholde mig din medlidenhed, for det er kun med sorg og angst – og med dit hellige billede indgraveret i alle mine tanker – at jeg forlader dette sted. O, kyske himmeldronning, hav medynk med den, som for en jordisk kærligheds skyld forlader dette frelsens hus ... Denne røst, som rører, så trofast og glødende, kalder på mig. Han vil dø, hvis jeg ikke kommer. Længe har han sukket uden håb og uden klage;

hvordan skulle jeg afslå en sådan kærlighed? Hvor skulle jeg vedblivende kunne undlade at trøste den, som elsker så meget!

O, hellige moder, du ved, hvor jeg elsker dig, og at det hver aften var min glæde at komme her og bede dig om forladelse for min synd. Se, her er mit slør og nøglen til min celle: dem lægger jeg for dine fødder. Men jeg kan ikke stå imod; jeg kvæles ... denne røst drager mig ... Farvel, farvel!"

Søster Natalia rejste sig, og vaklende, uden at vove at hæve blikket, lagde hun den hellige nøgle og sløret for madonnaens fødder, som stod der i sin blå klædning, med sit milde, lysende åsyn og ligeledes sænket blik – men vendt mod andre himle og andre stjerner. Støttende sig til kirkens piller nåede hun derpå hen til døren, som hun efter et øjebliks tøven åbnede halvt, hvorpå hun gik ned ad trappetrinene og nu stod på vejen, som oplystes af fuldmånens klare skær og strakte sig langt ud i det fjerne.

"Jean," kaldte hun.

Ved lyden af dette navn kom en ung adelsmand med herskermine og et ansigt, der strålede af glæde frem, steg af hesten og svøbte sin kappe om den, der var kommet ham i møde.

"O, Natalia," hviskede han.

Og holdende hende i sine arme foran sig på hesten, red han derefter hastigt bort mod borgen, hvis tårn man langt bort kunne ane i månelyset.

Det blev til seks måneder, der gik hen som én lang fest, fulde af kærlighed og lange rejser gennem Italien, Firenze, Rom og Venedig; han munter, hun ofte tankefuld, for hendes elskers

brændende kærtegn, hvor lidenskabelige og berusende de end var, var de dog ikke således, som hun i sit hjertes uskyld havde håbet.

Pludselig og uden at hun havde anet det mindste, vågnede hun en sollys morgen efter hjemkomsten til Cadiz – alene, uden ring, endog uden den trøst at være moder. Hendes elsker var blevet træt af hende og var forsvundet.

Med et dybt suk lod den unge pige det brev glide fra sig, som forkyndte hende, at hun nu var alene; hun klagede ikke, fast besluttet på at dø, som hun var.

Nogle timer senere, da hun, efter at have givet de fattige alt, hvad hun ejede, stod i begreb med at forlade livet, var der en tanke – en lykkelig tanke – som trykkede hende: at hun dog endnu en gang, blot én eneste gang, kunne få lejlighed til at se madonnaen fra gamle dage for at sige hende ret farvel.

Klædt som en bodfærdig pilgrim og tiggende sit brød begav hun sig på vej til klostret – eller rettere til kapellet, for hun, den utro, kunne aldrig mere vende tilbage blandt de trofaste jomfruer. Efter nogle dages vandring kom hun, skælvende og udmattet, en skøn sommeraften til kirkens dør, netop som natten begyndte at falde på, og stjernerne trådte frem på himlen.

Hun huskede, at på denne tid befandt hendes tidligere søstre sig alle som en i deres celler, fordybet i bøn, og at kirkens høje hvælvinger derfor måtte være lige så tomme som den aften, hun blev bortført. Hun skubbede altså døren op og så – ingen … bortset fra madonnaen, der stod alene derinde under den stadigt brændende lampe.

Hun trådte ind, krøb på knæ over gulvets hvide stenfliser frem til sin himmelske veninde, og bøjet mod jorden mumlede hun hulkende, da hun var kommet til den nåderiges fødder:

"O Madonna! Jeg er uværdig til din mildhed. Jeg vidste ikke, dengang den fristende stemme kaldte på mig – vidste ikke, hvilken ensomhed og skam, denne jordiske kærlighed gemmer i sig. O, jeg dør af skam, bandlyst fra ethvert tilflugtssted hos min lige – og særligt på dette sted ... Hvem af dine døtre, hellige moder, ville ikke modtage mig med afsky og vise mig døren her i dette kapel? ... O, jeg, som skulle trøste andre, har selv mistet alt håb ..."

Netop da Natalias tårer derpå i stilhed faldt på den tilgivendes fødder og den unge pige hævede blikket mod madonnaen til et sidste farvel, fo'r hun pludselig sammen i henrykkelse, for hun så den helliges øjne hvile på sig; og statuens læber åbnede sig og den himmelske sagde mildt til hende:

"Min datter, husker du ikke, at du betroede mig dit slør og nøglen til din celle, dengang du forlod os? Jeg er derfor trådt i dit sted her og har under dette slør udført alle de hverv, som dine løfter har pålagt dig: ingen af dine søstre har bemærket dit fravær. Tag derfor tilbage, hvad du betroede mig; vend tilbage til din celle – og forlad den ikke mere."

Håbets tortur

Det var en nat i Saragossa i fordums tid. Dybt ned i statsfængslets mørke hvælvinger steg den ærværdige Pedro Arbuez d'Espila, dominikanernes prior og stor-inkvisitor af Spanien. Han var ledsaget at bødlen med sine torturredskaber og to munke. Foran indgangen til en af de underjordiske kældre blev de stående. Den tunge dør knirkede på sine hængsler, og de fire mænd trådte ind i en stinkende celle, hvor man ved det sparsomme lys fra den medbragte lygte fik øje på en pinebænk, tilstænket af blod, en kulpande og en lerkrukke. På et smudsigt leje, belagt med lænker og fastsmedet til væggen, sad et i pjalter indhyllet menneske, hvis alder det omtrent var umuligt at bestemme.

Denne fange var rabbineren Aser Abarbanel, en aragonesisk jøde, der var blevet anklaget for åger og for forhånelse mod de fattiges munkeorden og i den anledning dagligt underkastet tortur i løbet af det sidste års tid. Hans standhaftighed havde dog trodset alle lidelser, og han havde hårdnakket vægret sig ved at afsværge sin tro. Han var stolt af sin tusindårige æt, sine ærværdige forfædre, og bevidstheden om, at han, ifølge Talmud, nedstammede fra Othoniel, den sidste dommer i Israel, og dennes hustru Ipsibaë, havde holdt hans mod oppe under de bestandigt fornyede pinsler.

Med dyb sorg havde storinkvisitoren fulgt denne stærke sjæl, der så stridigt tilbageviste enhver mulighed for salighed.

Med tårefyldte øjne nærmede han sig nu den skælvende rabbiner og henvendte følgende ord til ham:

"Glæd dig, min søn! Timen nærmer sig, da dine prøvelser her nede skal være til ende. Hvis jeg, overfor så megen hårdnakkethed, har været tvunget til at øve strenghed – og der er måske dem, som vil påstå det – så har i hvert fald mit hverv som straffende broder nu nået sin grænse. Du er figentræet, som gang efter gang er fundet uden frugt og derfor dømmes til at henvisne – men Gud alene tilkommer det at bestemme over din sjæl. Kan hænde, at den uendelige nåde vil lyse for dig i din sidste stund. Vi vil håbe det! Der findes sådanne eksempler ... Gid det må være så! ... Hvil derfor i fred i denne aften. I morgen skal du deltage i autodaféen, bålet, som forbereder den evige ild. Den brænder, som du ved, min søn, kun på afstand, og døden lader vente på sig i lange timer, takket være de våde, iskolde duge, hvormed vi beskytter ofrenes pande og hjerte. I bliver kun treogfyrre denne gang. Kom i hu, at eftersom du vil blive stillet i de sidste rækker, får du stunder til at anråbe Gud og tilbyde ham din ilddåb. Håb derfor på lyset og sov i ro!"

Da Dom Arbuez havde endt sin tale, gav han tegn til at befri den ulykkelige for hans lænker og kyssede ham derpå ømt. Dernæst kom turen til bøddelknægten, som hviskende bad ham om at tilgive de pinsler, han havde tilføjet ham for hans sjæls saligheds skyld. Også de to munke kyssede ham stille. Da ceremonien var til ende, lod man den forundrede fange blive alene tilbage i sin mørke celle.

Med sløvt blik og ansigtet fordrejet af smerte, stirrede rabbi Aser Abarbanel på den lukkede dør.

"Lukket? ..." Dette ord vakte hos ham en uklar tanke, en dunkel forestilling. Gennem sprækken på den nylig åbnede dør havde han et kort øjeblik opfanget skæret af lygterne udenfor.

Et glimt af håb dirrede gennem hans sløvede hjerne, rystede hele hans skikkelse. Han slæbte sig hen til dette forunderlige "noget". Langsomt og forsigtigt lod han fingrene glide ind i sprækken - trak døren til sig. – – – Almægtige Gud! Ved et vidunderligt tilfælde havde vogteren, da han ville lukke døren, drejet den tunge nøgle for tidligt omkring. Den rustne slå var gledet forbi, og døren var faldet *ulåst* tilbage på sine hængsler!

Rabbineren kastede et stjålent blik derud.

I den blege lysning opdagede han først en halvkreds af smudsiggrå mure trapper, der førte i forskellige retninger - og så længst ud, lige foran, oven over fem-seks trappetrin, en høj, sort portal, af hvilken man kun formåede af opfange de første, hvælvede buer.

Han bøjede sig ned og krøb frem til selve åbningen. – Ja, det var en hvælvet gang af uberegnelig længde! Et spøgelsesagtigt lysskær herskede derinde; natlamperne i loftet kastede underlige, blå skygger – længere fremme var der helt dunkelt. Langs med siderne ikke en dør i hele den lange strækning. På et eneste punkt lod nogle tilgitrede kældervinduer et sparsomt lys falde ind – det var sandsynligvis aften, at dømme efter det røde genskin, som nu og da oplyste stengulvet. Hvilken frygtelig stilhed! ... Og alligevel – fandtes der ikke langt derhenne i halvmørket en mulighed for frihed! Håbets lue glimtede endnu, om end svagt.

Rabbineren tøvede ikke længere; han smøg sig frem over stengulvet, tæt ind til væggen, idet han søgte at gøre sig til ét med dens sværtede farve. Således krøb han langsomt frem, mens han holdt sine smertensskrig tilbage, hver gang et af hans sår brød op på ny.

Pludselig hørte han lyden af skridt, som nærmede sig gennem gangen. En skælven fo'r igennem ham; angsten sammensnørede hans strube; det sortnede for hans øjne. Det var forbi – forbi for bestandig! Med døden i hjertet krøb han sammen, pressede sig ind en fordybning af muren og ventede ...

Det var en fangevogter, der med maske for ansigtet og et torturredskab i hånden skyndte sig forbi og straks efter forsvandt.

Så stærk havde spændingen været for rabbineren, at han havde en fornemmelse, som om hele hans legeme var lammet. I næsten en time blev han liggende ubevægelig i samme stilling. Af frygt for yderligere pinsler tænkte han allerede et øjeblik på at vende tilbage til sin celle. Men det evige håb tilhviskede ham sit guddommelige "måske", som opretholder os i de sværeste øjeblikke. Et underværk var jo sket! Det var umuligt at tvivle om det! Så begyndte han da på ny at krybe frem, udmattet af hunger og pinsler, skælvende af uro, fremad mod den mulige frihed, fremad - stedse fremad!

Den gravlignende gang syntes at strække sig længere og længere frem på en sælsom, gådefuld måde.

Men rabbineren krøb videre, mens han med blikket søgte at udforske det fjerne mørke, hvor en frelsende udgang måtte findes ...

Hvad var det? Der hørtes atter skridt, men denne gang langsommere, tungere. To sorte og hvide skikkelser med inkvisitorernes store hatte aftegnede mod den mørke baggrund. De talte med dæmpede stemmer, og idet de gestikulerede ivrigt, syntes de at være af forskellig mening om en eller anden vigtig sag.

Rabbi Aser Abarbanel lukkede øjnene; hans hjerte bankede vildt; ubevægelig, med ansigtet badet i sved, stod han dér, presset ind mod muren og påkaldende Davids Gud.

De to inkvisitorer standsede neden under en af lygterne, lige foran ham – rimeligvis ganske tilfældigt – og samtalen fortsattes. Den ene syntes at fæste sit blik på rabbineren, mens han lyttede til, hvad hans ledsager fortalte. Og rabbineren, der ikke opfattede det adspredte udtryk i blikket, følte sig som grebet med glødende tænger. Åndeløs, halvt afmægtig, var han nær ved at synke til jorden. Men inkvisitoren var øjensynlig stærkt optaget af det, han hørte, og det, han selv ville sige, og hans blik vedblev at stirre på rabbineren – men uden at se ham!

Kort efter fortsatte de to mørke skikkelser deres vandring og forsvandt med langsomme skridt i samme retning, hvorfra flygtningen var kommet; de havde ikke set ham! En kendsgerning så ufattelig, at den stakkels rabbiners hjerne gennemfaredes af den tanke: "Skulle jeg allerede være død, eftersom man ikke ser mig!" ... Et uhyggeligt syn fik ham til at springe op at sin dvale: På muren lige foran ham bildte han sig ind at se to rullende øjne, som betragtede ham ... Voldsomt kastede han sig tilbage, det var, som håret rejste sig på hans hoved! Han førte sin hånd hen over stenene ... Nej, nej – det var jo kun genskinnet af inkvisitorens øjne, som han havde optaget i sine egne og nu kastet tilbage på en plet af muren.

Fremad, fremad mod det mål, som han – måske sygeligt nok – bilder sig ind måtte være friheden. Mere end tredive skridt endnu kunne der ikke være tilbage. På knæene, på hænderne, fortsatte han på ny den møjsommelige fart; snart havde han nået enden af den mørke, uhyggelige gang.

Pludselig følte han noget koldt på sine hænder: et kølende vindpust trængte frem langs med stengulvet, under den lille dør, som afsluttede gangen ... Gode Gud, om denne dør førte ud til det fri! Det svimlede for den stakkels flygtning ved den blotte tanke. Han søgte at gennemtrænge mørket for nøjere at skelne den lille dør både op efter og ned efter ... Han rørte ved den: Ingen rigler, ingen slå ... Kun en klinke! Han rejste sig og - klinken gav efter, døren åbnede sig lydløst.

"... Halleluja! ..." mumlede rabbineren i ét eneste langt taksigelsessuk. Han sad som fastnaglet ved døråbningen overfor det billede, der viste sig for ham.

Derude var det stjerneklar nat! Derude var naturen, foråret, friheden og livet! Et bedårende landskab, høje bjerge, som aftegnede sig mod horisonten og fortonede sig i det fjerne blå – dér, dér var frelsen! At kunne fly derhen! Hele natten ville han ile fremad i disse citronlunde, hvis vellugt nåede helt herhen, og derpå til bjergene, hvor han ville være i sikkerhed. Han indsugede med dybe åndedrag den herlige luft; hans lunger udvidedes; den friske vind vederkvægede ham. Og opfyldt af unævnelig taknemmelighed mod den evige Gud, som lod ham vederfares så stor nåde, strakte han sine arme ud og løftede sine henrykte blikke op mod det blå firmament.

Da forekom det ham lige med ét, at han så sin egen skygge vende sig mod ham – han syntes at mærke denne skygges arme omkring sig, omfavnende og krystende ham ømt. En høj skikkelse stod tæt ved siden af ham. Fortrøstningsfuldt hævede han blikket – for straks efter at vige tilbage med stirrende øjne, hele ansigtet fordrejet af rædsel.

Skræk og fortvivlelse! Var det ikke selve storinkvisitoren, den ærværdige Pedro Arbuez d'Espila, som omfavnede ham med store, tårefyldte øjne ligesom den gode hyrde, der genfinder sit fortabte får! ...

I fanatisk barmhjertighed trykkede den mørke prælat den ulykkelige fange så ømt til sit bryst, at spidserne i hans hestehårsskjorte trængte dybt ind i hans krop. Og rabbi Aser Abarbanel, som han nu lå i den asketiske dom Arbuez' arme, med stønnende åndedrag og øjne, der stirrede, som om de ville trænge ud af deres huler – Aser Abarbanel begyndte dunkelt at ane, at alt, hvad han havde gennemlevet i denne skæbnesvangre nat, havde været en eneste lang, på forhånd udtænkt tortur – *håbets tortur*! Men med bedrøvet blik, i en tone, fuld af smertelig bebrejdelse, og en af spægelse og faste hæs stemme mumlede storinkvisitoren ham i øret:

"Hvorledes, mit barn! Selve dagen forinden din genløsning! ... Ville du da virkelig forlade os!"

Den undvegne

1

Den kølige aftenluft trænger ind gennem vinduet; det er mørkt, men endnu ikke nat.

Udenfor hvælver den blå, stjernebesatte himmel sig over verandaen, og fuglene har søgt hvile i de træer, som omgiver den. Folderige gardiner dækker vinduerne, et piano, en sofa og store lænestole er anbragt langs væggene, foran kaminen og omkring et rundt bord midt på gulvet.

Fra verandaens slagskygge høres en dyb stemmes hvisken.

En mand er sprunget ind gennem vinduet; med lydløse fjed bevæger han sig over det tykke gulvtæppe og lægger øret mod den dør, som fører ud til trappegangen.

Næsten på samme tid lyder tunge fodtrin på verandaens flisegulv, og en anden mand træder ind i stuen samme vej som den første.

"De er alle til bryllup, og vi er ene hjemme her," siger den førstkomne til sin kammerat. "Vær rolig!"

Stemmen vidner om den største sindsro; han løfter huen, der er trykket så langt ned, at den næsten dækker panden, og tilføjer med et blik på den anden:

"Nå, skynd dig! Her er, som sagt, ingen!"

Beroliget ved denne gentagne forsikring træder den sidstkomne så meget frem i lyset, at man tydeligt skelner hans høje figur, bleggule ansigtsfarve, hårde træk og kortklippede hår. En smudsig skjorte mod blodpletter, og grå

lærredsbenklæder, er hans hele klædedragt. Lyttende og skelende hen mod vinduet nærmer denne person, som er et hoved højere end den første, sig for at modtage hans befalinger.

"Hvad er du bange for, kujon?" spørger den mindste.

Opirret ved denne tiltale fatter den frygtsomme mod, hæver hurtigt hovedet og svarer:

"For pokker, fa'er, jeg er lidt urolig ... på vejen herhen så jeg fragtmanden ... Et uheldvarslende møde! ... Han fæstede sit øje sidelæns på mig; jeg burde have hjulpet ham, men jeg lod ham desværre køre sin vej."

"Dumrian!" udbrød den, som benævnedes "fa'er". Men efter et øjebliks betænkning fortsatte han:

"Lige meget, du kan gøre regning på, om en times tid at være sikker under mit tag ... før dit kanonskud har forkyndt for Rocheforts indbyggere, at den berømte Pagnol, kaldet Gymnastikeren, er undveget, efter at have kvalt sin medfange og to matroser på rheden ... jo, det må man kalde modigt ..." Og fa'ers ansigt, der et minut syntes uroligt, opklaredes af et fornøjet smil.

Den lette, irriterende tone, han talte i, ville have kunnet opflamme et mindre svækket og mindre overanstrengt menneske end den undløbne galejslave, der endnu ikke vovede at betragte sig som frelst, men spændt imødeså det gunstige øjeblik til at ende sagen.

"Jeg vil helst have hurtig besked! ... Hvor mange hjerter skal kølnes her?"

"Sandsynligvis tre," lød svaret efter en kort betænkning.

"Med dem, som jeg nylig har besørget, bliver det således i alt seks."

Stemmen lød som hentet fra graven; den var hul, hæs og så rå, at selv fa'er gøs ved at høre den, men han genvandt hurtig sin fatning, og gnidende hænderne vedblev den kolde, uhyggelige spøgefugl:

"Et halvt dusin! Det er flinkt, bedste Gymnastiker ... Du har vel heller ikke glemt min nævefærdighed? Der blev ikke så meget som tid til at sige tak! ... Beundrer du ikke et sådant håndelag?"

"Mine tre i aften har næppe grund til at beklage sig, skulle jeg mene ..."

"Nej, hvem siger også det?" svarede den anden, idet han lod sin kammerats talent vederfares retfærdighed; "du har en hånd, der kan måle sig med en skruestik. *Min* kunst skylder jeg den berømte Bordier, prælaten, som jeg i ti dage skjulte i min kælderhvælving ved havnen. Der kan du være om en time, senest halvanden; der klæder jeg dig op som en fin kavaler, giver dig papirer og sætter dig så i min båd, ror dig over vandet, og du kan stige i land på en fremmed strandbred, hvor du hverken bliver kendt eller bemærket! Du kan lade skægget vokse, omgive dig med østerlandsk pragt og blive en ærlig mand lig ... ligesom Bordier, den slyngel, hører du?"

"Og med hvor meget?"

På dette alvorlige spørgsmål, der beskæftigede den forhenværende galejslave meget, manglede fa'er ikke svar; han var ganske på det rene med det. Af ondskabsfuld glæde strålede hans øjne lig vridbor, og med et gemytligt slag på Pagnols skulder sagde han muntert:

"Tyve tusinde francs ... en ypperlig forretning, ikke sandt?"

"Sig mig i en fart, hvad her er at gøre!" Og med tanken henvendt på forretningen, tilføjede slaven:

"Vil du så være med i legen?"

Fa'er stak højtideligt fingrene ned i sin buksboms snusdåse, spidsede manden, grundede et øjeblik, tog en pris tobak og gav med rolig mine følgende svar:

"Hør nu, Pagnol: god ven, god fjende, god kompagnon ... her har du et billede af fa'er Mathieu. Ved min hjælp er du i aften sluppet ud af Rocheforts slaveri, hvor du var dømt til livsvarigt fængsel, det kan du ikke nægte, lige så lidt som at det er mig, der har ført dig ind i dette hus, hvor du kan få alt, hvad du ønsker ... men du må heller ikke tabe af syne, at jeg er en fattig fisker – jeg tragter ikke efter andet end min beskedne stilling; min hu står kun til at række mine venner en hjælpsom hånd, det er jo velbekendt, ikke sandt? ... Men lad os være oprigtige: de andre er jo nødt til at skyde deres penge ind."

Pagnol lyttede med en resigneret mine. Fa'er fortsatte sine forklaringer:

"Følg kun mit velmente råd og skynd dig, for de er i stand til at forlade ballet før det er til ende ... det gør de nygifte som oftest ... de har andet i tankerne og danser sjældent så længe som gæsterne."

Et stygt smil fortrak hans læber og han tilføjede halvhøjt:

"Først og fremmest, vær forsigtig!"

En ny pris bragte ansigtet i de sædvanlige rolige folder, mens den plan, der i hans øjne kun var en almindelig forretning, udfoldedes for hans opmærksomme tilhører.

"Monsieur Dumont, du kender jo nok den lille Lucien Dumont – navnet kommer imidlertid ikke sagen ved – nå, han

holder altså i dag bryllup med en datter af monsieur Lebrun. Den gamle Lebrun har givet de nygifte dette hus i brudegave, og han er for nogle dage siden flyttet ind i det nye hus, han netop har fået bygget, hvor brylluppet bliver holdt. Det ligger et par hundrede skridt herfra, du så det på vor vej hertil, og vi hørte jo dansemusikken, da vi sneg os forbi under træerne. Det kan ikke vare længe, før monsieur Lucien kommer her med sin unge hustru for at tilbringe deres bryllupsnat."

Han pegede hen mod en af glasdørene og fortsatte:

"Derinde bor den lille frues gamle amme, mo'er Yvonne. Hun må snart være her. Og børneværelser er der, lige overfor er de nygiftes sovekammer. Så, nu er du orienteret. Med herren, der er toogtyve år, og fruen, der er atten – sande børn – er her altså tre personer."

Og idet han snusede den fine tobak eftertænksomt op i næsen mumlede han mellem tænderne:

"Man skal ikke gifte sig i en så ung alder ... det er direkte usundt."

Uden tvivl af frygt for, at han ved denne filosofiske bemærkning havde draget sin vens tanker bort fra hovedsagen, genoptog han med alvorlig mine samtalens tråd, vis på en opmærksom tilhører.

"I dag har den gamle Lebrun givet sin svigersøn mademoiselle Mariannes medgift, femogtyve tusinde; den unge driftige mand har kunnet fremvise en kapital af femten tusinde, og jeg ved med bestemthed, at hele denne sum ligger i en sort læder-tegnebog."

"Han har altså ... sådan ... 40.000 francs i sin lomme!" udbrød Pagnol, der ikke kunne tro på en så stor lykke.

Med en håndbevægelse beroligede fa'er slavens utålmodighed, og idet han holdt fladen af sin hånd hen mod sin kammerats ansigt, påbød han ham med rynkede bryn og sammenpressede læber tavshed, idet han let bebrejdende vedblev:

"Men vent dog! ... Du har hastværk ... du længes nok ... hør dog først, hvad jeg har at sige. Jeg vil ikke påstå, at han har alle de rede penge hos sig; man må være sikker i sin sag før man jubler, plejede prælaten at sige ... Men jeg kan forsikre, at han i modsat tilfælde gemmer dem et sted her i huset, i sit skrivebord eller et andet møbel, for han har været her i dag, for en sidste gang at efterse hele lejligheden og overbevise sig om, at mo'er Yvonne nøjagtigt har fulgt hans forskrifter med hensyn til værelsernes ordning. Det har den gamle skade, mo'er Yvonne, min mangeårige veninde, selv fortalt mig for en par timers tid siden. Ifølge hendes udsagn må pengene, som han har lagt i en ny tegnebog, enten være her i huset eller i tegnebogen i hans lomme."

Ved dette enten-eller stod Pagnol synligt nedslået, han havde foretrukket vished, for i et så tvivlsomt tilfælde forekom et mord ham uundgåeligt.

"For pokker" udbrød han, stampende med foden, "jeg må have ren besked! ... Uden grund kan jeg dog ikke dræbe disse børn."

Der skulle mere til for at sætte fa'er i forlegenhed; han fæstede et medlidende blik på sin kammerat og sagde:

"Nygifte har altid så meget at tale om ... de lader fortid og fremtid passere revy, før de tænker på at søge hvile! Forstår du? Du skjuler dig bag gardinerne, og mens du lytter, vil du af deres

egen mund erfare, hvor de har skjult skatten, derpå ... Nuvel, du kan være ganske rolig, du oplever endog, at det forelskede par bliver ligefrem fornuftige ... Ja, som jeg siger, fornuften sejrer, og det har jeg også sørget for, for som opvarter ved bryllupsmiddagen hældte jeg nogle dråber i deres glas ... af dette her!"

Han kastede et ondskabsfuldt blik på en lille flaske, som han trak halvt op af sin vestelomme, og sagde derpå med et taknemmeligt suk, idet han mindedes den sjældne mand, som han skyldte så mange nyttige erindringer:

"Også en gave fra Prælaten. Den vil fremmane søvnen i det øjeblik, når de mindst venter den, og så ... vil Pagnol sørge for resten med sin store tommelfinger."

Midt i sin kyniske glæde blev han pludselig atter forsigtig. Han betragtende Pagnol med mistillid, idet han mumlede ved sig selv:

"Det behøvede jeg vel ikke at fortælle ham. Det vil jo være ... hvad er det man kalder det? Meddelagtighed. O, nu ingen dumhed!"

Galejslaven vågnede af sine drømmerier og skelede hen til fa'er.

"Hvad står du der og tænker på?"

"På den bedste måde at slippe bort igen," svarede fa'er, "se der" – han pegede hen på døren til mo'er Yvonnes værelse – "når alt er vel overstået, kan du gå derind; skulle den gamle være vågen, så ved du besked! Men for Guds skyld ... ingen støj! ... Derpå åbner du døren lige overfor vinduet, du ser en trappe ... du går ned i kælderen; den er åben. Jeg vil da vente dig ved kældervinduet ... der er fjernet to store sten, så du let kan

komme igennem ... og føre dig ind i min underjordiske hvælving ved havnen. Der vil vi dele; de tyve tusinde francs bliver dine, du er rig, du er fri! ... Det er soleklart!"

Trippende havde fa'er nærmet sig vinduet, gennem hvilket han forsvandt, idet han mumlede ved sig selv:

"Jeg må sørge for at kunne bevise mit alibi."

Han havde sådan en vane med at fremhviske sine tanker for sig selv.

2

Pagnol befandt sig nu ene.

"Gudsdød! Jeg synes, at en trak mig i benet," sagde han med kvalt stemme, "og at se ham, som levede endnu i morges, ved min side. Ja, vanen er den halve natur."

Han lod blikket glide rundt i det store værelse og overbeviste sig om, at han var ene.

"Ganske ene ... I morges tidlig var jeg ikke så bange! ... Det er nu alligevel en underlig følelse at være fri!"

Han troede at han var fri! Og han gjorde sig ikke regnskab for det frygtelige hverv, som han havde påtaget sig. Han troede, at han var herre, og glemte, at det var ham, der skulle adlyde.

Han blev et øjeblik grebet af angst og formåede næppe at trække vejret:

"Jeg er til mode, som om jeg havde slugt min lænke."

Men ved tanken om friheden, som begejstrer ethvert menneske, blev han atter modig:

"Om en time skal jeg gense havet!" udbrød han; "det blå hav, som jeg elsker så højt!"

Han indåndede på forhånd havbrisen og fornemmede den friske kuling, der bevægede hans frihedssejl.

"Man må have delt skæbne mod de vilde dyr for at kunne fatte den lykke at være fri," vedblev Pagnol, "at kende skovenes, vindens, bjergenes og havets tillokkelser!"

Han frydede sig ved tanken om det, der forhen havde glædet ham, blev grebet af begejstring for verden ... den verden, som han hadede i sin inderste sjæl, og, idet han ytrede sin foragt for de væsener, som i hans øjne repræsenterede verden, troede han at elske livet.

"Menneskene," sagde han, "morer sig altid."

Han trak på skulderen ved denne tanke.

"Måske er det ikke så dumt af dem."

Og med vildt rullende øjne fortsatte han:

"Jeg skal nu prøve på at formindske deres antal med disse to!"

Han nærmede sig nu bordet, på hvilket den udeltagende måne kastede sit blege skær, og så en buket hvide roser i en kurv. De friske blomster fængslede hans blik og tanke, og idet han indåndede deres duft, fik han et indtryk af at være trådt i forbindelse med naturen; han mindedes med gru sit sidste sørgelige opholdssted.

"Blomster til bruden! Roser! Dem havde jeg rent glemt derovre! Sådanne ting trives ikke der, hvor jeg kommer fra."

Synet af denne buket førte ham tilbage til hans ungdom.

"Kærlighed! ..." sagde han, efter tavs at have betragtet den i nogen tid. "Også jeg har kendt kærlighed ... Beviset har jeg her."

Han betragtede med foragt en grøn hue, som han trak op af lommen:

"Kærlighed har bragt mig i besiddelse af den! Ene kærlighed!"

En desperat krusning forvrængede hans læber.

"Skinsyge ... I det mørke fængsel sagde advokaten mig med sin cigar i munden, at spørgsmålet drejede sig om en formalitet! ... Formalitet! For ham betød det loven! Det var ad den vej, han snoede sig til frihed. Formalitet, det var dette forbandede ord, som gjorde ham til en slyngel!

Mens han stod foran mig og talte, forekom det mig, som om lænken, guillotinen, Gud og Djævlen dansede rundt i hans cigars røgsky.

Jeg vil ikke lade tanken dvæle mere ved den gruopvækkende tid; jeg længes efter at gøre bekendtskab med de nygifte. Men, hvor bliver de af, de små venner?" vedblev han med mørk mine.

"Kom børn, I skal være mine gæster, jeg trakterer med chokolade, og jeg vil være den præst, der lyser velsignelse over jer på rette måde; det er ikke for at gå til sengs, at jeg tager denne hue på!"

Og Pagnol dækkede sit hoved med det afskyelige grønne kendemærke, som galejslaven bærer.

Mens han var i denne stemning hørte han en gadedør blive åbnet og lukket nedenunder; han gøs, lod blikket glide om i stuen og skjulte sig derpå bag gardinet, hvorfra han med hånden kunne nå og med øjet overskue kanapeen.

Efter nogle sekunders forløb oplyste et svagt skær dørens revner udefra. Gadedørens hængsler havde knirker, men stuedøren åbnedes uden en lyd; mo'er Yvonne trådte ind med et lys i hånden, og Pagnol holdt kniven rede.

Gamle mo'er Yvonne var af den sjældne type af gamle tjenestetyender, der er som en del af familien. Hun havde været Mariannes amme; hun havde set hende vokse op og udvikle sig

smukt. Hun var den første, den unge brud betroede sit hjertes hemmelighed; nu havde hun med inderlig glæde hjulpet med ved brylluppet.

Hendes gamle ansigt strålede af henrykkelse; hun havde nu to væsener at elske i stedet for kun ét, og hun så med et fornøjet blik ind i fremtiden og talte mængden af små lyserøde og buttede børn, som på deres spadsereture ville lægge deres bløde, fyldige hænder i hendes gamle, der var ru og hårde af et livs arbejde.

Mo'er Yvonne kastede med et veltilfreds smil blikket rundt i værelset; hun kunne med rette være stolt af sit arrangement; alt var så smukt, som det kunne være.

"Det er allerede over din sengetid," sagde hun for sig selv, "lad nu blot ungdommen våge. – Godnat, børn!" sagde hun højt, idet hun rettede sine tanker mod dem, der snart måtte komme, "godnat. Jeg ville være tilovers her."

Et gnistrende blodigt blik fulgte alle hendes bevægelser; slaven stod på lur.

"En mund for mange – den kan skrige – det er bedst at gøre begyndelsen med den."

I det øjeblik, da den gamle åbnede døren for at gå ind i sit værelse, faldt Pagnols tunge hånd på hendes skulder, og døren lukkede sig bag bødlen og hans offer. I den nu tomme dagligstue hørtes lyden af et væltet møbel, et faldende legeme og fodtrin, men intet skrig. Alt var stille. Det varede næppe tre minutter før Pagnol kom bleg og vaklende tilbage; hans forbrydelse havde ikke beroliget ham. Efter en indskydelse og ligesom for at sætte en skranke mellem sig selv og sin ugerning,

trækker han sofaen hen foran mo'er Yvonnes kammerdør, som han lukkede forsigtigt.

Det var tid.

Efter nogle sekunders forløb, som forekom han som et helt århundrede, hørtes fodtrin udenfor og op ad stentrappen.

"Det er dem!" tænkte slaven, "endelig!"

Og han krøb atter i skjul bag gardinet.

"Om et øjeblik," sagde han ved sig selv, "vil du være rig, frelst, fri for stedse."

Han hørte gadedørsnøglen i låsen nedenunder. Døren åbnede sig for at indlade to barnlige væsener, der netop havde sammenknyttet deres skæbne, hjerter, arbejde, sorg og glæde. En sagte knirken af trappetrinene forkyndte, det de var på vej op.

Alt synes at hvile i den mest uforstyrrede fred. Udenfor var der roligt, selv blæsten holdt åndedrættet tilbage. Gardinerne sluttede ved Pagnols hjælp så tæt sammen, at månens stråler næppe kunne trænge igennem. De nygifte kan tillidsfuldt træde ind, for det syntes som om intet kan forstyrre deres lykke her.

De medbringer et højtideligt indtryk fra kirken, hvor Gud har velsignet deres forbindelse; de havde en stærk tro på den alkærlige styrer og takker ham for hans nåde. De har nylig forladt deres slægtninge, som overvældede dem med lykønskninger, og som de elskede lige så højt som denne verden, i hvilken de er forenede. Deres hjerter banker af fryd og deres sjæle åbner sig i kærlighed til alt og alle.

3

Med latter og glædesudbrud trådte de nygifte ind, mens Pagnol står i baghold ved vinduet. Ved skæret af det lys, som den unge mand holder i hånden for sin hustru, der følger ham, ser slaven tydeligt begge: den smukke glædestrålende mand og den frygtsomme, yndige kvinde.

"Se dig om," siger Lucien til Marianne.

Og han løfter lyset, for at hun kan beundre den rede, som han har beredt til hende.

"Her vil vi vel kunne elske hinanden?"

"Ak!" svarede den uskyldige unge kone, "vi bliver alt for lykkelige."

Lucien satte lyset på bordet og trykkede et varmt kys på Mariannes pande.

Hun, det nysgerrige væsen går rundt i stuen, standser hvert øjeblik, betragter alt, fæster en blomst i håret som for at prøve de nye spejle, åbner pianoet, spiller nogle takter af en vals og kaster blikket granskende på sin ægtefælle, der netop har aflåset døren til deres rede.

"Kan du huske den melodi? ... Det var den første, vi dansede sammen til; jeg glemmer den aldrig."

Rørt betragtede Lucien hende, hun skiftede tema og vedblev at spille af hjertens lyst, mens hendes beundrende blik atter løb rundt i stuen.

"Men jeg er bange for at du ruinerer os; her er alt for smukt. Denne udstyrelse har kostet mange penge, har du råd til det?" spurgte hun.

Hun spillede allerede den fornuftige, sparsommelige husmoder.

"Det bliver vist svært at betale for alt dette!"

Den barnlige samtale fortsattes en stund i samme tone; de to, som øjeblikket bød så meget stof, havde tanken henvendt på fremtiden, og kun af enkelte ungdommelige, friske og poetiske betragtninger, der stundom undslap dem, kunne man slutte, at de var et nygift par. Lucien rødmede og hans stemme skælvede af indre bevægelse, da han tilføjede:

"Du har ikke set hele lejligheden; du kender endnu ikke vort brudeværelse; det lille kabinet, der var dit som ung pige, er omskabt til den unge frues boudoir."

Han greb atter lysestagen og førte Marianne hen til døren til venstre.

"Åh," sagde hun og pegede hen mod vinduet, "det forekom mig, at gardinet bevægede sig."

"Det var lysets genskin på væggen," svarede Lucien ligegyldigt og åbnede døren. "Skynd dig, kom og se!"

De gik ind i det tilstødende værelse.

Han bar lyset ind i værelset og stillede sig op mod væggen, så Marianne kunne komme forbi ham.

"Åh, så de vil ikke tale om pengene!" sagde Pagnol til sig. "Det var kedeligt."

I det øjeblik, da den unge kone kommer tilbage, som for at besvare slavens hemmelige spørgsmål, lyder i retning af byen et forfærdeligt brag, som et tordenskrald, men kortere.

Lucien gøs; han tænkte på sine husfaderlige pligter og kastede et medlidende blik på sin unge hustru, der som en opskræmt fugl bleg og urolig iler tilbage til dagligstuen, hvor hun, grebet af indre bevægelse, synker ned på kanapeen.

Hendes nysgerrighed sejrede imidlertid over frygten, og hun genvandt snart sin fatning.

"Det var naturligvis et kanonskud, der drønede herover fra byen, ikke sandt? Men hvad kan det betyde, her klokken elleve om aftenen?

"En fange må være brudt ud," svarede Lucien; "på denne tid skydes der utvivlsomt kun for at forkynde en slaves flugt."

Han stillede lyset på bordet og satte sig ved siden af sin unge hustru for at berolige hende.

"Gud, hvor jeg blev bange!" udbrød Marianne og foldede hænderne, "og alligevel er jeg glad over, at han er sluppet ud, den stakkel!"

I den blide unge kvindes sind havde dette skud kun én betydning, at en skabning havde banet sig vej til friheden og ikke mere skulle lide.

"Marianne!" siger Lucien. Men han standsede og nænnede ikke at bebrejde sin hustru hendes upassende medlidenhedsytring.

Som svar på sin mands tavshed sagde hun, idet hun atter optog samtalens tråd:

"Bør ikke vi i dag ønske alle andres lykke? Han er undveget, nå, så meget desto bedre! Er det ikke trist at tænke på, at der så nær vores glæde findes så mange ulykkelige, fortvivlede! ... Måske er han en uskyldig! ... Forhåbentlig har fængslets ensomhed vakt hans anger, og desuden, er det ikke vor pligt at tilgive; der er jo dommere nok, hvis pligt det er at straffe?"

Påvirket af denne blide tilgivelsens stemme vaktes også Luciens medlidenhed.

"Du har ret," sagde han, "vi bør være barmhjertige; ikke alle disse domfældte er store forbrydere, og intet menneske er vel så slet, at det ikke kan forbedres."

"Vi vil besøge disse ulykkelige mennesker, synes du ikke; vi bør gøre noget, for at de kan vide, at der findes hjerter i deres nærhed, som røres ved deres hårde skæbne?"

"Himlens engle taler med din tunge," sagde Lucien og kyssede hendes små hænder. "Imidlertid," tilføjede han, "kan dette kanonskud være mig en advarsel; jeg bebrejder mig; at jeg har hele vor lille formue hos mig, i stedet for at deponere den hos monsieur Desilles; det er uklogt at have en sådan sum i sit hjem, især, når det er så afsides som vort."

Han trak en tegnebog op af lommen, og under overgiven latter foldede Marianne papirerne ud i skødet for at tælle deres rigdom.

"Det er ikke så lidt," sagde hun; "du må have været meget flittig og sparsommelig. Det er altså begyndelsen til vor lange fremtid."

Mens hun talte pengene, støttede hun sit hoved, der måske allerede var træt, på sin mands skulder, og hans øjne hvilede ufravendt på hende.

"Hvor vi er rige," sagde hun. "Mo'er Yvonne har næppe nogen sinde set så mange penge! ... Du må vise hende dem ... Stakkels amme! ... Hun sover! ... Men jeg er vis på, at hun har tænkt på os, før hun er faldet i søvn."

Hendes stemmen var blevet slæbende, øjnene lukkede sig halvt.

"Vi vil drage omsorg for, at hun ikke kommer til at lide nød."

Lucien, der også var blevet søvnig, forsøgte at svare.

"Jeg ved ikke, hvad der fejler mig," sagde han. "Jeg kan ikke holde øjnene åbne ... og jeg fatter ikke, hvorfra den pludselige svimmelhed og mathed hidrører ... som jeg ikke kan overvinde ... og som plager mig i høj grad."

Hovedet faldt tungt ned og med anstrengelse mumlede han: "Marianne! ..."

"Jeg elsker dig!" svarede hun mat.

Ved hinandens side hvilede begge fredeligt i Morfeus' arme ... Fa'ers sovedrik har gjort sin virkning, offeret var bundet og bødlens er på vej. Uskyldigheden sover, hvor brøden våger.

4

"Fornuften vil sejre," havde fa'er sagt til Pagnol.

Han havde haft fuldkommen ret.

Intet rørte sig i de første minutter, som fulgte på de nygiftes indslumren, men der hvilede en uhyggelig tunghed over denne stilhed.

Pagnol træder frem fra sit skjul, men ikke i den stemning, man kunne have ventet, da han begav sig derhen, ikke som tigeren, der måler sin styrke og derpå slår ned på sit bytte, nej – bleg, askegrå.

"Nuvel! Nej ... på denne måde tiltaler det mig ikke."

Han skammede sig øjensynlig over sin rådvildhed og mumlede:

"Hvilke rene barnesjæle! Jeg tænkte mig en kamp, skrig og slag, men de sover jo de retfærdiges søvn! ... Det burde glæde mig, men jeg er ikke glad. Gudsdød, hvilke væsener! Det er ikke en mand og en kvinde, disse småbørn der! Det er gudsengle!"

Hans forvirring blev afløst af indre bevægelse; de rolige, ungdommelige ansigter på de to uskyldige, som var slumret ind i lykke, fængslede hans blik, og han syntes at fryde sig over dette rørende billede.

Uvilkårligt greb hans hånd efter den afskyelige hue, som han bar på sit hoved, og han gjorde sig selv følgende tilståelse:

"Hvis de havde været gamle storborgere, tykke, velnærede, hårdhjertede, med lommerne fulde af gode råd til dem, der er nær ved at dø af sult – så havde jeg ikke betænkt mig et eneste øjeblik. Jeg havde slet ikke forestillet mig dem således, som yndige skabninger! ... Ikke desto mindre havde de penge mellem hænderne ... jeg forstod ikke alt, hvad de sagde og det er jo også lige meget ..."

Da søvnen så pludseligt havde bemægtiget sig dem, tabte Lucien og Marianne tegnebogen og pengesedlerne på gulvet.

Mistede Pagnol pludselig hukommelsen, eller følte han et indtryk af, at det ikke ville tilfredsstille ham at bestjæle dem? Han gjorde sig ikke selv rede for sine følelser, men vedblev at tænke:

"De kære børn! De ved ikke, nej, det falder dem slet ikke ind, at nogen vil berøve dem deres fremtid! Han har allerede i en ung alder kunnet sammenspare sig en formue ... han må have været flittig ... har kunnet modstå fristelserne! ... Hvis pengene lå i et jernskab med låse ... noget at dirke! ... Men dette, sådan lige for næsen ... Det er der ingen ære ved!"

Pludselig besindede han sig.

"Å pyt!" sagde han; "de to har aldrig kendt modgang! Det er let at være god, når lykken tilsmiler én. Han kan jo bare atter tage fat på sit indbringende arbejde."

Hans øje slog gnister. Et suk lettede hans bryst, og lysten til rov afløste i en håndevending lysten til mord.

"Det glæder mig, at jeg kun behøver at røre ved pengene," tænkte han.

Med blikket fæstet på de sovende bøjede han sig forsigtigt af frygt for at vække dem, nu ser han deres ansigter, der beskinnes af lyset på bordet, ganske nær.

Hånden standser.

"Det gør godt at betragte dem!" siger han. "Ja, de er gode, som englene selv! Hvor unge og smukke! ... De elsker hinanden og sover fredeligt uden at ane, at et menneske som jeg er dem så nær ... to skridt mellem dem og døden ... Hvad har de gjort mig? Hvorfor er jeg bange?"

Og lidt efter:

"Jeg flygter ad den vej, som fa'er betegnede, og siger ham, at de slet ikke har talt om deres skat."

Denne gang var Pagnols beslutning urokkelig. Han så sig om i stuen for at følge det givne råd, da han pludselig standser foran Lucien og Marianne.

"Gudsdød, jeg skal jo denne vej ... For pokker! Hvem kan forlange, at jeg ene skal trække sofaen, de er faldet i søvn på, fra døren? Det er mig umuligt at komme bort uden at vække dem ... de nøder mig selv til at tale i et andet sprog ... Her er ingen tid at spilde; jeg må se at redde mit eget skind. Jeg må vække dem og se at komme overens med dem. 'Kære børn,' vil jeg sige til dem, 'det er mig, som kanonen dundrede for, I behøver ikke at skrige, for jeg vil ikke tilføje jer noget ondt. Jeg tvivler ikke om, at I vil tie, for I hører jo ikke til rettens folk, jeg vil ...'"

I dette øjeblik fik han en idé; som et lyn standsede hans begyndte sætning.

"Gudsdød! Den gamle! ... De må ikke tænke på at åbne denne dør; jeg vil ikke have, at de skal vide, at det er mig ..."

Han slog foragtelig ud med armen:

"Fa'er kan sige, hvad han vil, jeg springer ud ad vinduet."

Han nærmede sig vinduet, trak gardinet lidt til side. Der hørtes lyde af fløjter, stemmer lød nær huset, Pagnol følte, at han var fortabt. Kun en hurtig beslutning kunne frelse ham.

"Kun gennem denne dør og vinduet i kælderen kan jeg redde mig."

Med hævet hånd trådte han hen til de nygifte.

"De må gøres tavse!" sagde han. "Det kan ikke være anderledes! Jeg har aldrig kendt til lykke i livet; de har allerede nydt deres del af lykken, kun over deres lig går min vej til frihed!"

Med usikker hånd og stirrende blik åbnede han kniven, betragtede dem for sidste gang:

"Jeg ser den gamle gå mig blodbestænkt forbi! Jeg ser min medfange henstrakt på strået! ... Jeg hører timen slå!"

Vanvittig af angst og fortvivlelse sprang han op.

Den skinnende kniv hævede sig og skulle netop til at sænke sig i de uskyldiges bryst, da der pludselig hørtes fodtrin på trappen.

"Denne vej – her er det ... Skynd jer!"

Med en bevægelse lige så hurtig som tankens flugt, fulgte slaven en god indskydelse, idet han kastede sin kniv ud ad vinduet.

"Jeg rører dem ikke!" sagde han højt.

Døren var nær ved at bryde sammen under det stærke tryk udefra. En mængde opbragte stemmer skreg på død og mord og gyselig straf.

Pagnol rørte sig ikke af stedet.

Ligegyldig så han den svage forhindring, der skilte ham fra en flok rasende mennesker, forsvinde.

Et trist, men tilfreds smil oplyste hans blege ansigt træk, og da hænderne udstraktes imod ham, sagde han ved sig selv:

"Hvor sælsomt! Jeg er til mode, som om jeg netop i dette øjeblik har genvundet min frihed!"

Lig løverne i cirkus, der med deres brede tunger slikker de svage, smukke jomfruer, stod det vilde dyr, galejslaven Pagnol, kraftesløs foran de to unge mennesker, der, skønt han ikke forstod dem, havde bragt den sidste fiber til at dirre, idet de rørte en endnu ubesmittet streng i hans vilde hjerte.

Udgiverens efterskrift

Auguste de Villiers de l'Isle Adam var en af den franske litterære verdens mest fremtrædende medlemmer, mens han levede, og han skabte sin helt egen genre, de såkaldte "*Contes Cruels*" - hvilket kan oversættes som noget i retning af "Ondskabsfulde Fortællinger". Det mest berømte eksempel på hans stil er *Håbets Tortur*, hvori en jødisk fange hos den spanske inkvisition, der står for at blive brændt på bålet, tror at være sluppet fri af sit fængsel i sidste øjeblik, kun for at møde sin hykleriske banemand i det øjeblik, han ånder fri luft.

Denne novelle er gengivet så mange gange i dagblade, ugeblade, magasiner og gyserantologier både i sit hjemland Frankrig og resten af verden – herunder ikke mindst Danmark – at vi næppe røber noget ukendt ved ovenstående referat. Historien er også brugt som forlæg for en moderne opera – "*Il prigioniero*" fra 1949 af den italienske eksperimentalkomponist Luigi Dallapiccola.

Desværre er ikke meget andet af Villiers de l'Isle Adam udgivet i umiddelbar tilgængelig form i Danmark – en del af hans *Contes Cruels* findes som enkeltstående indslag rundt om i dagblade og magasiner (det er i øvrigt i vidt omfang de samme få historier, der findes oversat til de øvrige skandinaviske sprog), mens ingen af hans romaner, skuespil eller digte lader til at være udkommet på dansk.

Jeg har "stået på hovedet" i gamle danske og norske aviser for at finde de historier, der er medtaget i nærværende antologi.

Der bør imidlertid nok knyttes nogle kommentarer til noget af indholdet:

Hvis man studerer forskellige bibliografier, vil man af og til finde den lille roman *"Sandhedens Sejr"*, som udkom i 1892, opført som værende af Villiers de l'Isle Adam. Den er ikke medtaget her af den simple grund, at den ikke er skrevet af ham, men af en helt anden, nemlig hans næsten samtidige, næsten-navnebroder, Adam de l'Isle (1834–efter 1891), en fransk journalist, oversætter og forfatter, der ud over navneligheden absolut ingen forbindelse har til vor mand, og hvis emner og stil er lige knap så interessante som Villiers'.

Jeg har nødvendigvis måttet udelade et par historier af ophavsretsmæssige årsager, og jeg har udeladt et par korte historier med titlerne *Udsøgt selskab* og *Udover døden*, som blev bragt i bl.a. Aalborg Stiftstidende og Nationaltidende i 1950'erne, da de ikke kan verificeres som værende af Villiers de l'Isle Adam. – Der synes at have floreret en del oversatte historier som føljetoner og i avisernes søndagstillæg omkring dette tidspunkt, vistnok hentet fra amerikanske aviser, som blev udgivet for at være berømte værker af kendte forfattere, men som i virkeligheden var – omend til tider ganske vellykkede – pasticher.

Til sidst lidt om den sidste historie i samlingen, *Den undvegne fange*, som er en oversættelse af en tidlig prosaversion af enakts-skuespillet *L'Evasion*. Den har nemlig sin helt egen historie og kan måske kun delvis regnes for "den ægte vare":

Den 15. september 1876 skrev Villiers i en notits i avisen *Le Temps*, hvor *L'Evasion* var blevet trykt i tre afsnit fra 13.–15. september, at "man har i de sidste dage offentliggjort en novelle

med titlen *Undvigelsen* under signaturen F. de Gantés. Dialogen i denne novelle er ord til andet taget fra et skuespil med samme titel, som jeg er forfatter til. Jeg havde anmodet hr. de Gantés, som er en af mine venner *(Fernand de Gantés var redaktør ved bladet La Semaine Parisienne, som havde udgivet en del af Villiers' noveller nogle år tidligere)* om at omskrive nogle scener fra dette skuespil, hvilket han i øvrigt har gjort ganske udmærket. Imidlertid opstod der nogle litterære uoverensstemmelser mellem os, som medførte, at jeg har trukket min godkendelse af hans arbejde tilbage og i stedet er vendt tilbage til den oprindelige dramatiske form ... Hr. de Gantés er uden tvivl lige så ked af som jeg, at novellen er blevet offentliggjort uden denne forklarende note."

Et par dage efter skriver Fernand de Gantés i en notits i avisen, at han ikke mener, at det er korrekt, at dialogen udelukkende skyldes Villiers de l'Isle-Adam, men at denne havde været under tidspres med skuespillet, og derfor havde bedt ham om at fuldende nogle scener.

Hvordan det nu end var eller ikke var, kom skuespillet – der egentlig var bestemt for Théâtre de Cluny i Paris, men blev standset af censuren – ikke til opførelse før elleve år senere på André Antoines Théâtre-Libre, der ifølge nogle legale krumspring var friholdt for censur, i oktober 1887. Ved opførelsen bar det udelukkende Villiers' navn, mens Fernand de Gantés hævdede, at den version, der skulle have været opført elleve år tidligere, ville have båret begges navne. Prosaversionen af historien blev aldrig optrykt siden, hverken i nogen af Villiers' novellesamlinger eller andetsteds – og man kan undre sig over, hvordan redaktøren af *Folkets Avis* i København over

fyrre år senere har fundet på at trykke en oversættelse – , hvorimod skuespillet – som ligner novellen næsten til forveksling – første gang blev trykt i *La Revue Contemporaine* 26. marts 1886 - alene signeret "Comte Villiers de l'Isle Adam".

Kim N. Jensen

Om "Skafottets hemmelighed og andre fortællinger"

Forfatter: Villiers de l'Isle Adam (1838-1889)

Originaltitler og førsteudgaver

Hvis intet andet er nævnt, er oversætteren ikke angivet i forlægget. I øvrigt er oversigten kun et udtryk for, hvor udgaverne i denne samling fortrinsvis er hentet – mange af historierne findes optrykt adskillige gange i aviser, blade og antologier, somme tider i de samme oversættelser, som er oplyst her, men også ofte i andre.

Varslet: *Illustreret Tidende* 5. juli 1891. (*L'Intersigne*, i *Revue des Lettres et des Arts*, 28.12.1867-12.01.1868).

Véra: *Dagbladet* (Kristiania) 7.-11.12.1892. (*Histoires mystérieuses : Véra*, i *La semaine Parisienne* 07.05.1874).

Antonie: Avisen *København* 07.11.1890. ("*Antonie : Le Médaillon*", i *La Semaine parisienne*, 18.06.1874).

Følsomhed: *Nationaltidende* 18.10.1953. (*Sentimentalisme* i *La Republique des Lettres*, 20.01.1876).

En trist fortælling: Dagbladet (Kristiania), 28.05.1893. (*Sombre récit, conteur plus sombre*, i *La Republique des Lettres* 03.06.1877, som "*Succes d'estime*").

En skinsyg Dronnings Hævn: *Middelfart Venstreblad*, 28.09.-01.10.1893. (*Histoire d'amour du vieux temps*, i *Beaumarchais*, 21.11.1880).

Paul og Virginie: *Dagbladet* (Oslo) 09.11.1892. (*Virginie et Paul : Amour et argent*, i "*L'Étoile française*", 29.12.1880).

Røverne: *Vestsjællands Socialdemokrat* 05.-07.08.1907 (*Les Brigands*, i *Contes cruels*, Calmann-Lévy, Paris 09.02.1883. Ingen tidligere føljetonudgave).

Hertugen af Portland. En fornem spedalsk. *Svendborg Avis/Sydfyns Tidende* 29.08.-01.09.1891. (*Duke of Portland*, i *Contes cruels*, Calmann-Lévy, Paris 09.02.1883. Ingen tidligere føljetonudgave).

Den bedste kærlighed. *Fædrelandsvennen* (Kristianssand) 27.03.1911. (*Le meilleur amour*. I *Le Figaro* 10.08.1884).

Tse-i-las Æventyr: *Illustreret Tidende* 1894-95 nr. 52. Oversat af Aage Matthison-Hansen (1864-1938). (*L'Aventure de Tsé-i-la*, i *Le Figaro*, 01.03.1884).

Catalina: Avisen *København*, 21.-23.06.1896. "Ved M–H." (*Catalina*. I samlingen *L'Amour suprême*. Maurice de Brunhoff, Paris 1886).

Skafottets Hemmelighed: Avisen *København* 16.-18.11.1895. "Ved M. H." (*Le secret de l'échafaud*, i *La Vie populaire*, 15.09.1887).

Søster Natalia: Oversat af Kim N. Jensen (f. 1955). (*Sœur Natalia*, i *Gil Blas*, 21.02.1888).

Håbets tortur: *Nordstjernen* nr. 16+17/1897. (*La torture par l'espérance*, i *Le Figaro*, 23.10.1888).

Den undvegne: *Folkets Avis* 01.-04.08.1917. (*L'Evasion*, i *Le Temps* 13.-15.09.1876).

Redigeret af: Kim N. Jensen

Forside: Efter maleri af Jacques Raymond Brascassat (1804-1867): *La tête de Giuseppe Fieschi le lendemain de son exécution, le 20 février 1836.* *(Fieschi blev henrettet for et attentatforsøg mod "Borgerkongen" Louis Philippe.)*

ISBN 978-87-7628-415-2
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-709-3, (Ølstykke 2020).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Qui verra Véra l'aimera: Den der ser Véra, elsker hende.

Note 2:

Richard af Portland: Historien er uden tvivl inspireret af John Bentinck, 5. hertug af Portland, der vel var excentrisk, og om hvem rygtet sagde, at han led af spedalskhed. Han døde i 1879, fire år før l'Isle Adams historie udkom. Nogen *Richard* af Portland synes ikke at have eksisteret. *Red.anm.*